

П-90
+ 3/012

Книгобман
СССР

VII А.С. ПУШКИН

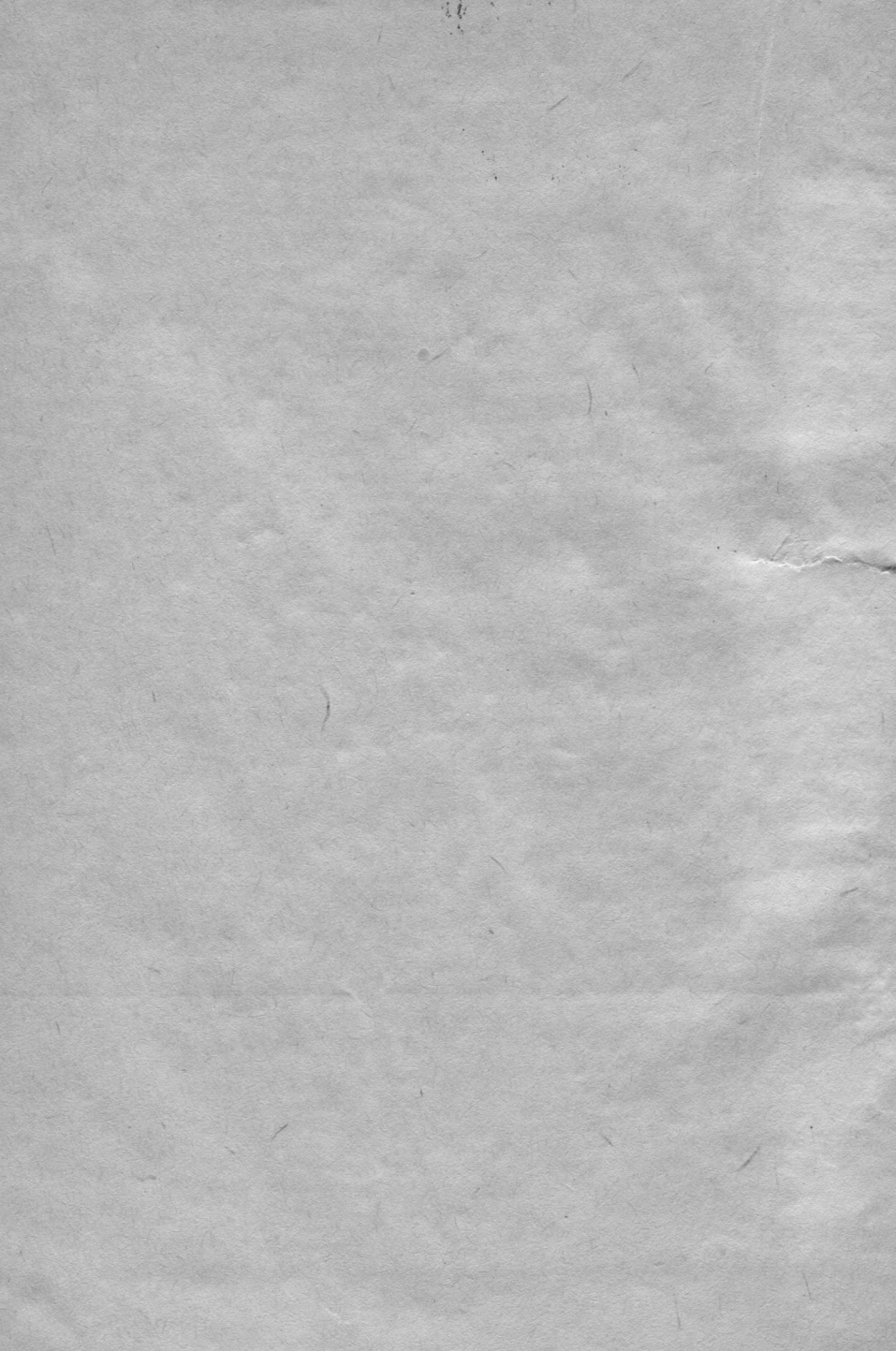
73449

ДУБРОВСКИЈ

КОМІ ГІЗ

1937

А. С. ПУШКИН

ДУБРОВСКИЈ

VII

73449

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЈ ИЗДАТЕЛЬСТВО

СЫКТЫВКАР — 1937

БИБЛИОТЕКА

ПЕРВОЈА ГЛАВА

31012
 Кымынкө во сајын аслас өтi поместјеын оліс важа роч барін, Кіріла Петровіч Тројекуров. Сылөн озырлуныс, знатнөј рөдыс да ғырыс жітөдјасыс сетлісны сылы ыжыд вес губернајасас, көні вөлі сылөн іменіјеыс. Соседјасыс радөс вөлі угофiтны сылөн медса ічөт колөмјаслы; губернаса чiновникјас тіралісны сылыс нiмсө казтылігөн; Кіріла Петровіч ташөм полөмыслыс петкөдчөмјассө бостіс кызі колана даң; керкаыс сылөн пыр вөлі тыр гөстјасөн, кодјас вөлі дагөс тешітны сылыс барскөј вес олөмсө да јукны шума, а мукөд дырјыс і бујнөј гажөдчөмјассө. Некод ез лыстлы өткажітчыны сіјө корөмыс либө урчiтөм лунјасө не волены колана почтөніјеөн Покровскөј сіктө. Гортса олөмас Кіріла Петровіч петкөдліс велөдчытөм мортлыс став тырмытөм торјассө. Быдөнөн, кодi сөмын кыщалис сіјөс, ышмөдөм, сіјө велалис сетны тыр вөла аслас пөс нрав став колөмјасыслы да дөбілкі ічөтік вежөр став көсјөмјасыслы. Көф і сылөн вөлі зев ыжыд фізіческөј вын, сіјө вежоннас кыкыс кымын вісліс јона сојөмыс да быд рыт вөвлі гажа. [Сіјө керка өтік флігелын олісны дасквајт горнічнө], налы мунан кі пом ужјас вөчiг. Ошiнјасыс флігелын вөлі тупкөмаөс пу решеткадн; өзөсјасыс јiгнассывлісны томанјасөн, клучјасыс кытыс олісны Кіріла Петровіч ордын. Том затворніцајас індөм часјасө леччывлісны садјө да гулајтлісны кык пөрыс пөчөјас вічөдөм улын. Кадыс-кадө Кіріла Петровіч сетліс код-сурөјасөс на піыс верөс сајө да вылјас пуксывлісны на местаө. Крестьянакөд да дворөвдјаскөд сіјө асө кутіс стрөга да асырөн; но најө ошјыслісны асланыс госпофiн озырлундн да славадн да леғлісны аслыныс унатор сіјө соседјас куза, сіјө јон отсөг вылө нафөјтчөмөн.]

Тројекуровлөн быдлунја уж вѳлі аслас гырыс владені-
 јејас дінті ветлѳмын, куѳ пірјасын да дурѳмјасын, кодјасѳс
 быд лун лѳсѳдавлісны вылѳс да кодлѳн жертваѳн пыржык
 вѳвлі кушѳмкѳ вылѳ тѳдса; кѳт і важса другјасыс ез пыр
 мынлывлыны наыс, ѳті Андреј Гавріловіч дубровскіјыс
 кынчі. Тајѳ дубровскіјыс, гвардіјаса отставнѳј поручік¹⁾,
 вѳлі сылы медга матыса согед да сылѳн вѳлі сізімдас
 душ. Тројекуров, медга вылын званіјеа јѳзкѳд волысѳм-
 јасын вылѳ пуксыс, уважајтліс дубровскіјѳс, ез віѳѳд сіјѳ
 ічѳтік озырлун вылѳ. Коркѳ најѳ вѳліны служба куѳа
 јортјасѳн, і Тројекуров бура тѳдіс сіјѳ самлыс терпіттѳм-
 лунсѳ да чорыдлунсѳ. [Славнѳј 1762 во торјѳдіс најѳс дыр-
 кежлѳ. Тројекуров, књагіна дашковалѳн рѳдна, мѳдіс выв-
 лаң]. дубровскіјлы, ѳугѳм овмѳсыс вѳсна, лоі петны от-
 ставкаѳ да овмѳдчыны аслас колѳм сіктас. Кіріла Петровіч
 тѳділіс та јылыс да вѳзјыліс сылы ассыс отсѳг, но дуб-
 ровскіј атѳѳаліс сіјѳс да колччіс гѳлѳн да асшѳрѳн. Кы-
 мынкѳ во мыгті Тројекуров, отставнѳј генерал-аншеф²⁾,
 воіс аслас поместјеѳ; најѳ аѳысісны да радлісны мѳда-
 мѳдныслы. Сексаң најѳ быд лун вѳвліны ѳтлаын, і Кіріла
 Петровіч, коді нем чѳжнас ез воływлы некѳд орѳѳ, прѳс-
 та кежавліс аслас важ јорт керкаѳ. [ѳтыжда арлыдјаса,
 ѳтік сословіеыс петысјас, ѳтмоза воспитајтѳмјас, најѳ кушѳ-
 макѳ ѳткоѳѳс вѳліны і самнаныс да оласногнаныс]. ѳткы-
 мын боксаң налѳн і суѳбаныс вѳлі ѳткоѳ: кыкнаныс гѳт-
 расісны раѳејтѳм куѳа, кыкнаныс регыд лоісны дѳвечјасѳн,
 кыкнаныслѳн колі ѳті челаѳѳн. дубровскіјлѳн піыс велѳд-
 чіс Петербургын, Кіріла Петровічлѳн нылыс быдміс бат-
 сіновозын, і Тројекуров шѳкыда шулывліс дубровскіјлы:
 „Кывзы, воко, Андреј Гавріловіч: тенад Волоѳкаын-кѳ
 тѳлк лѳѳ, то сета сы сајѳ Машаѳс; мед тенад піыд сокол
 коѳ пастѳм“. Андреј Гавріловіч довкјѳдліс јурнас да пыр
 вочавіѳзлывліс: „Оз, Кіріла Петровіч: менам Волоѳка абу
 жѳнік Марја Кіріловналы. Сы коѳ гѳл двор‘анінлы бур-
 жык гѳтрасны гѳл двор‘анка вылѳ да лоны јуралысѳн кер-
 каын, балујтѳм бабалы пріказчікѳн лоѳм дорыс“.

1) Поручік—ічѳтік офіцерскѳј чін царскѳј арміјаын.

2) Генерал-аншеф—высшѳј генералскѳј чін—„полнѳј генерал“.

Быдён завідалісны с'оглас выло, кодi в'олi выло пуксые Тројекуров да сiјо г'ол сосед костын, да шен'існы тајо б'ор'яыс збојлун выло, кор сiјо Кіріла Петровіч пызан с'а-
јын вескыда вiставліс ассыс м'овп'ясс'о, сы јылыс н'отi
т'ождыст'ог, мун'о-о сiјо паныд к'о'з'аин м'овп'яслы. Отыкмын-
јас еск'о пондылісны-ж'о сы моз в'очны да петны қолана
кывзысан префел'ясыс, но Кіріла Петровіч сещ'ома пов'о-
дiс нај'ос, мыј пыр кеж'ло быр'одiс налыс тащ'ом покуше-
н'іејас вылас око'тiч'омс'о, i дубровскіј отнас колiс общ'ој
законыс бок'о. Вiччыст'ом лоомтор ставс'о торкiс да вежiс.

Отч'ид, ар пуксiг'он, Кіріла Петровіч л'ос'од'чiс от'езж'ој
пол'еб. Во'з'а луннас в'олi сет'ома прiказ пон вiчыс'яслы
да стрем'янн'ој'яслы лоны дас'он вiт час асыв кеж'ло. Па-
латка да кух'на в'олi м'од'од'ома во'з'ыв сiјо места'о, к'онi
Кіріла Петровічлы кол'о в'олi о'бед'ајтны. К'о'з'аин да г'ост'јас
мунiсны пон'јас'ос вi'занiн'о, к'онi вiт соыс унжык гонч'ејас
да борз'ој'јас олісны п'от'ос да шоныдын, асланыс пон кыв
вылын Кіріла Петровічлыс лышкыдлунс'о ошкiг. Сен-ж'о
в'олi i вiсыс пон'јаслы лазарет, штаб-л'екар Тiмошка вi'о-
д'ом улын, да тор'ја јук'он, к'онi благородн'ој ен пон'јас пi'ја-
насiсны да вердiсны ассыныс ку'ејасныс'о. Кіріла Петровіч
нiмко'фасiс тајо бур завед'ен'іенас да нек'ор ез коллы слу-
ч'ај ош'јыеыштны сiј'он аслас г'ост'јас во'зын, код'јас пыс
быд'он вiд'лавлiс-нiн сiј'ос ещ'авыл'о кы'з'одыс. Сiјо вет'лод-
ліс понвi'занiн ку'за, аслас г'ост'јас'он кышал'ом'он да Тiмош-
ка'он да главн'ој понвiчыс'јас'он кол'л'од'ом'он, сувтлывлiс
откымын конурајас во'зын, то јуасiс вiсыс'јас з'онвi'залун
јылыс, то в'очалiс јонжыка лiб'о ом'олжыка стр'ог да вес-
кыд iнд'од'јас, то чуксавліс ас дiнас т'од'са пон'јас'ос да
мелiа нак'од сорн'ітiс. Г'ост'јас лыд'дiсны колана'он шен'зыны
Кіріла Петровіч понвi'занiн'он; отнас дубровскіј ч'ов оліс
да ск'оралiс. Сiјо в'олi зiл кы'сыс. Сыл'он озырлуныс лезiс
сылы вi'зны с'омын кык гонч'еј'ос да борз'ој'јаслыс отiк сво-
ра; сiјо ез вермы кутчысны н'еыжыд завідыс тајо бур
завед'ен'іе вылас вi'з'одiг'он.

— Мыј-н'о те ск'оралан, вок'ој,—јуалiс сiј'ос Кіріла Пет-
ровіч,—алi понвi'занiныс менам теныд с'ол'ом вылад оз во?

— Мыјла,—вочавi'іс сiјо сурова,—понвi'занiн зев бур,—
о'д'вак'о тiјан јоз'л'он ол'омыс сещ'ом-ж'о, кы'зi пон'јасыд'л'он.

Оті понвічыс дбзміс.

— Мі асланым олѡм вылѡ,—шуіс сіѡ,—жен да баріс вѡсна, ог норасѡ; а мыѡ збыл, сіѡ збыл, мукѡдыслы і двор'анінлы ескѡ абу омѡл вежны усадбасѡ татчѡсса лубѡј конурка вылѡ — сылы ескѡ вѡлі і пѡтжык, і шоныджык.

Кіріла Петровіч гораа серѡктіс аслас холоп збој кывјас вылас, а гѡстјас сы бѡрса серѡктісны, кѡт казалисны, мыѡ понвічыслѡн шуткаыс верміс інмыны і налы. дубровскіѡ келѡдѡіс да ез шу весіг кыв.

Тажѡ кадас Кіріла Петровічлы наберушкаын ваісны вылчужѡм кутејасѡс; сіѡ кутіс нокыны набн, бѡрјіс аслыс кыкѡс, мукѡдсѡ щѡктіс вѡјтны. Сек кості Андреј Гавріловіч воші, і некод тајѡс ез казав.

Гѡстјаскѡд понвічаніныс воѡм мысті Кіріла Петровіч пуксіс ужнајтны да сѡмын секі, ез азгы дубровскіѡс-да, кватітчіс сы јылыс. Јѡз вісталисны, мыѡ Андреј Гавріловіч муніс гортас. Немнас сіѡ ез петавлы кыјсыны дубровскіѡ-тѡг, понјаслыс бурлунсѡ опытноѡ да бур донјалыстѡг да кыјсѡм јылыс быд пѡлѡс венјас пыр вескыда решітыстѡг. Сы бѡрса гѡнітлыс слуга воіс бѡр, кор-на нѡшта пукалісны пызан сајын, да вісталис аслас господіңлы, мыѡ Андреј Гавріловіч-пѡ ез кывзы да ез кѡсјы бергѡдчыны. Кіріла Петровіч, кызі і пыр налівкајасыс гажа, скѡрміс да мѡдыыстіс сіѡ-жѡ слугасѡ віставны Андреј Гавріловічлы, мыѡ сіѡ-кѡ пыр-жѡ оз во узыны Покровскѡјѡ, то сіѡ, Тројекуров, ськѡд пыр кежлѡ лѡгасас. Слуга вылыс гѡнітіс. Кіріла Петровіч петіс пызан сајыс, лезіс гѡстјасѡс да мѡдѡдчіс узыны.

Мѡд луннас медвоzza јуалѡм сылѡн вѡлі: тани-ѡ Андреј Гавріловіч? Вочакыв пыфѡі сылы сетісны кујім пелѡсѡн кусынѡм пісмѡ. Кіріла Петровіч щѡктіс аслас пісарлы лыдѡыны сіѡс гораа—і кыліс ташѡм тор:

Государ менам премілоствѡј,

Ме сетчѡз ог кѡсјы локны Покровскѡјѡ, кытчѡз он встѡј Ті меным понвічыс Парамошканытѡ повинноѡдн; а лѡб менам вѡла накажітны сіѡс лѡб прѡстітны, а ме терпітны шуткајас тіјан холопјаслыс ог кѡсјы, да і тіјанлыс

сіјѳс ог терпіт—сы вѳсна, мыј ме абу шут, а важса двор'а-
лнв.—Та бѳрын кола услугајас вылѳ покорнѳј

Андреј дубровскіј.

Етікет јылыс ѳніја гѳгѳрвоѳмјас серті тајѳ пісмѳыс
ескѳ вѳлі јона мнѳтѳм, но сіјѳ скѳрмѳднѳс Кіріла Петровнѳс
ез тешкоѳ слогнас да течасногнас, но сѳмын аслас пыщ-
кѳснас:

— Кызн, — горѳднѳс Тројекуров, волпас вылыс кѳмтѳг
чеччыштѳмѳн, — ыставны сы днѳ менсым јѳзѳс повннѳнѳн,
а сіјѳ вѳлен најѳс прѳстнѳны, накажнѳны! — да мыј сіјѳ збы-
лыс думыштѳма; да тѳдѳ-ѳ сіјѳ, кодкѳд кутчысѳ, — вот-нн
ме сіјѳс... Бѳрдыштас сіјѳ менам, тѳдмалас, кущѳмжык
мунны Тројекуров вылѳ!

Кіріла Петровнѳс пастаснѳс да мунн кыјсыны, важ мозыс-
жѳ аслас пышностѳн. Но кыјсѳм ез удајтчы. Лунтырѳн
аздылісны сѳмын ѳтнѳс кѳчѳс дај сіјѳс талалнсны. Мујас
вылын палаткаын ѳбед сіз-жѳ ез удајтчы, ез вѳв Кіріла
Петровнѳс колѳм серті, коднѳс нѳјтнѳс пѳварѳс, внѳднѳс гѳстјасѳс
да бѳр локтнѳн аслас став чукѳрнас нарошнѳ мунн дуб-
ровскнѳс мујас вывтнѳ.

Колн кымынкѳ лун, н кык согед костын лѳгалѳмыс ез
чнн. Андреј Гаврнловнѳс Покровскѳнѳс бѳр ез во—Кіріла Пет-
ровнѳс сытѳг гажтѳмчнѳс, н сылѳн скѳралѳмыс гораа петнѳс
медса лок кывјасын, кодјас, сетчѳсса двор'анаяс знлѳм
вѳсна, дубровскнѳс воисны јона вескѳдалѳмѳн да содта-
лѳмѳн. Выл лѳѳмтор бырѳднѳс н медбѳрја наѳејасѳ мнрн-
чѳм вылѳ.

ѳтчнѳс дубровскнѳс кыщовтнѳс асены нчѳтнѳс влаѳеннѳсѳ;
кыз рас днѳ матыстчнѳнѳс сіјѳ кыліс керасѳм шы да здук
мыстнѳс пѳрѳм пулыс трацкѳдчѳм. Снѳс ѳднѳжык пырнѳс раскѳ
да вескаліс Покровскѳс мужнѳкјас вылѳ, кодјас некѳдыс
повтѳг кералнсны сылыс вѳрсѳ. Снѳс азѳѳм бѳрын најѳ
уѳкѳдчылісны пышјыны. дубровскнѳс аслас кучеркѳд кутнѳс
на пнѳс кыкѳс да кѳрталѳмѳн вайѳднѳс најѳс аслас дворѳ.
Кујнм нѳпрнјателскѳнѳс вѳв сен-жѳ сурнны добычаѳ. дубров-
скнѳс вѳлн зев скѳр, ѳнѳс некѳр-на Тројекуровлѳн јѳзыс,
есщѳм рѳзбојннѳкјас, ез лыстлыны дурны сіјѳ влаѳеннѳсја-
сын, тѳдлісны сылыс бур јнѳтѳдсѳ асланыс госпѳднѳкѳд-да.

Дубровскіј гѣгѣрвоіс, мы і ѓні најѣ пѣлзутчісны лѣѣм
орѣдѣѣмѣн, да шуіс, воіна став правајас јылыс гѣгѣрвоѣм-
ли паныѣ, велѣдыштны ассыс пленнїкјассѣ нѣрјасѣн, коѣ-
јасѣн најѣ запасїтчїсны сїѣ-жѣ раскын, а вѣвјассѣ сетны
уж вылѣ, барскѣј скѣт дїнѣ гїжѣмѣн.

Тајѣ лѣѣмтор јывсыс јубрыс сїѣ-жѣ луннас воіс Кїрїла
Петровїчѣѣ. Сїѣ јона скѣрміс да первојја скѣр јывсыс
аслас став дворѣвѣјјаснас кѣсїсї ускѣдчыны Кїстенѣвка
вылѣ (сїсї шуіс сїѣ сосѣдлѣн ѣктыс), рѣзѣрїтны сїѣс
помѣѣ да јѣртны ассѣ помешщїкѣсѣ аслас усаѣѣбаѣ—тащѣм
торјасыѣ сылы ез вѣвны вылѣ торјѣн. Но мѣвпјасыс сылѣн
регыѣ бѣстїсны мѣѣ вїѣ.

Аслас сѣкыѣ воскѣвјасѣн зал куѣѣ ѣтарѣ да мѣѣдарѣ
ветлїг, сїѣ друг вїѣѣдлїс ѣшїнѣ да азїсї ворота дїнѣ сув-
тыс тројкаѣс; кучїк картуза да фрїзѣвѣј шынѣла¹⁾ іѣѣтїк
морт петїс телегасыс да мѣѣѣѣчїс флїгелѣ прїказчїк орѣѣ;
Тројекурѣв тѣѣдїс засѣдатель Шабашкїнѣс да щѣѣктїс сїѣс
корны. Здук мыстї Шабашкїн сулалїс-нїн Кїрїла Петровїч
воѣын, чѣвталїс поклон бѣрѣса поклон да улѣѣ копыртчѣ-
мѣн вїччысїс сылыс щѣѣктѣмјас.

— Зѣдоровѣ, кыѣ-нїн тенѣ шуѣны,—шуїс сылы Тројеку-
ров,—мыјла воїн?

— Ме муна вѣлї карѣ, ваше превѣсѣхѣѣтелство,—вѣча-
вїсїс Шабашкїн,—да пырї Иван сѣемјанѣв орѣѣ тѣѣѣмвны,
ѣз-ѣ ло кущѣмкѣ щѣѣктѣм тїјан превѣсѣхѣѣтелствѣсан.

— Зѣв кадѣ пырїн, кыѣ-нїн тенѣ шуѣны; меным те јона
колан, јуышт вїна да кывзы.

Тащѣм бура прїмїтѣмыс јона шенѣѣѣсїс засѣдательѣс. Сїѣѣ
ѣткажїтчїс вїнаыс да кутїс кывзыны Кїрїла Петровїчѣс
став вермана суслунѣн.

— Менам ем сосѣд,—шуїс Тројекурѣв,—мелкопомест-
нѣј грубїјан; ме кѣсја бѣстны сылыс їменїјесѣ—кысї те та
јылыс чайтан?

— Ваше превѣсѣхѣѣтелство, емѣс-кѣ кущѣмкѣ доку-
ментјас, лїѣѣ...

— Ылѣѣѣлан, вокѣ, кущѣм теныѣ документјас? Сы вылѣѣ
емѣс указјас. Сыын і выныс, меѣ некущѣм праватѣѣр мырѣ-

1) Фрїзѣвѣј—кыс гѣна лѣк нојыс, аслыс ног вурѣм.

фыны іменіјесѡ. Сулавлы век-жѡ. Сіјѡ іменіјеус коркѡ
вѡлі міјан, нѡблѡмаѡс кушѡмкѡ Спіцынлыс да сесса вуза-
лѡмаѡс дубровскіј баѡлы. Оз-ѡ поѡ та дінѡ кутчысны?

— Сѡкыд, ваше превосходітелство; кѡнкѡ-ѡд тајѡ ву-
залѡмыс вѡчѡма закон серті.

— думышт, вокѡ, корсышт буржыка.

— Вот ескѡ, шуам, ваше превосходітелство, вермід-кѡ
ті кушѡмкѡ ногѡн шедѡдны тіјан согедныдыс гіжѡдсѡ,
код серті сіјѡ кутѡ ассыс іменіјесѡ, то ферт...

— Гѡгѡрвоа, да вот лѡкыс—сылѡн став бумагајасыс
сотчісны пѡжар дыржі.

— Кызі, ваше превосходітелство, бумагајасыссылѡн
сотчісны! Мыј-нѡ тіјанлы буржыкыс—сѡмын колѡ фејст-
вутны законјас серті, і сорні оз вермы лоны—бостаф
ассыныд ставсѡ.

— Те чајтан? Но, віѡд-жѡ. Ме пуктыса тенад зілѡм
вылѡ, а менам благодарностѡ верман ескыны.

Шабашкін копыртчыліс пѡшти муѡѡ, петіс ортсѡ, сіјѡ-жѡ
лунсаѡ мѡдіс котравны панѡм фелѡ куѡа да, аслас суслун
вѡсна, стѡч кык вежон мысті дубровскіјлы воіс карсаѡ
қорѡм—пыр-жѡ вѡчны колана вісталѡмјас Кістеневка сік-
тѡн сыѡн владејтѡм јылыс.

Андреј Гавріловіч, вічыстѡм јуалѡм вылас шенѡмѡн,
сіјѡ-жѡ луннас гіжіс дѡза скѡр вочакыв, кѡні вісталіс, мыј
Кістеневка сікт коліс сылы батыс кулѡм бѡрын, мыј сіјѡ
кутѡ сіјѡс наслідство право серті, мыј Тројекуровлы сы-
ѡѡ некушѡм фелѡ абу, да мыј сіјѡ собственност вылѡ быд
пѡлѡс бокѡвѡј кысѡм ем јабѡда да мошеннічајтѡм.

Тајѡ пісмѡыс вѡчіс зев бур впечатленіје засѡдатель
Шабашкін сѡлѡм вылѡ. Сіјѡ аѡіс, ѡтік-кѡ, мыј дубровскіј
ещѡ тѡдѡ тѡлкѡс фелѡјасас, мѡд-кѡ, мыј тащѡм јар да
воѡвѡылѡ мѡвпавтѡм мортѡс оз ло сѡкыд сувтѡдны меѡса
лѡк положеніјеѡ.

Андреј Гавріловіч, засѡдательлыс јуасѡмјассѡ буржыка
відлалѡм бѡрын, аѡіс коланаѡн вочавіѡны паскыджыка.
Сіјѡ гіжіс дѡза тѡлка бумага, но бѡрвылас і сіјѡ-на лоіс
тырмытѡм.

Фелѡыс кутіс нужавны. Аслас правлунѡ чорыда ескыс
Андреј Гавріловіч сы јылыс тѡждысіс ещѡ, ез вѡв ні око-

таыс, ні верманлуныс кожавны ас гогорыс сѳм, і кѳт сїѳ пыр вѳвлі медвоѳ шмонїтѳ чернїлнѳї племјалѳн вуза сѳвест вылын, но јабедалѳн жертвалѳн лоѳм јылыс мѳвпыс сылы ез волы јурас. Асладорсаыс Тројекуров сещѳм-жѳ омѳла тѳждысїс аснас заводїтѳм фелѳсѳ воѳм јывгыс—Шабашкїн сы пыѳѳї клопочїтїс, фєјствужїтїс сїѳ нїмсаѳ, повѳѳдлїс да нѳбалїс ас дорыс судѳѳајасѳс да ѳтї ног і мѳѳд ног бергѳѳдлїс быд пѳлѳсуказјас гѳгѳрвоѳм. Кѳт кызї ез вѳв, а 18... вѳса феврал 9 лунѳ дубровскїјлы карса полїцїја пыр воїс корѳм—воны **земскѳј судѳѳа дїнѳ поручїк дубровскїј да генерал-аншеф Тројекуров костын спорнѳї іменїје фелѳ куѳа рещенїје кывзѳм могыс да ассыс удовѳлствїје лїѳѳ неудѳлствїје кырымалѳм могыс. Сїѳ-жѳ луннас дубровскїј мѳѳѳѳчїс карѳ; туј вылын панїс сїѳѳс Тројекуров. Најѳ гордѳѳја вїѳѳдлїсны мѳѳда-мѳѳд вылас, і дубровскїј каѳалїс скѳѳр нумјалѳм аслас прѳѳївнїк чужѳм вылыс.

МѳѳД ГЛАВА

Карѳ воѳм мыѳтї Андреј Гаврїловїч сувтїс тѳѳдса купеч ѳрдѳ, узїс сенї да мѳѳд лун асывнас воїс ујезднѳї суд прїсуптствїјеѳ. Некод ез вїѳѳдлы сы вылѳ. Сы бѳрын воїс і Кїрїла Петровїч, пїсарјас сувтїсны да пуктїсны перѳѳјасѳѳ пєл сајаныс, шленјас паныѳдалїсны сїѳѳс уважајтѳм пыдысаѳ петкѳѳдлѳмѳн, матыгтїсны сылы креслѳ сїѳ чїн, арлыд да рѳѳд дїнѳ уваженїјєла; сїѳ пукгїс вѳвса ѳѳѳсјас дырјї,— Андреј Гаврїловїч сулалѳмѳн ѳшѳѳѳчыштїс стєн берѳѳѳ—лоїс ыжыд чѳв, і секретар ыжыд гѳлѳсѳн мѳѳдїс лыѳѳѳны судлыс опрєѳєленїјєсѳ.

Мї вайѳѳдам сїѳѳс ѳѳннас, чајтам, мыј быѳѳѳнлы окѳта лоѳ тѳѳѳны уна пїыс ѳтїк ног, кодѳн Русын мї вермам воштыны іменїје, кодѳн влаѳєјтѳм вылѳ кутам венны поѳтѳм право.

18... вѳса феврал *лунѳ ** ујєздувса суд вїдлалїс фелѳ гварѳїја поручїк Андреј Гаврїловлыс, дубровскїј пїлыс, іменїје не вескыда кутѳм јылыс, кодї колѳ лоны генерал-аншеф Кїрїла Петровїчлы, Тројекуров пїлы; сїѳ іме-

ніеыс лоѡ **губернаын Кістеневка сікт, мужік улов 186 душ да візму 932 фесатіна. Тајѡ фелѡгыс тыдалѡ: вылынжык індѡм генерал-аншеф Тројекуровыс колѡм 18... вога јун 9 луно пыріс тајѡ судѡ прошеніеѡн сы јылыс, мыј сылѡн покојној батыс, коллежскѡј ассесор да кавалер Петр Јефімовіч, Тројекуровлѡн пі, 17... вога август 14 луно, сіјѡ кадас **наместніческѡј правленіеын провінціалној секретарѡн служітіг, нѡбіс двор'ана піыс канцеларіст Фадеј Јегоровлыс, Спіцын пілыс, іменіе, коді вѡлі **округын вылын індѡм Кістеневка сіктын, коді секі ревізіја серті шусыліс Кістеневскѡј выселокјасѡн, 4-ѡд ревізіја серті ставыс мужік улов 113 душ, налѡн став крестанскѡј ембурѡн, усадбаѡн, гѡрѡм да гѡртѡм мујасѡн, вѡрјасѡн, вічјасѡн, Кістеневка ју куѡа чері кыјан угодіејасѡн, тајѡ іменіеыслы принадлежітыс став угодіејасѡн да господскѡј пу керкаѡн, ѡті кывјѡн-кѡ, ставнас нінѡм колтѡг, мыј сылы батыс бѡрті, двор'анаыс ураднік Јегор Теренѣјев, Спіцынлѡн пі, бѡрті, наследство куѡа коліс да сіјѡ владеніеын вѡлі, јѡзјасыс нїѡті душ да муыс нїѡті четверік колтѡг, 2500 шајт дон, мыј вылѡ і купчѡј сіјѡ-жѡ луно **суд да расправа палатаын вѡчѡма, да сылѡн батыс секі-жѡ, август 26 луно **земскѡј судѡн пыртѡма владеніеѡ да вѡчѡма сыыс ѡтказ.—А сы бѡрын 17... вога сентябр 6 луно батыс сылѡн јен вѡлаѡн куліс, а тајѡ корыгыс, генерал-аншеф Тројекуров, 17... восан пѡшті ічѡтсаныс вѡлі војенној служба вылын да унжык кадсѡ вѡлі граніцајас сајса походјасын, мыј вѡсна сылѡн і ез вѡвлыны јубрјас, кызі аслас бат кувсѡм јылыс, сіѡ-жѡ і сы бѡрын колѡм іменіе јывгыс. ѐні-жѡ служба вылыс отставкаѡ зікѡѡ петѡм бѡрын да аслас бат іменіејасѡ воѡм бѡрын азѡ, мыј **да **губернајасын К** П** да Р** уездјасса торја сіктјасын 3000 душ піыс вылын індѡм 113 душсѡ (кѡні ѡніја ... ревізіја серті лыдфысѡ ставыс 186 душ) мунас да став угодіејаснас некушѡм вынсѡдтѡг кутѡ вылын індѡм гвардіјаса поручік Андреј дубровскіј, мыј вѡсна, тајѡ прошеніе дінас сіјѡ збыль купчѡјсѡ дуктѡмѡн, кодѡс сетѡма сіјѡ батлы вузалыс Спіцын, корѡ вылын каѡтылѡм іменіесѡ дубровскіј ордыс бостны да сетны сылы аслыс, Тројекуровлы, тыр распор'аженіеѡ. А іменіесѡ не вескы-

да кутёмсыс, кодыс сїѳ пѳлзутчїс став доходјаснас, та јылыс колана дознанїе вѳчѳм бѳрын, бостны сылыс, дубровскїјлыс, закон сертї колана взысканїе да сїѳѳн сїѳс, Тројекуровѳс, могмѳдны.

Тажѳ прошенїе куѳаыс **-са ѳемскѳј судѳн вѳчѳм тѳд-малѳм бѳрын-жѳ тыдовччїс: мыј спорнѳј їменїесѳ вылын каѳтылѳм ѳнїја кутысыс, гвардїјаса поручїк дубровскїј, сетїс двор'анскѳј заседатѳельмы вїсталоѳм, мыј сыѳн ѳнї кутан їменїеыс, їндѳм Кїстѳневка сїктын 186 душ муѳн да угодїејасѳн, лоїс сылы наслѳдство куѳа аслас баѳ, артїллерїјаса подпоручїк Гаврїл Јевграфов, дубровскїјлѳн пї, кувѳѳм бѳрын, а сылы лоїс тајѳ просїтѳл баѳлыс, војдѳр вѳвлѳм провїнциалнѳј секретарлыс, а сесса колїежскѳј ассесор Тројекуровлыс, нѳбѳм бѳрын, дѳверенност сертї, кодѳс сетѳма сысаѳ 17... воын август 30 лунѳ да свїдетѳлствуйтѳма **уезднѳј судын, тїтуларнѳј сѳветнїк Грїгорїј Васїлїев, Соболев пїлы, код сертї колѳ лоны сысаѳ тајѳ їменїе вылас баѳыслы купчѳј, сы вѳсна, мыј сенї бурещ шуѳма, мыј сїѳ, Тројекуровыс, канцеларїст Спїцынсаѳ купчѳј куѳа сылы вуѳѳм став їменїесѳ вузалїс дубровскїј баѳлы, да договор сертї колана сѳм, 3200 шајт, сїѳ баѳсаѳ ставнас сполна бостїс да корїс тајѳ дѳверїтѳл Соболевсѳ сетны сїѳ баѳлы указнѳј вынсѳдѳмсѳ. А воѳ сїѳ баѳлы, став донсѳ мынтѳм вѳсна, сїѳ-жѳ дѳверенност сертїыс кутны сылыс нѳбѳм їменїесѳ да воѳ распоражїтчыны тајѳ вынсѳдѳмсѳ вѳчтѳѳ, кызї збыл владелецлы, да сылы, вузалыс Тројекуровлы, да некодлы сїѳ їменїе дїнас не кутчыслыны-нїн.

Но кор шуксѳ да куѳѳм прїсутственнѳј местаын таѳѳм купчѳјсѳ повереннѳј Соболев сетѳма сїѳ баѳлы,—сїѳ, Андреј дубровскїј, оз тѳд, сы вѳсна, мыј сїѳ секї вѳлї зев-на їчѳт, да баѳыс кулѳм бѳрын сїѳ вынсѳдѳмсѳ корены ез вермы, а чајтѳ, мыј ез-ѳ сотчы мукѳд бумагајаскѳд да їменїеыскѳд 17... воын најѳ керкаын вѳвлѳм пѳжар дырїї, мыј јылыс тѳдѳны і сїѳ сїктса олысјасыс. А мыј тајѳ їменїесѳ Тројекуровѳн вузалан лїбѳ Соболевлы дѳверенност сетан лунсаѳ, мѳд ѳогѳн-кѳ 17... восаѳ, а баѳыс кулѳм бѳрын 17... восаѳ да ѳнѳѳ, најѳ, дубровскїјјас, венѳытѳг кутїсны, сїѳс вїсталоѳны матї гѳгѳрын олысјас,

кодјас, ставыс 52 морт, прісага улын јуасѡм вылѡ пет-
кѡдлісны, мыј збыл, кычі најѡ вермѡны помнітны, індѡм
спорнѡј іменіјесѡ заводітисны кутны казтылѡм г. г. дуб-
ровскіјјас во 70 сајын кымын некѡдгаң некѡщѡм вентѡг,
но кущѡм акт куза лѡбѡ вынсѡдѡм серті, најѡ оз тѡдны.
Кутліс-ѡ тајѡ іменіјесѡ тајѡ делѡ кузаыс казтыштлѡм
іменіјесѡ важ нѡбыыс, вѡвлѡм провинціалнѡј секретар
Петр Тројекуров, најѡ оз помнітны. Керкаыс-жѡ г. г. дуб-
ровскіјјаслѡн во 30 сајын најѡ іменіјеын лѡм војса пѡжар
дырјі сотчіс, і боқыса јѡз вісталісны, мыј вылын індѡм
спорнѡј іменіјеыс вермас вајны доход, сіјѡ кадсаң ставсѡ
арталѡмѡн, быд во не ещажык 2000 шайтыс.

Талы вѡча генерал-аншеф Кіріла Петров, Тројекуров-
лѡн пі, тавѡса јанвар 3 луно пыріс тајѡ судѡ прошеніјеѡн,
мыј кѡт вылын казтылѡм гвардіјаса поручік Андрей дуб-
ровскіјыс і вајіс следствіје вѡчігѡн тајѡ делѡ дінас тіту-
ларнѡј сѡветнык Соболевлы сіјѡ покојнѡј батѡн, Гавріла
дубровскіјѡн, сетѡм дѡверенност сылы вузалѡм іменіје
вылас, но сы куза не сѡмын збыл купчѡјсѡ, но весіг і
сіјѡс коркѡ лѡбѡ вѡчѡм јылыс некѡщѡм тыдалана доказа-
телствојас, генералнѡј регламент 19-ѡд глава да 1752 во-
са нојабр 29 лунса указ серті, ез вај. Сіқкѡ, ачыс дѡве-
ренностыс ѡні, сіјѡс сетыс аслас бат кулѡм вѡсна, 1818 во-
са мај... лунса указ серті, зікѡз вынтѡммѡ.—А таыс кычі
спорнѡј іменіјејас шѡктѡма сѡтавын владеніје вылѡ—кре-
постнѡјјасѡс вынсѡдан бумагајас серті, а не крепостнѡј-
јасѡс корсѡм серті. Тајѡ іменіје вылас, коді вѡвлі сіјѡ
батѡн, сысаң вајѡма-нін вынсѡдан крепостнѡј акт, код
серті і колѡ, індѡм узакѡненіјејас сертіыс, казтылѡм
дубровскіј ордыс не вескыда кутан іменіјесѡ бостны да
сетны сылы наследство право серті. А кычі індѡм поме-
щікјасыс кутлісны налы прінадлежіттѡм іменіје нѡті кре-
піттѡг да не вескыда пѡлзутчісны сыыс налы прінадле-
жіттѡм доходјасѡн, то арталѡм бѡрын, уна-ѡ ташѡмыс мѡ-
дас воны вын сертіыс... помещік дубровскіјлыс да сіјѡс,
Тројекуровѡс, таѡн могмѡдны. Тајѡ делѡсѡ відлалѡм бѡ-
рын да сыыс да законјасыс выпіскајас вѡчѡмѡн К**—са
ујезднѡј судын шуѡма:

Кычі тајѡ делѡсыс тыдалѡ, генерал-аншеф Кіріла Пет-

ров, Тројекуровлѡн пі, індѡм венѣана іменіе вылас, код індѡ вѡлі гвардіјаса поручік Андреј Гаврілов, дубровскіѡн пі ордын, Кістенеўка сікт, ѡніја... ревізіја серті ставыс мужік уловыс 186 душ, муѡн да угофдејасѡн, сетіс збыл купчѡј тајѡс двор'анаыс канцеляріст Фафей Спіцынѡн сіѡ покојнѡј батлы, провінціалнѡј секретарлы, код ісеса вѡлі кольежскѡј ассесорѡн, вузалѡм вылѡ, да таыс кынзі тајѡ нѡбысыс, кызі сы вылѡ вѡчѡм купчѡј гіжѡдыс тыдалѡ, вѡлі сіѡ-жѡ воас **земскѡј судѡн пыртѡма влафеніесѡ, код іменіеыс сіѡс-нын ѡткажітѡма, да кѡт талы паныд гвардіјаса поручік Андреј дубровскіѡ і вајліс дѡверенност, кодѡс сетлѡма кувсѡм Тројекуров тітуларнѡј сѡветнік Соболевлы купчѡј вѡчѡм вылѡ сіѡ, дубровскіѡ, бат ным вылѡ; но ташѡм лѡсѡдчѡмјас сертіыс не сѡмын вынсѡдны крепостнѡј недвіжнѡј іменіејас, но весіг і мыжѡдыра кутны указ серті ... оз поѣ, сетчѡ-жѡ і ачыс дѡверенностыс сіѡс сетысыс кулѡм вѡсна зікѡз вынтѡммѡ. Но мыј таыс кынзі кѡнкѡ да коркѡ збыл вѡлі сіѡ дѡверенност сертіыс вѡчѡма індѡм спорнѡј іменіе вылас купчѡј, дубровскіѡ некущѡм тыдаланажык доказателствѡ делѡ дінѡ відлавны заводітчѡмсаыс, мѡд ногѡн-кѡ—18... во-саѣ да ѡніја кадѡз, ез вај. А та вѡсна тајѡ суд і арталѡ: індѡм іменіесѡ, 186 душнас, мунас да угофдејаснас, кущѡм положеніеын сіѡ ѡні лѡѡ, вынсѡдны та вылѡ вајѡм купчѡј серті генерал-аншеф Тројекуров сајын; гвардіјаса поручік дубровскіѡс сѡн распор'ажатчѡмыс вештѡм жылыс да влафеніеѡ сы пыдѡі колана ногѡн господін Тројекуровѡс пыртѡм жылыс щѡктыны **земскѡј судлы. —А кѡт таыс кынзі генерал-аншеф Тројекуров і корѡ гвардіјаса поручік дубровскіѡлыс сылыс наследственнѡј іменіеѡн не вескыда кутѡмсыс перјыны сыыс бѡстѡм доходјасѡ, но кызі тајѡ іменіеыс, пѡрыс јѡз вісталѡм серті, вѡлі г.г. дубровскіѡјас венѣытѡм влафеніеын некымын во да тајѡ делѡыс оз тыдав, меѡ г. Тројекуровсаѣ вѡліны ѡнѡз кущѡмкѡ прошеніејас тајѡ іменіеѡн дубровскіѡјасѡн не вескыда кутѡм жылыс, сетчѡ-жѡ уложеніеын щѡктѡма, кодкѡ-кѡ кѡзас јѡзлыс му лѡбѡ пощас усаѡба, да сы вылѡ не вескыда влафетѡм жылыс кутасны корсны, да сы жылыс збылмас вескыда, секі правѡјыслы сетны

сіжә мусә і кәжәм нанән, і пощәсән, і стрәјбаән, а сы вәсна генерал-аншеф Тројекуровлы гвардіјаса поручік дубровскіј вылә вәчәм іскыс әткажітны сы вәсна, мыҗ сылы прінадлежітан іменіеҗыс бәр сетсә сылы чік ставнас. А мыҗ сылы вужігән вермас не тырмыны, секі генерал-аншеф Тројекуров вермас, кутас-кә сылән лоны корәм вылас кушәмкә јаснәј да законнәј доказателствојас, корны кәні колә торјән. Тајә шуәмсә воҗыв јәзәдны кыҗі перјысы, сіҗ-жә і әответчкы, законнәј подув вылын, апеллаціоннәј ногән, кодјасәс і корны тајә шуәмсә кывзәм да полціја пыр удоволствіеҗыс лібә неудоволствіеҗыс кырымаләм вылә.

Тајә шуәмсә кырымалісны судса став прісутствујтысјас.

Секретар лантіс, заседател сувтіс да уләҗ копыртчыләмән шыасіс Тројекуров дінә, коріс сіјәс кырымавны вәзјан бумагасә, і торжествујтыс Тројекуров бостіс сы ордыс перә да кырымаліс суд шуәм улын ассыс тыр удоволствіеҗыс.

Әчеред вәлі дубровскіј сајын. Секретар мыччіс сылы бумагасә. Но дубровскіј вәлі кын, сулаліс јурсә әшәдәмән.

Секретар мәдыс вісталіс сылы ассыс корәмсә кырымавны ассыс тыр удоволствіеҗыс лібә вескыд неудоволствіеҗыс, чајтә-кә сәвест сертіыс, мыҗ сылән деләыс ем вескыд да кәсјә законән урчітәм кадә корны апеллаціја куҗа кытчә колә.

дубровскіј чәв оліс... Әруг сіјә лептіс јурсә, сінјасыс сылән југнтісны, сіјә гымнтіс кокнас, тојыштіс секретарәс сешәм вынән, мыҗ сіјә усі, а ачыс кватітіс черныла дозшыбытіс сіјәс заседателы. Ставән јона повзісны. „Кыҗ! не почітајтны јен вічко! кежәј, пон рәд!“—Сегса шыәдчіс Кіріла Петровіч дінә: „Кывләм тор-ә, ваше превосходітельство,—воҗә нуәдіс сіјә,—понвічысјас пыртәны понјасәс јен вічкоә! Понјас котраләны вічко куҗа. Ме тіјанәс, енлы, веләда...“ Стәрәжјас котәртісны зык вылас да әдва сіјәс кутісны. Сіјәс петкәдісны да пукеәдісны додәдә. Тројекуров петіс сы бәрсә, став судән колләдәмән. дубровскіјлән вічыстәм јәјмәмыс јона мәрччіс сылы да укәдіс сы-

31012

был диванъас вылӧ леччысӧмӧн да сижӧ жантаръасые ¹⁾ ку-
ритчӧмӧн, Гриша, сылӧн камердинерыс, сетис сылы писмӧ,
кодлӧн кырымпасыс да печатыс пыр-жӧ шемӧсмӧдисны том
мортӧс. Сижӧ термасӧмӧн востис сижӧс да лыддис ташӧм тор:

„Государ те миџан, Владимир Андреџевич,—ме, тенад пӧ-
рыс наӟкаыд, решитчи теныд жуӧртны папенькаыд зонвџа-
лун жылыс. Сылы зез омӧл, мукӧд дырџыс вошласӧ сорни-
нас да лунтыр пукалӧ јӧј кага моз, а олӧмыс да кулӧмыс
џен вӧлаын. Волы те миџанӧ, менам миџа сокол, ми теныд и
вӧвџасӧс ыстам Песочнӧдӧ — кывсӧ, џемскӧј суд миџанӧ воӧ
сетны миџанӧс Кирила Петровиџ Троџекуров улӧ — ыштӧ-пӧ
ми налӧн, а ми немсаӟ Тиџан, и џекор-на сы жылыс егӧ кыв-
лӧј.—Те ескӧн вермин, Петербургад олигӧн, вџставны сы
жылыс цар-баџушкалы, а сижӧ ескӧ ез сет миџанӧс ӧбџдаӧ.—
Кола тенад вернӧј раб, наӟка Арина Јегоровна Бузырева.

Миџан зеръас мунӧны со-нин мӧд вежон да пастук Роџа
кувсис Миџола лун гӧгӧр. Ыста ассым благословитӧм Гри-
шалы, бура-ӧ сижӧ теныд служитӧ?”.

Владимир дубровскиј ыжыд волъненџеџн кымынкӧ пӧв лыд-
дис тајӧ лока тӧлктӧм гџжӧдсӧ. Сижӧ колџс мамтӧг ичӧтыса
да, ассыс баџсӧ пӧшти тӧдтӧг, вӧли вајӧма Петербургӧ кӧкџа-
мысӧд арӧс тыригас; и сижӧ вӧли романџескӧја јџтчӧма ба-
џыс дӧнӧ, да сымын јонжыка раџејтис семејнӧј олӧм, кы-
мын ешажык уџитис овны сижӧ лӧӟ гажын.

Ассыс баџсӧ воштӧм жылыс мӧвпыс сӧкыда инмис сылы
сӧлӧмас, а вџсылӧн положенџејыс, кодӧс сижӧ гӧгӧрвоис
аслас наӟа писмӧ серџыс, повџӧдис сижӧс. Сижӧ пемыд сиктӧ
колӧм баџсӧ воображајтис јӧј старуха да дворна кӧын,
кодлы грӧџитис кушӧмкӧ омӧл тор да кодӧи некушӧм от
сӧгтӧг кусӧ телеснӧј да душевнӧј мучитчӧмын. Владимир-
видис асӧ поџтӧм џебрежностыс. Дыр ез волы сылы баџ-
саӟыс некушӧм жуӧр да ез и думыштлы сы жылыс тӧдмав-
ны, џајтис сижӧс ветлӧмџасын либӧ овмӧсса тӧждысӧмџасын.

Сижӧ шуис мунны сы дӧнӧ да весиг петны отставкаӧ, баџ-
ыслӧн вџӧмыс-кӧ корас сылыс сы дӧнын олӧм. Јортџасыс
каџалисны сылыс тӧждысӧмсӧ да мунисны. Владимир, ӧткӧн

1) Мӧд ногӧн-кӧ — жантаръасӧн баситӧм калланъасыс.

колѡм бѡрын, гѣжѣс отпуск јылыс корѡм—ѡзтѣс каллансѡ да вѡјтчѣс жужыд мѡвпјасѡ.

Сѣјѡ-жѡ луннас сѣјѡ кутѣс клопочѣтны отпуск јылыс [ѣ кујѣм лун мыгѣтѣ сѣјѡ петѣс тујѡ перекладнѡјјас вылын аслас вернѡј Грѣшаыскѡд].

Владѣмѣр Андрејевѣч матыгѣтчѣс сѣјѡ станцѣја дѣнѡ, кысаң сылы колѡ вѡлі кежны Кѣстеневакаѡ. Сѡлѡмыс сылѡн вѡлі тыр шогѡн, сѣјѡ полѣс ње суны-нѣн ловјаѡн батсѡ, сѣјѡ ваяѡдѣс-нѣн јурас гажтѡм олѡмсѡ, кодѣ вѣччыгѣс сѣјѡс сѣктын: пемыд, њѡтѣк јѡзтѡм, гѡллун да фелѡјас куѡа тѡждысѡмјас, кодјасыг сѣјѡ ез тѡд њекущѡм тѡлк. Станцѣјаѡ воѡм мыгт сѣјѡ пырѣс смотрѣтѣл дѣнѡ да корѣс вѡлнѡј вѡвјасѡс. Смотрѣтѣл јуалѣс, кытчѡ колѡ сылы мунны да вѣсталѣс, мыј Кѣстеневакаыг ыстѡм вѡвјас вѣччыгѣсны-нѣн сѣјѡс њѡлѡд суткѣ. Рѣгыд Владѣмѣр Андрејевѣч дѣнѡ воѣс пѡрыг кучер Ѧнтон, кодѣ коркѡ новлѡдлѣс сѣјѡс конушнаѡд да дѡѡбрѣтлѣс сылыг ѣѡт вѡвсѡ. Ѧнтон бѡрдѣс, кор азѣс сѣјѡс, копыртчылѣс муѡз, вѣсталѣс, мыј пѡрыг барѣн ловја-на, ѣ котѡртѣс дофѡдасы. Владѣмѣр Андрејевѣч ѡткажѣтчѣс сѡјѡмыг да термасы мѡѡѡдчыны. Ѧнтон нуѣс сѣјѡс вомѡна тујјас куѡа— ѣ на костын пансѣс сорнѣ.

— Вѣстав, пѡжалујста, Ѧнтон, кущѡм фелѡ менам батлѡн Тројекуровыскѡд?

— А јенмыс најѡс тѡдас, батѡшка Владѣмѣр Андрејевѣч... барѣн, кывсѡ, ез лѡсав Кѣрѣла Петровѣчкѡд, а сѣјѡ ѣ сѣтѣс сѡдѡ— кѡт сѣјѡ унаыг ачыс аслыс сѡдѡа. Абу мѣјан колопјаслѡн фелѡ вѣдлавны барскѡј вѡлајас, а јѣј-богу, весшѡрѡ батѡшканыд тѣјан мунѣс Кѣрѣла Петровѣч вылад, плѣтнад чер тыштѡ он вен.

— Сѣјкѡ тыдалѡ тајѡ Кѣрѣла Петровѣчыс тѣјан вѡѡѡ мыј кѡсјѡ?

— Ферт-жѡ, барѣн—засѣдательѡс, кывсѡ, сѣјѡ ѣ грѡш дѡн оз пукты, ѣсправнѣк сылѡн кесјылѡс пыѡѡѣ, господајас чу-кѡртчывлѡны сы орѡѡ поклон вылѡ, да ѣ шуны-кѡ, медтыкѡ ворјыд вѡлі, а порсыдтѡ лоас.

— Збыл-ѡ, мыј сѣјѡ мырдѡѡ мѣјанлыс ѣменѣје?

— Ок, барѣн, кывлѣм сѣјѡ ѣ мѣ—тајѡ лунјасѡ покровскѡјса пѡнѡмар вѣсталѣс мѣјан старѡсталыс кага пыртѣгѡн: тырмас

тіянлы гулајтны; вот бостас тіянџс кіас Кіріла Петровіч. Мікіта кузнеч і шуис сылы: і тырмас, Савелјіч, ен шогџ ускџд кумтџ, ен мутіт гџетјассџ—Кіріла Петровіч ачыс аслыс, а Андреј Гавріловіч ачыс аслыс,—а ставным мі јенлџн да государлџн; да-џд јџз вомад кізјас он вурлы.

— Сізкџ, ті онџ кџсјџ вужны Тројекуров влафеніје улас?

— Кіріла Петровіч влафеніје улџ! Господџ віз да мез-ды—сы ордын і асланыслы омџл олџмыс, а јџзјасыд сурџны, сек сіјџ не сџмын кучіктџ, да і јайтџ кулыштас.—Сет, јенмџј, дыр овны Андреј Гавріловічлы, а бостас-кџ-нын сіјџс јен, сізкџ оз ков міјанлы некод, теыс кынзі, міјан вердыс. Ен сет те міјанџс, а мі-нын те вџсна сувтам.

Тайџ кывјассџ шуігџн Өнтон џвтыштіс плетџн, тракнітіс вџжжіјасџн, і вџвјас сылџн гџнітісны терыб вогласџн.

Пџрыс кучер преданностџн нормџм сџубровскіј лантіс—і сетчіс аслас мџвпјаслы. Колі часыс унжык—друг Гріша сџадмџдіс сіјџс горџџџмџн: Со Покровскџј! сџубровскіј лептіс јурџс. Сіјџ муніс паскыд ты пџлџн, кытыс петіс ју да ылын чукыл-мукулџн муніс мылкјас костџд; џтік мылк ылын шџкыд рас пџвсыс кыпаліс віж вевт да ыжыд каменнџј керкалџн белведџер, мџд ылын віт јура вічко да віж кџлџкџльна; маті гџгџрас разалџмаџс сіктса керкајас асланыс пошџсјасџн да џшмџсјасџн. сџубровскіј тџдіс тайџ местајассџ—сіјџ казтыштіс, мыј бурещ тайџ мылк вылас сіјџ ворслывліс ічџтік Маша Тројекуровакџд, коді вџлі кык арџсџн сыыс томжык да секі-нын кџсјіс лоны зев мічаџн. Сіјџ кџсјіс сы јылыс тџдмавны Өнтонлыс, но кушџмкџ јандысџм кутіс сіјџс.

Господскџј керка дінџ матысџмџм бџрын сіјџ сџадса пужас костыс азгіс јежыд платџџ. Тайџ каднас Өнтон кучкіс вџвјаслы да, чест кутџм могыс, коді ізвозчікјаслџн моз-жџ џткоџ і сіктса кучерјаслџн, мыјвермџмја џзџдіс вџвјассџ пос вомџн да сікт дінті. Сіктыс петџм бџрын најџ кыпџдчісны гџра вылџ, і Владімір азгіс кыз рас, а шујгавылыс вогсаіныс рудінік ічџтік керка гџрд вевтџн; сџлџмыс сылџн кутіс чеччыны. Сы возын вџлі Кістџневка да аслас батыслџн гџл керкаыс.

Дас мінут мыгті сіјџ пыріс барскџј дворџ. Сіјџ візџдіс

сылы колана вісталомјас—Андрей Гавріловічлөн поверен
нојыс ез вѡв. Сылыс бумагајассѡ відлалігѡн сіјѡ аззіс за
седательлыс сѡмын медвоzza пісмѡсѡ да сы вылѡ черновѡј
вочакывсѡ, кытыс сіјѡ ез вермы бостны бур гѡгѡрвоѡм
венѡм јывсыс да шуіс віччысны, мыј лоас, делѡ вескыд-
лун вылас лача кутѡмѡн.

А Андрей Гавріловічлөн зонвізалуныс часыс-часѡ лоіс
омѡлжык. Владімір віччысіс сылы регыд пом воѡмсѡ да
ез вешјыв старік діныс, коді лоіс зік челаф код.

Сек кості індѡм срокыс коліс, і апеллаціјасѡ ез вѡв
сетѡма. Кістењевка лоіс Тројекуровлѡн. Шабашкін воіс сы
дінѡ поклонјасѡн да чолѡмалѡмѡн, і коріс індыны, кор
угоднѡ лоѡ јего превосходітельстволы пырны выл бостѡм
іменједн владејтѡмѡ,—ачыс вѡчас алі кодлыкѡ сіјѡ щѡк-
тас сетны сы вылѡ дѡверенност. Кіріла Петровіч щѡјѡ-
воші. Ічѡтысањ сіјѡ ез вѡв лок сѡлѡма, вождс бостны кѡс-
јѡмыс сіјѡс кыскіс вывті ылѡ, сѡвестыс сылѡн мургіс. Сіјѡ
тѡдіс, кушѡм вѡлі сылѡн прѡтвїныкыс, аслас том дырса
важ јортыс,—і вермѡмыс ез гажѡд сылыс сѡлѡмсѡ. Сіјѡ
скѡрыс віѡдліс Шабашкін вылѡ, корсіс мыјѡ-кѡ крука-
ны, мед сіјѡс відны, но ез сур сы вылѡ тырмымѡн пом-
каныс да шуіс сылы скѡра:

— Пет татыс, абу теѡз.

Шабашкін кажаліс, мыј сіјѡ абу асас, копыртчыліс да
термасіс петны. А Кіріла Петровіч, ѡтнасѡн колѡм бѡрті,
мѡдіс ветлѡдлыны бѡр і вожд, шуѡлаліс: Гром победы раз-
давайся ¹⁾, коді пыр петкѡдліс сылыс ыжыд скѡралѡм.

Сегса сіјѡ щѡктіс доѡѡавны аслыс бегѡвѡј дрожкі, пас-
тасіс шоныджыка (тајѡ вѡлі-нын сентябр помын) да, аслас
вескѡдлѡмѡн, петіс дворыс.

Регыд сіјѡ аззіс Андрей Гавріловічлыс керкасѡ, і мѡд
нога чувствојас тыртісны сылыс сѡлѡмсѡ. Вождс бостѡм-
нас сѡлѡм бурмѡмыс да ыжыдавны кѡсјѡмыс кушѡма-кѡ
іѡдтісны благороднѡјжык чувствојассѡ, нѡ бѡрјаясыс ды-
рѡн вермісны. Сіјѡ шуіс мірїтчыны аслас важ согедыскѡд,

---

¹⁾ державинлѡн хор, кодѡс сіјѡ гїжіс Јекатерїна ІІ-лѡн временшїк
Ноточкінѡм аслас тавріческѡј дворецын Петербургын (1791 вога апрел
26 лунѡ) вѡчѡм празнїк вылѡ. Хорсѡ музыка вылѡ гїжіс Козловскїј.

бырбдны весіг веныслыг казтылѡмјассѡ, бѡр сетны сылы овмѡссѡ. Тајѡ бур кѡсјѡмнас гѡлѡмсѡ кокнѡдѡмѡн, Кіріла Петровіч гѡнечѡн мѡдѡдчіс аслас согед усадба дінѡ—і вескыда пыріс дворас.

Тајѡ кадас вісыг пукаліс спалнаын ѡшің дорас. Сіјѡ тѡдіс Кіріла Петровічѡс, і ыжыд повзѡм петкѡдчіс сіјѡ чужѡм вылын—вірыс кыпѡдчіс сетчѡ, коді пыр вѡлі кельд, сінјасыс југнїтісны, сіјѡ лезаліс гѡгѡрвотѡм шыјас. Сылѡн пыс, коді пукаліс хожајственнѡј кыгајас сајын, кыпѡдіс јурсѡ да шемѡсѡ усї сіјѡ состојанїеѡн. Вісыг повзѡмѡн да ыжыд скѡрлунѡн петкѡдліс чуңнас ывлаѡ. Сіјѡ термасѡмѡн суркналіс аслас халатыслыс пѡлајассѡ, лѡсѡдчіс сувтны креслѡыс, кыпѡдчыштїс... і друг усї... Пыс ускѡдчіс сы дінѡ, старїккујліс садтѡг да лолавтѡг—паралч сіјѡс кучкѡма.

— Ѳдјѡжык, ѡдјѡжык карѡ лекарла!—горзіс Владїмїр.

— Кіріла Петровіч јуасѡ тіјанѡс,—вісталїс пырыс слуга. Владїмїр сы вылѡ локыс віѡдліс.

— Вістав Кіріла Петровічыслы, мед сіјѡ регыджык весасас, кытчѡз ме сіјѡс ег щѡкты вѡтлыны дворыс—мун.

Слуга радлѡмѡн котѡртїс вѡчны аслас барїныслыс щѡктѡмсѡ—Јегоровна воча кучкїс кіјаснас.

— Батушка те мїјан,—шуїс сіјѡ вѡснї гѡлѡсѡн,—воштан те ассыд јуртѡ! Кіріла Петровічыд гојас мїјанѡс.

— Лант, ѡна,—сѡлѡмсаңыс шуїс Владїмїр,—мѡдѡд Ѳнтонѡс карѡ лекарла.

Јегоровна петїс. Переднїејын ѡкод ез вѡв—став јѡзыс чукѡртчїсны дворѡ віѡдны Кіріла Петровічѡс. Сіјѡ петїс кілчѡ вылѡ—і кыліс слугалыс вочакывсѡ, кодї вісталїс том барїн нїмсаң. Кіріла Петровіч кывзіс сіјѡс дрожки вылыс леччывтѡг, чужѡмыс сылѡн лої војыс пемыджык, сіјѡ локыс нуммунї, стрѡга віѡдліс дворнѡ вылѡ, да шагѡн мѡдіс двор дїнтї. Сіјѡ віѡдліс і ѡшіңѡ, кѡнї та возвылын здук сајын пукаліс Андреј Гавріловїч, но сіјѡ-нїн сенї ез вѡв. Ѣна сулалїс кілчѡ вылын, вунѡдіс барїнлыс щѡктѡмсѡ. Дворнѡ гораа тѡлкујтїс тајѡ лѡбмтор јывгыс. Друг Владїмїр мыччысїс јѡз костын да орјѡдлѡмѡн шуїс:—Озков лекарыс, батушка кувсїс.

Лої падмѡм. Јѡз ускѡдчїсны пѡрыс барїн комнатаѡ. Сіјѡ

кујліс креслõн, кытчõ нуис сїѳс Владїмїр; вескыд кыс сылõн õшалїс жожõз, журыс вõлі леѳõма морõс вылас—езын тõдчы олõмыс таяѳ кõзавтõм-на, но кулõмла мїстõммõм тушаас. Јегоровна бõрдзїс; слугаяс кышалїсны шојсõ, кодõс колїсны најõ вїѳõм улõ,—мыскїсны сїѳс, пагтõдїсны нõшта 1797 воын-на вурõм мундїрõ, да пуктїсны бурещ сїѳõ пызан вылõ, код сајын најõ сы мында во служїтїсны асланыс господїнлы.

ВІТÕ д ГЛАВА

Ѕебõмыс мунїс којмõд луннас. Конор старїклõн шојыс, саванõн вевтõмõн да сїсјасõн кышалõмõн, кујліс пызан вылын. Столõвõј вõлі тыр дворõвõјјасõн. Лõсõдчїсны петкõдны. Владїмїр да кујїм слуга лептїсны гортсõ. Поп мунїс воѳд, факõн вõтчїс сы бõрса коллõдан молїтвајас сылõмõн. Кїстеневакалõн кõзайныс медбõрјаыс вујїс аслас керка порог сајõ. Гортсõ нуисны растї. Вїчко вõлі сы сајын. Луныс вõлі мїча да кõзыд. Арса корјас гылалїсны пујас вылыс.

Раскыс петõм бõрын аззїсны пõрыс лїпајасõн кышалõм кїстеневакõј вїчко да кладбїшще, пõрыс лїпајас пõвсын. Сенї кујліс Владїмїр мамлõн шојыс, сенї, сїѳõ гу дїнõ, тõрыт вõлі кодїõма выл гу.

Вїчко вõлі тыр кїстеневакаса крестанаõн, кодјас воїсны сетны медбõрја поклон асланыс господїнлы. Том дубровскїј сувтїс кырлõс дїнõ; сїѳõ ез бõрд да ез јурбїт—но чужõмыс сылõн вõлі страшнõј. Шог обр'ад помасїс. Владїмїр медвоѳ мунїс прõшцајтчыны шојыскõд—сы бõрса і став дворõвõјјас; вајїсны вевт да тувјалїсны гортсõ. Бабајас гораа лõвтїсны; мужїкјас кор-сурõ кулакнаныс чышкалїсны сїнванысõ. Владїмїр да сїѳõ-жõ кујїм слугаыс нуисны гортсõ кладбїшще вылõ, став фереваõн коллõдõмõн. Гортсõ лезїсны гуõ—ставõн шыбытїсны сетчõ соѳ тыр лыаõн—гусõ тыртїсны, копыртчылїсны сылы, да разõдчїсны. Владїмїр термасõмõн мунїс, ставнысõ панїс да сајалїс кїстеневакõј раскõ.

Јегоровна сїѳõ нїмсаң корїс попõс да вїчкоса став прїчетсõ похороннõј õбед вылõ, вїсталїс, мыј том барїн оз кõс-

җы лоны сы вылын; і таҗикѳн оҗец Антон, попадда Федотовна да җак подѳн мѳдѳдчисны барскѳй дворѳ, Јегоровна-кѳд сорнитисны покојник бурлун җылыс да сы җылыс, мыҗ, тыдалѳ, виҗчыѳ сылыс наследникѳ. Тројекуровлыс волѳмсѳ да сылы вѳчѳм пријомсѳ вѳлі тѳдѳны-нын став околѳдокыс, і сетчѳсса полѳтикјас вѳсталисны сыыс ғырыс поҗледствијејас.

— Мыҗ лоны, сѳјѳ лѳѳ,—шуис попадда,—а жал, оз-кѳ Владѳмир Андрејевиҗ ло мијан господѳнѳн. Молодец, нѳнѳм шуны.

— А кодлы-нѳ, не-кѳ сылы, і лоны мијан господѳнѳн,—торкіс Јегоровна,—вешѳрѳ Кіріла Петровиҗ і скѳралѳ—ез полыс вылѳ вескав—менам соколикыд і ачыс ас вѳснаыс сулалас—даҗ, јен меѳ сетас, бур вѳчыгыс сѳјѳс оз еновт. Вывти-таҗ збоҗ Кіріла Петровиҗчыд! а небѳс, топѳдѳс бѳжсѳ, кор менам Грішка горѳдѳс сылы: Пет, пѳрыс җпон!—Пет дворгыс!

— Сѳвѳ, Јегоровна,—шуис җак,—да кыҗі Грігорѳјыслѳн кывҗыс бергѳдчѳс, ме регыдҗык сѳгласѳтча, кажѳтчѳ, владыка вылѳ увтны, Кіріла Петровиҗ вылѳ кѳсѳја виҗѳдлѳм дорыс. Кыҗ аҗҗан сѳјѳс, полѳм да дрѳж увлаҗ личкѳны, а мышкыд ачыс сѳзі і кусынтчѳ, сѳзі і кусынтчѳ...

— Сујета, сујет — шуис поп,—і Кіріла Петровиҗчы сыласны вечнѳј памјат, кыҗі ѳні Андреј Гавріловѳчы, гашиѳ җѳбѳмыс лоас сзырҗык, да гѳстјасѳс җукѳртасны унҗыкѳс—а јенмыдлы ѳмѳј абу ѳткод!

— Ок, батка! і ми кѳсјѳм корны став околѳдоксѳ, да Владѳмир Андрејевиҗ ез окоҗѳт. Небѳс мијан ставыс тырмѳ, ем мыјѳн гѳстѳтѳдны, да мыҗ щѳктан вѳчны. Јѳзыс-кѳ-нын абу, кѳч тѳјанѳс гѳстѳтѳда, мијан дона гѳстјас.

Таҗѳ мелѳ кѳсјыгѳмыс да җѳскыд пірог аҗҗыны наҗејаыс ѳҗѳдѳсны восковјассѳ сорнитысјаслыс, і најѳ бура воисны барскѳј керкаѳ, кѳні пызаныс вѳлі-нын вевтѳѳма да вина лѳсѳдѳма.

А таҗѳ каднас Владѳмир пыріс сук пујас костѳ, ветлѳмас да муҗѳмас кѳсјѳс пѳдтычы сѳлѳмыслыс шогсѳ. Сѳјѳ мунѳс туҗ вылас виҗѳдѳтѳг; увјасыс быд здукин ѳнмалисны да ғыҗјалисны сѳјѳс; коқјасыс быд здукин вѳјјасисны кадјѳ—сѳјѳ нѳнѳм ез казавлы. җырѳн сѳјѳ воис іҗѳтик увтас

инд, коддс быд боксаң кышалма вдр; ичотик шор чола чук-
ласис пујас динти, кодјасдс жынвыјд порччоддма арыс. Вла-
димир сувтис, пукоис коҕыд ежа выд, и дти мобыс сдбжык
мдвпјасдн тырис ачыс... Јона кылис сјјд ассыс откалунсд.
Воҕд олдымы сылы тыдалис скдр кымдрјасдн тупкысдмдн.
Тројекуровкд лдгалдымы вајис сылы выд сдкыд торјас.
Сылдн ичотик овмдыс вермис мунны сы ордыс јдз кјјасд
—секи гдллун виччысис сјјдс. Дыр пукалис сјјд вдрддчы-
тдр сјјд-жд местаас, вјдддс шорлыс лдња визувтдмсд, ко-
ди нуис кымынкд быгалдм лст да быттд петкддлис сылы
олдымыслыс мундмсд—сещдм пыр овлан олдысд... Дырдн
каҕалис сјјд, мыј заводитис пемдыны; сјјд чеччис да мунис
корсны гортас туј, но дыр-на ндшта шдјтис тддтдм вдрдд,
кытчдҕ ез вескав трдпа выд, код и вескыда вадддс сјјдс
аслас керка ворота динд.

дубровскјлы паныдасис поп став причетнас. Тајд паны-
дасдымыс локтор лдм воҕын мдвп воис сылы јурас. Сјјд
невдлаыс мунис бокити да сјјддчис пу сјјд. Најд сјјдс ез
каҕавны да сы динти мунигдн пдга горнитисны ас коста-
ныс.

— Мун локыд диныс да вдр бурдс,—вставлис поп по-
паддфалы,—ниндмла мјјанлы татчд колччыны. Абу теныд
лок, мыјдн кдт фелдыс ез помаг...

Попаддфа мыјкд вочавјис, но Владимир ез вермы сјјдс
кывны.

Матыстчигас сјјд азгис уна јдздс—крестана да дворд-
вдјјас чукдртчдмадс барскдј дворд. Ылысаң Владимир кы-
лис вdvлытдм зык да горни. Сарај динын сулалисны кык
тројка. Килчд вылын кымынкд тддтдм јдз мундирндр сер-
тукадс, кажитчис, мыј јылыс-кд горнитисны.

— Мыј тајд лдб,—сјјд скдрыс јуалис Онтонлыс, код и
котдртис сылы паныд.—Тајд кодјас тащдмјасыс, и мыј налы
колд?

— Ок, батушка Владимир Андрејевич,—вочавјис старик
кашкдмдн.—Суд воис. Сетдны мјјандс Тројекуровлы, мырд-
ддны мјјандс тенад милдстысл..

Владимир лезис јурсд, сылдн јдыс кышалисны ассыныс
шудтдм госпродинсд.

— Бат те мјјан,—горзисны најд, кјјасдс сылыс окалд-

мѡн,—ог кѡсјѡ мѡд барінѡс, теыс кынзі, щѡкты, госуѡар, судыкѡд мѡ управѡтчам, кулам, а огѡ сетѡ...—Владѡмір вѡѡѡдіс на вылѡ, і тешкѡд мѡвпјас волнужѡтсны сѡјѡс.

— Сулалѡј лѡна,—шуѡс сѡјѡ налы,—а ме прѡказнѡјјасыс кѡд сорнѡта.

— Сорнѡт, батушка,—горѡдісны сылы јѡз чукѡрыс,— да јанѡд ѡкајаннѡјјасѡс.

— Владѡмір матыстѡчѡс чѡновнѡкјас дѡнѡ. Шабашкѡн, јур вывѡыс картузѡ пѡрччѡтѡг, сулалѡс важнѡја да горѡдѡја вѡѡѡдавліс ас гѡгѡрыс... Исправнѡк, гѡрд чужѡма да уска мужчѡна, ар ветымына, куѡ да кыз тушаа, азѡс матыстѡчыс дубровскѡјѡс, кызѡктѡс, да шуѡс сѡбдѡм гѡлѡсѡн:

— І сѡз, ме тѡјанлы мѡдпѡв вѡстала сѡјѡс, мы-нѡн вѡстали: ујезднѡј суд шуѡм серѡтѡ ѡнѡсанѡ тѡ лоад Кѡрѡла Петровѡч Тројекуровлѡн, код нѡмсанѡ ѡнѡ танѡ г. Шабашкѡн. Кывзысѡј сылы ставѡн, мыј сѡјѡ кѡт щѡктас, а тѡ, бабајас, раѡејтѡј да почѡтајтѡј сѡјѡс, а сѡјѡ тѡјанѡз ыжыд ѡкотнѡк.

Тажѡ јѡс шутка дырјѡыс исправнѡк серѡктѡс, а Шабашкѡн да мукѡд шленјас сы бѡрга вѡтѡсны. Владѡмір лѡкысла пуѡс.

— Леѡѡј тѡдны, мыј тајѡ лѡбѡ?—гѡлѡссѡ нарѡснѡ кутѡмѡн јуалѡс сѡјѡ гажа исправнѡкыс.

— А тајѡ сѡјѡ лѡбѡ,—вѡчавѡзіс асѡ вѡлын кутыс чѡновнѡк,—мыј мѡ воѡм тајѡ вѡладѡнѡјеас пыртѡдны Кѡрѡла Петровѡчѡс да корны ставѡсѡ мукѡдсѡ вѡсасны бурѡн, зѡк-вѡѡѡдн.

— А тѡ вермѡд ескѡ, кажѡтѡчѡ, шыѡдѡчыны ме дѡнѡ, меѡам крѡстана дѡнѡ перѡвѡј шыѡдѡчѡм дѡрыс—да јуѡртны помѡщѡцкыслы вѡладѡнѡјеыс чѡвтѡмсѡ...

— А те кодѡ тащѡмыс?—шуѡс Шабашкѡн мѡстѡма вѡѡѡдлѡмѡн,—вѡвлѡм помѡщѡцкѡ Андрей Гаврѡлов, дубровскѡјлѡн нѡ, јѡн вѡлаѡн кувѡс,—мѡ тѡјанѡс ог тѡдѡј, дај тѡднысѡ ог кѡсјѡ.

— Владѡмір Андрејевѡч, мѡјан том барѡн,—шуѡс јѡз чукѡрыс гѡлѡс.

— Кодѡ сенѡ лыстѡс вѡмсѡ паскѡдны?—гораа шуѡс исправнѡк,—кущѡм барѡн, кущѡм Владѡмір Андрејевѡч?—барѡнныд тѡјан Кѡрѡлла Петровѡч Тројекуров—кыладѡ, ѡлукјас.

— Кыз абу сиз,—шуис сиж-жә гәләс.

— да тајә бунт!—горәдис исправник.—Еј, старәста татчә!

Старәста петис воҙә.

— Корә тајә-жә здукас, кодә лыстис мекәд сорнитны ме сижәс!

Старәста шыбәчис јәз динә, јуалис, кодә сорнитис. Но ставән чәв олісны; реғыд бәрја радјасын кыпаліс ропкәм, мәдис јонмыны да әти здукән пәрис локыс горзәмә. Исправник ләзис гәләссә да кәсјис најәс әләдны.

— да мыј сы вылә вижәднысә,—горәдисны дворбәвјјас,—ребјата! Здолож најәс!—і јәз чукәр вәржәдчис.

Шабашкин да мукәд шленјас терыба ускәдчисны посвожә—і ас бәрсәнныс јигналісны әжәссә.

— Ребјата, вожә—горәдис сиж-жә гәләс,—і јәз чукәр мәдис матыстчыны.

— Сувтәј,—горәдис дубровскіј,—јәјјас! Мыј тә тајә? тә воштад аснытә дај менә. Мунәј гортјасад да коләј менә. Ен поләј, государыд мләбәста, ме кута корны сижәс—сижә мјанәс оз әбәдәт—мә ставным сылән пјан—а кыз сылы мјан дор сувтны, тә-кә кутад бунтујтны да разбојничәјтны.

Том дубровскіјлән висталәмыс, сылән гора гәләсыс да мича статыс вәчисны коланатор. Јәз ләнісны, разбәдчисны—двор тыртәммис, шленјас пукалісны керкаын. дырән Шабашкин нәжәднәк востис әжәссә, петис килчә вылә да уләж копрасәмән кутис атәбавны дубровскіјәс мләбәста дорјәмсыс.

Владәмир кывзис сижәс зывәка да нинәм ез вочавіж.

— Мә шуім,—вожә нуәдис засәдатәл,—тјан ләзәмәднә колччыны татчә узны; а то пемыд-нын да тјан мужикјасыд вермасны ускәдчыны мјан вылә туј вылын. Вәчәј сещәм мләбәст: шәктәј волсавны мјанлы кәт турун гәстәнәјад, мыјән јурдас, мә мәдәдчәм татыс.

— Вәчәј, мыј кәсјад,—коса вочавіжис налы дубровскіј,—ме танә абу-нын кәзәин.

Тајә кывјаснас сижә мунис аслас бағ комнатаә да јигналіс ас бәрсәнс әжәссә.

КВАРТОД ГЛАВА

„І сің, ставыс помагіс,—шуіс сің ачыс аслыс;—асывнас-на менам вѳлі пѳлѳс да кусѳк. Аскі ковмас меным колны керкаѳс, кѳні ме чужлі, кѳні куліс менам бат, сетны сің кувсѳмыс да аслам гѳллуныс мыжалы“. І сіңясыс сылѳн вѳрѳывтѳг сувтисны аслас мам портрет вылѳ. Жівопісец гіжѳма сіңѳс періла вылѳ леччысѳмѳн, асја жежыд платѳтѳн, јурсіас ѳті розаѳн. „І портретыс тајѳ сурас менам семја врагјаслы,—мѳвпыштис Владімір,—сіңѳс шыбытасны кладѳвѳјѳ ѳтлаын жугавлѳм улѳсјаскѳд, лібѳ ѳшѳдасны переднејѳ, сіңѳ понвічысјаслы сералѳм да шмонітѳм вылѳ—а сіңѳ спальнаын, комнатаын... кѳні куліс бат, ѳвмѳд-час сылѳн пріказчікыс, лібѳ сујасны сылыс гаремсѳ. Оз, оз! Мед-нѳ і сылы оз сур шог керкаыс, кытыс сіңѳ вѳтлѳ менѳ“. Владімір курччіс піңјассѳ—лок мѳвпјас чужинн сіңѳ јурын. Подјачејјаслѳн гѳлѳсјас кылісны сы дінѳ—мајѳ кѳзајычајтисны, корісны то ѳті тор, то мѳд тор, і јона сіңѳс дѳзмѳдісны ассыс шог мѳвпјассѳ думажтігѳн. Дырѳн ставыс лѳніс.

Владімір востіс камѳдјас да јашшікјас, кутчыгіс поко-ніклыс бумагајассѳ вѳдлавын. Унжыкыс сені вѳліны хозај-ственнѳј шщѳтјас да уна пѳлѳс делѳјас куза гіжасѳм. Владімір косавліс најѳс лыдѳытѳг. На пѳвсыс сылы сурі пакет гіжѳдѳн: Менам гѳ тырлѳн піс мѳјас. Гѳлѳмыс јона тіпіктѳмѳн Владімір кутчыгіс сы дінѳ: најѳс вѳлі гіжѳма турецкѳј поход дырјі да вѳлі адресујтѳмаѳс армі-јаѳ Кістенецкыс. Мамыс гіжіс сылы ассыс гажтѳм олѳм-сѳ, хозајственнѳј ужјассѳ, норасіс торјѳн олѳм вылѳ да коріс сіңѳс гортѳ, бур пѳдруга дінѳ. ѳті піс мѳын сіңѳ вѳ-таліс сылы ассыс полѳмсѳ іѳѳтік Владімір зѳнвізалун вѳс-на; мѳдын радліс сіңѳ воэ кадга способностјас вылѳ да вѳсталіс сылы воэ вылѳ шуда да бур олѳм. Владімір ылаліс лыдѳысѳмнас, і вунѳдіс ставсѳ свет вывгыс, сѳлѳмнас пы-ріс семјаса шудѳ да ез казав, кызі колі кадыс; стѳннѳј часі кучкіс дасѳтыс. Владімір пуктіс піс мѳјјассѳ чѳптае, бостіс сіс да петіс кабинетыс. Залын пріказнѳјјас учісны жојас. Пызан вылын сулалісны набн ректѳм тыртѳм стѳканјас, і ромлѳн јог дук кыліс став комната пастаын.

Владімір зывоктёмён муніс на дінті переднејо. Өзөсјас вөліны јіганаөс. Ез ағзы клучсө да Владімір бөр локтіс залө—клучыс кујліс пызан вылын. Владімір востіс өзөссө да зурасіс морткөд, коді вөлі топөдчөма пелөсө—чер лөсталис сылөн. Вескөдчіс сы дінө сіскөн да Владімір төдіс кузнеч Архіпөс.

— Мыјла те тани?—јуалис сіјө.

— Ак, Владімір Андрејевич, тајө ті,—шөпкөдөмөн вочавізіс Архіп,—господі помілуј да спасіт! Бур, мыј ті локтід сіскөн!—Владімір візөдіс сы вылө јона шензөмөн.

— Мыј те татчө зөбсөмыд?—јуалис сіјө кузнечлыс.

— Ме көсјі... ме локті... төдмавны, ставөн-ө гортынөс,—жөмдалөмөн нөжјөнік вочавізіс Архіп.

— А мыјла текөд черыс?

— Черыссө мыјла?—да кыз-нө чертөгыс өні і ветлынысө. Тајө приказнөјјасыд, ағзан, сещөм озорнікјас—сіјө і візөд...

— Те код, шыбыт черсө, мун узышт.

— Ме код? Бағушка Владімір Андрејич, јенмыс сөвөдетел, нөтө капла вомын ез вөв... да і воас-ө вінаыд мөвпө, кывлөм тор-ө—подјачејјас думажтөмаөс мјанөн владејтны, подјачејјас вөтлалөны мјанлыс господајасөс барскөј дворыс... Со најө шкоргөны—ставнысө ескө өтпырјө, сізі і номјассө ваө.

дубровскіј зумыштчіс.

— Кывзы, Архіп,—шуіс сіјө, недыр чөв олөм мысті,—ен бурөс те заводіт. Абу приказнөјјас мыжаөс. Јүгдөд вай те пөнарто, лок ме бөрсә.

Архіп бостіс сіссө барін кыс, корсіс пач сајыс пөнар, өзтіс сіјөс, і кыкнанныс нөжјөнік леччісны килчө вылыс да мунісны двор дінті; стөрөж мөдіс кучкавны чугуннөј пөвјө; понјас заводітісны увтны.

— Коді стөрөжітө?—јуалис дубровскіј.

— Мі, бағушка,—вочавізіс вөснө гөлөс,—Васіліса да Лукерја.

— Мунө гортад,—шуіс налы дубровскіј,—ті онө колөј.

— Шабаш,—чөвтис Архіп.

— Пасібө, вердыс,—вочавізісны бабајас—і пыр-жө мөдөдчісны гортаныс.

дубровскіј муніс вожд. Кык морт матыстчисны сы дінб; најб сійбс чукбстисны; дубровскіј тбдіс гблбс Ёнтоулыс да Гршалыс.

— Мыла ті он узбд?—јуаліс сійб налыс.

— Узбмбдз-б мјанлы,—вочавізіс Ёнтон,—мыјбз мі олім, коді ескб думайтіс...

— Нбжбжбжык!—торкіс дубровскіј,—кбні Јегоровна?

— Барскбј керкаын, аслас светолкаын,—вочавізіс Грша.

— Мун, вайбд сійбс татчб, да петкбд керкасыс мјанлыс став јбзсб, меб нібті лов сені ез кол—пріказнбјјас кынзі—а те, Ёнтон, доддав телега.

Грша муніс да мінут мысті воіс аслас мамыскбд. Старука ез кулсыв тајб војнас; пріказнбјјас кынзі некбд керкаын ез куңлы сінсб.

— Ставбн-б танбс?—јуаліс дубровскіј,—ез-б кол кодкб керкаын?

— Некбд, подјачејјас кынзі,—вочавізіс Грша.

— Вайб татчб турун лібб ічас,—шуіс дубровскіј.

Јбз котбртисны коңушнаб да ббр воісны, вайісны моздорас турун.

— Пуктбј кібчб улас. Вот таз. Но, ребјата, бі!—

Архіп востіс пбнар—дубровскіј бзтіс сартас.

— Сулав,—шуіс сійб Архіплы,—кажітчб, термагірад ме јігналі переднејыс бзбссб, мун ббјбжык восты сійбс.

Архіп котбртіс посвозб—бзбс вблі јігантбм. Архіп јігналіс сійбс клучбн, і жын гблбсбн шуіс: кыз не сіз, вост! і ббр локтіс дубровскіј дінб.

дубровскіј матыстіс сартассб, турун бзјіс, бі ыпнітіс— і јурдбдіс став дворсб.

— Ох,—жалітбмбн горбдіс Јегоровна,—Владімір Андрејевіч, мыј те вбчан!

— Лант,—шуіс дубровскіј,—Но, чельаб, прбшцајтлб, муна, кытчб јен нубдас; лобј шудабн тіјан выл господінкбд.

— Бат мјан, вердыс,—вочавізісны јбз,—кулам, ог колбј тенб, мунам текбд.

Ббвјас сетісны. дубровскіј пуккіс Гршакбд телегаб да індіс аззысан інбн кістењевскбј рошща. Ёнтон кучкіс вбвјаслы, і најб петісны дворыс.

Кыптіс төв. Өтi здукон би шымыртіс став керкасө. Гөрр шын кыпөдчiс вывлаң. Стеклөјас потласiсны, кiскалiсны, ломтыгыс керјас кутiсны гылавны, кылiс прiказнөјјаслөн локыс горзөм: „Сотчам, отсалөј! отсалөј!“

— Кыз ңе сiз,—шуиc Архiп, кодi локыс нумјалөмөн вiзөдiс пөжар вылө.

— Архiпушка,—шуалис сылы Јегоровна,—спасiт најөс, өкајаннөјасөс, јен тенө награди́тас.

— Кыз ңе сiз,—вочавiзiс кузњеч.

Сiјө-жө каднас прiказнөјјас тыдовтчiсны өшiнөд, зiлiсны жүгөдны кык пөвса рамајасөс. Но сек керка вевтыс грыпкысiс да горзөмјас лантiсны.

Регыд став дворна петиc ывлаө. Бабајас горзөмөн термасiсны вiчны ассыныс көлујнысө, челаф чеччалiсны, радлiсны пөжар вылө. Бикиңјас лебiсны чукөрөн, керкајас өзiсiсны.

— Öнi ставыс бур,—шуиc Архiп,—кущөма сотчө—а? Покровскөјсаңыд көнкө лөсыд вiзөднысө.

Сiјө каднас вылтор кыскiс сылыс выманiјесө; кан котралис ыпјалыс сарај вевт куза, ез гөгөрво, кытчө чеччыштны—быд боксаң сiјөс кыщалис би. Коңөр пемөс нора һавгөмөн корiс отсөг, челаф кулисны сералөмла, сiјө шөјөвошөм вылө вiзөдiг.

— Мыј вылө сералад, кул пијан?—скөрыс шуиc налы кузњеч,—јенмыс тi он полөј:—јенлөн твар пөгiбајтө, а тi јөјныдла радлад,—i сiјө пунктiс сотчыс вевт вылө пос да кајiс каңла. Сiјө гөгөрвоiс сылыс көсөмсө да өдјө кутчысiс сылы соскас. Жынвыјө сотчөм кузњеч аслас добычаөн леччiс улө.

— Но, челаф, прөшщајтлөј,—шуиc сiјө шөјөвошөм дворналы,—меным тани вөчны һинөм. Бура овны, ен казтылөј менө локөн.

Кузњеч мунiс, пөжар нөшта һедыр ыпјалис. Сырөн лөнiс, i гырыс шом чукөрјас битөг југыда сотчiсны војса пемыдын; на гөгөр шөјтiсны Кiсҗеңевкаса сотчөм олысјас.

СИҢИМӨД ГЛАВА

Мөд луннас пөжар јылыс јуөр паскалiс став околөдок пастаын. Быдөн сы јылыс төлкујтiсны уна ногөн да уна

сікас чаітѡмјасѡн. Өтіјас віставлісны, мыј дубровскіјлѡн јѡзыс кодѡз јуѡмаѡс да ѡзтѡмаѡс керкасѡ біѡн вічыстѡг вѡдітчігѡн; мукѡдјас мыжалісны пріказнѡјјасѡс, кодјас гулајтыштѡмаѡс выл оланінын; унаѡн ескѡдісны, мыј сіјѡ ачыс сотчіс земскѡј судыскѡд да став двѡрѡвѡјјасыскѡд; ѡткымынјас гѡгѡрволісны збыл јывыс да віставлісны, мыј тајѡ лок торгыс мыжаыс вѡлі ачыс дубровскіјыс, коді вѡчіс тајѡс лок куза, мед не сетны асгыс іменіјесѡ. Тројекуров мѡд луннас-жѡ воліс пѡжар местаѡ да ачыс вѡчіс следствіје. Тыдовтчіс, мыј ісправнік, земскѡј, судса, заседатель, стр'апчій ¹⁾ да пісар, кызі і Владімір дубровскіј, наѡна Јегоровна, двѡрѡвѡј морт Грігоріј, кучер Өнтон да кузнеч Архіп вошіны њекѡд оз тѡд кытчѡ. Став двѡрѡвѡјјасыс вісталісны, мыј пріказнѡјјас сотчісны секі, кор усіс керка вевтыс; налѡн сотчѡм лыјасыс суріны. Бабајас, Васіліса да Лукерја, вісталісны, мыј дубровскіјѡс да кузнеч Архіпѡс најѡ азылісны пѡжарѡзгыс кымынкѡ минут возын. Кузнеч Архіп, ставѡн вісталѡм серті, вѡлі ловја да буракѡ главнѡј, абу-кѡ зік ѡті мыжаыс пѡжаргыс. Дубровскіј вылѡ вѡліны гырыс подѡзреніјес. Кіріла Петровіч мѡдѡдіс губернаторлы став лѡм тор јывыс бур гіжѡд, і пансіс выл делѡ.

Регыд мукѡд јуѡрјас кыпѡдісны мѡд пѡлѡс сорніјас. **-ын лоіны рѡзбојнікјас да повѡддісны став маті гѡгѡрсасѡ. Правітелствоѡн налы паныд прімітѡм мерајас лоіны тырмытѡмѡн. Грабітѡмјас, ѡті гырысжык мѡбыс, вѡлаліны ѡті бѡрса мѡд. Ез вѡв лѡн тујјас вылын ні сіктјасын. Рѡзбојнікјасѡн тыр кымынкѡ тројка ветлісны луншѡр лунѡ став губерѡна пастаыс—сувтѡдавлісны ветлысмунысјасѡс да поштаѡс, волісны сіктјасѡ, грабіталісны да сотісны помешчікјаслыс керкајас. Шајкаса начальнікыс німавліс сугѡн, повтѡмѡн да кушѡмкѡ бур сѡлѡмаѡн. Віставлісны сы јылыс чудесајас; дубровскіјлѡн німыс вѡлі быдѡнлѡн кыв јылас, ставѡн вѡлі чаітѡны, мыј сіјѡ, а оз кодкѡ мѡд, журнуѡдѡ повтѡм злѡдејјаснас. Шензісны ѡті тор вылѡ—Тројекуровлыс помещіјесѡс ез вѡрѡддісны;

---

¹⁾ Стр'апчій—канцеларскѡј чіновнік, делѡвѡј да судебнѡј кабаіајас гіжыс.

вөлі сетөма сижө кi улө. Бағыс сьлөн, кодi нинөм ез лыд-
 фьв Совершеннөј Пөварихаыс кьнзи, ез вермы вескөдлы-
 ны сьөн кьнгајас бөрјөмын, i Маша, быд пөлөс гижөдјас
 видлалөм бөрын, төдөмыс, сувтис романјас ьылө. Тащөм
 ногөн сижө вөчис аслыс воспитаніјесө, кодөс заводитөма
 вөлі коркө мамзель Мимі вескөдлөм улын, кодлы Кіріла
 Петровіч сетліс ьжыд дөверіје да бурлун да кодөс сылы
 ковміс дырөн гусөнік мөдөдны мөд поместјеб, кор ськөд
 олөмыслөн следствіјејасыс лоіны вывті төдчанаөн. Мам-
 зель Мимі коліс ас јывсыс зев бур казтылөм. Сижө вөлі
 бур сөлөма ныв да некор лок ьылө ез бергөд вліјаніјесө,
 кодi, тыдалө, вөлі Кіріла Петровіч ьылын—мыјөн торјалис
 сижө мукөд наперсницајасыс ¹⁾, кодјасөс щөкыда сижө веж-
 лавліс. Ачыс Кіріла Петровіч, кажітчіс, радејтліс сижөс
 мукөдјасыс јонжыка, i ар өкмыса, сөд сінјаса вільш зон,
 кодi казтывлис мамзель Мимілыс лунвыса чужөм серјасө,
 быдміс сы дінын да вөлі шуөма сьлөн піөн, сы ьылө ви-
 зөдтөг, мыј уна көмтөм челаф, кодјас вөліны зік-жө Кі-
 ріла Петровіч кодөс, котрالیсны сижө өшің улын да лыд-
 фысисны дворөвөјјасөн. Кіріла Петровіч сузөдіс Москваыс
 аслас ічөтік Сашаыслы француз-велөдысөс, кодi i воіс
 Покровскөјө тајө міјанөн өні петкөдлан лөмторјас
 дырјыс.

Тајө велөдысыс кажітчіс Кіріла Петровічлы аслас ми-
 ча чужөмнас да прөстөј сорнінас. Сижө сетіс Кіріла Пет-
 ровічлы ассыс аттестатјасө ²⁾ да пісмө Тројекуров өтік
 рөдһасаң, код ордын сижө нөл во оліс гувернерөн. Кіріла
 Петровіч ставсө тајөс видлаліс да ез вөв дөвөлен сөмын
 аслас француз томлунөн, ез сы вөсна, мыј чајтис тајө бур
 тырмытөмторсө лөсавтөмөн терпеніјекөд да опыткөд, код-
 јас сешөма колөны велөдыс шудтөм німын, но сьлөн вө-
 ліны аслас сомөнеіјејас, кодјасөс пыр-жө i шуіс сылы
 виставны. Та мogyс сижө щөктіс корны ас дінас Машаөс
 (Кіріла Петровіч французскөј кывјөн ез сорніт, i сижө вөлі
 сылы переводчікөн).

— Матыстчы татчө, Маша: вистав тајө мусјеыслы, мыј
 сизі i лөб—богта сижөс; сөмын сиз, мед сижө менам нывјас

¹⁾ Наперсница—любовница.

²⁾ Аттестат—тани—уж јылыс отзыв.

бѳрса ез лыт вѳтлыгны, а то ме сїѳс, пон пїѳс... вужѳд таѳс сылы, Маша.

Маша гѳрдѳдїс да, велѳдыс дїнѳ шыѳдчѳмѳн, вїсталїс сылы французскѳј кывѳн, мыѳ сылѳн батыс наѳејтчѳ сїѳскромногт вылѳ да агсѳ бура кутѳм вылѳ.

Француз сылы копыртчылїс да вочавїзїс, мыѳ сїѳ наѳејтчѳ перѳыны уваженїе, весїг кѳт мед оз кутны сы вылѳ бурыс вїѳдны.

Маша кывѳыс-кывѳѳ вужѳдїс сылыс вочакывсѳ.

— Бур, бур,—шуїс Кїрїла Петровїч,—оз ков сылы нї бур вїѳдѳм, нї уважајтѳм. Сылѳн ѳелѳ ветлѳдлыны Саша бѳрса да велѳдны грамматикаѳ да географїаѳ, вужѳд таѳс сылы.

Марѳа Кїрїловна небѳдїс вужѳдїгас батыслыс чорыд кывѳассѳ, і Кїрїла Петровїч леѳїс ассыс французсѳ флїгелѳ, кѳнї вѳлї инѳѳма сылы комната.

Маша ез сет некущѳм внїманїе том французлы; аристократїческѳј предрассудокѳсѳн воспїтајтѳм, сылы велѳдысыд вѳлї слуга лїбѳ мастерѳвѳј коѳ, а слуга лїбѳ мастерѳвѳј сылы ез кажїтчы мужчїнаѳн. Сїѳ ез каѳав і впечатленїесѳ, коѳс сїѳ вѳчїс т-г дефорж вылѳ, нї сылыс смушшенїесѳ, нї тїралѳмсѳ, нї вежсѳм гѳлѳссѳ. Кымынкѳ лун помса сегса сїѳ азѳывлїс сїѳс велъ шѳкыда, ыжыд внїмательност сеттѳг. Нем вїччыстѳг сїѳ пѳлучїтїс сы јылыс зїк вылъ гѳгѳрвоѳм.

Кїрїла Петровїч дворын пыр быдмїсны кымынкѳ ош пї да најѳ вѳлїны покровскѳј помешщїклѳн ѳтї медса ыжыд гажѳдчан торѳн. Том дырѳыс ош пїжанѳс быд лун вайѳдлїсны гѳстїнѳјѳ, кѳнї Кїрїла Петровїч быдса часѳсѳн нокїс накѳд, каѳјас да понѳас вылѳ најѳс усѳдывлїс. Быдмыштѳм бѳрын најѳс пуксѳдлїсны чеп јылѳ, збыл травїтѳм вїччысїсны. Гежѳдїка петкѳдывлїсны најѳс барскѳј ѳшїнулѳ да налы гѳгылтлїсны кѳрт тувѳсѳн сашѳѳдлѳм тыртѳм вїна бѳчка; ош їсыштас сїѳс, сегса нѳжѳнїк инмѳдчылас сы дїнѳ, сущкас ассыс лапајассѳ, скѳрмѳмысла тоѳыштас сїѳс јонѳыка, і нѳшта јонѳыка доѳмѳ. Сїѳ зїкѳз јѳјмас, горзѳмѳн ускѳдчас бѳчка вылѳ, кытчѳз конѳр ѳверлыс оз мырдѳыны сїѳс весшѳрѳ јармѳдан торсѳ. Овливлїс, мыѳ телегаѳ доѳѳдаласны кык ошкѳс, кыз мырдѳн

мукѳдасны сетчѳ гѳстјасѳс да лѳзасны најѳс гѳнѳтны кыт-
чѳ окота. Но медга бур шуткаѳн Кіріла Петровѳчлѳн вѳлѳ
тащѳм.

Шыгјалыс ошкѳс вѳлі пѳдлаласны тыртѳм комнатаѳ,
кѳрталасны сѳјѳс гезјѳн стѳенас вѳнтѳтѳм колчаѳ. Гезјыс куз-
танас вѳлі пѳштѳ став комната кузаыс, сѳз, мыј сѳмын ѳтѳ
паныда пелѳсыс вѳлі безѳпаснѳј лок звер ускѳдчѳмыс. Ва-
јѳдасны пыржык выл мортѳс тајѳ комната ѳзѳс дѳнас, тѳд-
лытѳг тојыштасны сѳјѳс ош дѳнѳ, ѳзѳс јѳгналасны, і конѳр
жертваѳс коласны ѳтнассѳ сук гѳна пустыннѳккѳд. Конѳр
гѳст, косавлѳм пѳлаѳн да вѳрѳз парсалѳм, регыд аззас
безѳпаснѳј пелѳссѳ, но мукѳд дырјыс коммывлѳс быдса
кујѳм час сулавны стѳен бердын да вѳзѳдны, кызі сыван
кык восков сајын горзѳ, чеччалѳ, сувтлѳ кык кокјыв, неш-
кысѳ да вынгѳдчѳ сыз сүзѳдчыны јармѳм звер. Ташѳмѳс
вѳліны бур гажѳдчѳмјасыс роч барѳнлѳн! Кымынкѳ лун
мыстѳ велѳдыс воѳм бѳрын Тројекуровлы тајѳ угѳ дум вы-
лас да кѳсјѳс гѳстѳтѳдны сѳјѳс ош комнатаын: та могыс
ѳтчыд асылын корѳс сѳјѳс ас дѳнас да нуѳдѳс аскѳдыс не-
мыд корѳдорјасѳд; друг бокса ѳзѳс вогсѳс—кык слуга то-
јыштѳны сетчѳ французѳс да ѳзѳссѳ јѳгналѳны клучѳн.
Сајкалѳм бѳрын велѳдыс аззѳс кѳрталѳм ошкѳс, звер мѳ-
дѳс прыскајтны, ылысан ѳсавны ассыс гѳстсѳ да друг, бѳр
кокјас вылас сувтѳмѳн, мѳдѳдчѳс сы вылѳ...Французыд ез пов-
зы, ез котѳрт, а вѳччысѳс ускѳдчѳм. Ош матыстчѳс, дефорж
кыскѳс зѳпсыс ічѳтѳк пѳстолет, пуктѳс сѳјѳ пѳлас шыг звер-
лы да лыјѳс. Ош угѳ, ставѳн чукѳртчѳсны—ѳзѳс вогсѳс—Кіріла
Петровѳч пырѳс, аслас шутка тазі помасѳмѳн шемѳсмѳмѳн.

Кіріла Петровѳч кѳсјѳс быт тѳдны став фелѳыслы вѳс-
талѳм—кодѳ тѳдмѳдѳс дефоржѳс сылы лѳсѳдѳм шутка јыв-
гыс, лѳбѳ мыјла сылѳн зѳптас вѳлі зарадѳтѳм пѳстолетыс.
Сѳјѳ мѳдѳдѳс Машала. Маша котѳртѳс да вужѳдѳс француз-
лы багыслыс јуасѳмјассѳ.

— Ме ег кывы ош јывгыс,—вочавѳзіс дефорж,—но ме
пыр сѳрыс новлѳдла пѳстолетјас, сы вѳсна, мыј ог кѳсјы
тѳрпѳтны ѳбѳда, кодыс, аслам званѳје сертѳ, ог вермы кор-
ны удовлѳтворѳнѳје.

Маша вѳзѳдѳс сы вылѳ шензѳмѳн, і сылыс кывјассѳ ву-
жѳдѳс Кіріла Петровѳчлы. Кіріла Петровѳч нѳнѳм ез воча-

віз, шоктіс петкѡдны ошкѡс да кулны; сегда, аслас јѡз дї-
нѡ шыѡдчѡмѡн, шуїс:—,Кушѡм молодец! ез повзы, јеј бо-
гу, ез повзы“. Сїјѡ кадсањыс сїјѡ мѡдїс радејтны дефор-
жѡс да ез-њїн думыштлы сїјѡс вїдлыны.

Но тајѡ торјыс вѡчїс нѡшта ыжыд впечатленїе Марја
Кїрїловна вылѡ. Сїјѡ мѡвпас вѡлі шемѡс: сїјѡ азылыс ку-
лѡм ошкѡс да дефоржѡс, кодї вескоѡа сулалїс сы вестын
да лѡна сорнїтїс сыкѡд. Сїјѡ азыс, мыј повтѡмлуныд да
гордѡј самолюбїеыд абу сѡмын куш ѡтї сословїелѡн—ї
сїјѡ кадсањыс мѡдїс петкѡдлыны том велѡдыс дїнѡ уваже-
нїе, кодї часыс-часѡ лоїс ыжыджык. На костын лоїны ње-
ыжыд сорнїјас. Машалѡн вѡлі зев бур гѡлѡс да гырыс му-
зыкалнѡј способностјас, дефорж бостгїс сетны сылы урок-
јас. Та бѡрын лыддыслы абу-њїн сѡкыд гѡгѡрвоны, мыј
Мама сыѡ влубїтчїс, сыын аслыс-на нѡшта прїзнајтчытѡг.

ӨКМЫСО д ГЛАВА

Празніклы паныд гөстјас кутісны чукөртчыны, өтјас сувталісны господскөј керкаө да флігелјасө, мөдјас приказчікјас өрдө, којмөдјас поп өрдө, нөлөдјас озыржык крестана өрдө—коңушњајас вөліны тырөс тујыввса вөвјасөн, дворјас да сарајјас тырөс уна сікас екіпажјасөн. Өкмыс час асылын кучкісны өбөдөна кежлө, і быдөн мөдөдчісны выль каменнөј вічкоө, кодөс стрөйтліс Кіріла Петровіч да быд во мічамміс сіјө приношеніејасөн. Чукөрмісны сымында почотнөј богомолецјас, мыј прөстөј крестана езтөрны вічкоас да сулалісны паперт вылын да өградаын. Өбөдөна ез заводітчы—віччысісны Кіріла Петровічөс. Сіјө воіс квајт вөла коласкаын—і Марја Кіріловнаөн колөдөдмөн, торжественнөја муніс аслас местаө. Мужікјаслөн да нывбабајаслөн сіңјасыс вескөдчісны Маша вылө—первојјасыс фівујтчісны сіјө мічлун вылө, мөдјасыс суга вічөдісны сылыс паскөмө. Заводітчіс өбөдөна, гортса сылысјас сылісны кырлөс вылын, Кіріла Петровіч ачыс отсаліс, јурбітіс, вескыдывв ні шујгавыв вічөдтөг, і гордөј сміреніеөн копыртчыліс муө, кор факөн гораа кақтыштіс і тајө храмсө лөсөдыс јылыс.

Өбөдөна помасіс. Кіріла Петровіч медвоғ матыстчіс крест дінө. Ставөн мөдөдчісны сы бөрса, сөгга согедјас матыстчісны сы дінө почтеніеөн. дамајас кыщалісны Машаөс. Кіріла Петровіч вічкосыс петігас коріс ставнысө ас өрдас өбөдөјтны—пуксіс коласкаө да муніс гортас. Ставөн мунісны сы бөрса. Комнатајас тыріны гөстјасөн. Быд здуқыв пырісны выль јөз да өдва вермісны воөдчыны көзайн дорөғ. Бөрө колөм мода серті пастасөм, важмөм да дона нарадјаса, өшлөм жемчугјасөн да бріліантјасөн тыр барынајас пуксісны чіннөј кыщө, мужчінајас чукөртчісны

ті туйд Кістеневкаса вбр пыр ме ег лыт, а мбдбдчі кы-
шолбн...

— Ого!—орбдіс Кіріла Петровіч,—да те, тыдалб, абу
збојјас піыс; мыјыс те полан?

— Кызі мыјыс пола, батушка Кіріла Петровіч? а дуб-
ровскіјыс—сіјб і віжд, веккалан сылы лапаас; сіјб мор-
тыд сіз оз кол, некодлы оз лез, а менсым, пбжалуј, і кык
ку кулас.

— Мыјыс-нб, вокб, сещбм торјбббмыс?

— Кызі мыјыс, батушка Кіріла Петровіч? а покојнік
Андрей Гавріловичкбд венсыс-нб. Ег-б ме тіјан удоволстви-
је вылб, колб шуны—сбвест да справедлывост серті, пет-
кбдлы, мыј дубровскіјјас Кістеневкасб кутбны некущбм
праватбг, а сбмын тіјан бурлун куза. І покојнікыс (царст-
во сылы небеснбј) кбсјысліс мекбд ас ногыс мынтысны,
а піыс, пбжалуј, кутас багыслыс кывсб. Онбз јен візіс.—
Ставсб сбмын-на бті анбар грабітісны менсым, да сіјб і
віждб усадбабз воасны.

— А усадбаад налы вбла сурлб,—шуыштіс Кіріла Пет-
ровіч.—Ферт кбнкб гбрд шкатулкаыд чукјбн тыр...

— Кытчб, батушка Кіріла Петровіч. Вблі тыр, а бн
зікбз рекміс!

— Тырмас ылбдчыныд, Антон Пафнутјіч. Тбдам мі тіја-
нбс; кытчб теныд сбмсб візны, гортад олан порс-порсбн,
некодбс он прінімајт, ассыд мужікјастб гбнјан, тбдан чу-
кбртан дај сбмын.

— Ті пыр шмонітад, батушка Кіріла Петровіч,—нумму-
нбмбн шуыштіс Антон Пафнутјіч, а мі, јей-богу, рбзбріт-
чім,—і Антон Пафнутјіч мбдіс тыртны кбзаинлыс барскбј
шмонсб кулебјака сыла кусбкбн.

Кіріла Петровіч еновтіс сіјбс да шыагіс выл ісправнік
дінб, коді первојыс-на воіс сы орбб гбстітны, да пукаліс
пызан мбдар помын, учітель дінын.

— А мыј, кутад-б кбт ті дубровскіјсб, господін іс-
правнік?

Ісправнік повзыштіс, копыртчыліс, нуммуні, мбмјалыш-
тіс да дырбн шуіс:

— Зілам, ваше превосходітелство.

— Гм, зілам. Важбн, важбн зілбны, а бурыс век абу.

да збыл, мыла сідс і кыжнысб. дубровскілөн рѳзбојя-
сыд ісправнікјаслы ківыв—ветлѳмјас, гледствіејас, подво-
дајас, а сѳмыс зептѳ—кызі тащѳм благодетелсб бырѳдны?
Збыл-ѳд, г-н ісправнік?

— Зік збыл, ваше превосходітелство,—вочавізіс зікѳч
намѳм ісправнік.

Гѳстјас серѳктісны.

— Радејта молодечсб вескыдлунсыс,—шуіс Кіріла Пет-
ровіч.—А жал міжанлыс покојнѳј ісправнік Тарас Алексе-
јевічѳс—ез-кѳ ескѳ сотны сідс, околѳдокын вѳлі лѳнжык.
А мыј кывсѳ дубровскіј јывсыс? Кыс сідс медбѳрјассѳ
азылісны?

— Ме ордыс, Кіріла Петровіч,—кыліс кызінік дам-
скѳј гѳлѳс,—колан вторнікѳ сідѳ ме ордын ѳбедатіс...

Ставѳн бергѳдчісны Анна Савішна Глобовалаң, јѳна
прѳстѳј дѳвалаң, кодѳс быдѳн радејтісны бур да гажя
нравсыс. Ставѳн лѳгѳдчісны кывзыны сылыс віста-
лѳмсѳ.

— Колѳ тѳдны, мыј вежон кујім сајын ме ысті пріказ-
чікѳс пошта вылѳ мѳдѳдны сѳм аслам Ваңушалы. Піѳс ме
ог балујт, дај ог вермы балујтнысѳ, кѳт ескѳ і кѳсјі: но,
асныд вермад тѳдны: гвардіјаса офіцерлы колѳ кутны ас-
сѳ прілычнѳја, і ме Ваңушакѳд јукса кызі верма аслам ічѳ-
тік доходјасѳн. Вот і мѳдѳді сылы 2000 шајт, кѳт дуб-
ровскіјыд ез ѳтчыд волы меным јурѳ, да мѳвпала: кар ма-
тын, ставыс сізім верст, гашкѳ јен вічас. Вічѳда: рытнас
менам пріказчікыд воѳ блед, косаслѳм паскѳма да подѳн—
ме сізі і акніті— Мыј тајѳ? мыј текѳд лоіс? Сідѳ меным:
„Матушка Анна Савішна—рѳзбојнікјас грабітісны; ачымѳс
муртса ез віны—ачыс дубровскіј сені вѳлі, кѳсјіс ѳшѳдны
менѳ, но жалітіс да лезіс—сы пыдѳді ставсѳ куштіс—мырд-
діс і вѳлѳс, і телегаѳс“. Ме кыніі; цар менам небеснѳј,
мыј лѳѳ менам Ваңушакѳд? Вѳчны нінѳм: гіжі ме пілы пі-
мѳ, вісталі ставсѳ да ысті сылы ассым благословеніе грѳш
сѳмтѳг.

Коліс вежон-мѳд—дрог менам дворѳ пырѳ коласка.
Кушѳмкѳ генерал корѳ мекѳд азыслыны; пырѳ ме орѳѳ
ар комын віта морт, сѳд, сѳд јурсіа, усјаса, тошка, зік

Кульневлѡн ¹⁾ портрет, вѣстасѡ меным кызі друг да ѡтла-
ын служытыс менам покојнѡј верѡс Иван Андрејевичлѡн; сѣ-
сѣ-пѡ муніс маті да ез вермы не пыравны сѣсѡ дѡва дѣнѡ,
кор тѡдѣс, мыј ме сені ола. Мо гѡсѣтѡдѣ сѣсѡс мыј јен
ыстѣс, горнѣтѣм ѡтѣ тор јылыс да мѡд тор јылыс, медбѡрын
і дубровскіј јылыс—ме вѣстали сылы ассым шогѡс. Менам ге-
нерал зумыштѣс.—„Тажѡ тѣшкоѡ,—шуѣс сѣсѡ,—ме кывлі, мыј
дубровскіј оз услас быдсѡн вылѡ, а тѡдса богачјас вылѡ,
но і сені јуксѡ накѡѡ, а оз грабіт кушѡѡ. А вѡдмјасын
сѣсѡс некѡѡ оз мыжав, абу-ѡ тани ылѡдѡчѡм, щѡк-
тѡј-жѡ корлыны ассыныд прѣказѣктѡ“.—Мунісны прѣказ-
ѣккла, сѣсѡ воіс; сѡмын-на азѣс генералтѡ, сѣсѡ сѣзі і кын-
міс. „Вѣстав-жѡ те меным, вокѡ, кушѡм ногѡн тенѡ дуб-
ровскіјыс грабітѣс, да кызі сѣсѡ кѡсјѣс тенѡ ѡшѡдны?“ Прѣ-
казѣк менам кутѣс дрѡжжѣтны да ускѡдѡчѣс генераллы кок
улас.—Баѡушка, мыжа—грек тојліс—ылѡдѣ.—„Сѣзкѡ,—воча-
вѣзѣс генералыд,—вѣстав барынаыдлы, кызі ставыс вѡлі, а
ме кывза“. Прѣказѣк ез вермы сажавны. „Но мыј-нѡ,—во-
ѡѡ нуѡдѣс генерал,—вѣставлы: кѡні те паныдасын дубров-
скіјыскѡѡ?“—Кык пожѡм дѣнын, баѡушка, кык пожѡм дѣнын.
—„Мыј сѣсѡ шуѣс теныд?“—Сѣсѡ јуалѣс менсым, кодлѡн ме,
кытѡ мунѡ да мыла.—„Но, а бѡрас?“—А бѡрас корѣс сѣсѡ
пісмѡсѡ да сѡмсѡ.—„Но?“—Ме сеті сылы пісмѡсѡ да сѡм-
сѡ.—„А сѣсѡ?—Но, а сѣсѡ?“—Баѡушка, мыжа.—„Но, мыј-нѡ
сѣсѡ вѡчѣс?“—Сѣсѡ бѡр сетѣс меным сѡмсѡ да пісмѡсѡ, да
шуѣс: мун аслад тужѡѡ—сет тајѡс пошта вылѡ.—„Но, а те?“
—Баѡушка, мыжа.—„Ме тенѡ, голубѣк, велѡѡа,—скѡрыс
шуѣс генерал,—а тѣ, сударына, щѡктѡј вѣдлавын тајѡ мошен-
нѣкыслыс сундуксѡ да сетѡј меным сѣсѡс кѣѡ, а ме сѣсѡс
велѡѡа. Тѡдѡј, дубровскіј ачыс вѡлі гварѡејскѡј офѣцерѡн.
Сѣсѡ оз кѡсјы ѡбѡѡѣтны јортѡс“. Ме гѡгѡрвоі, коѡі вѡлі
јѡго превосхѡѡѣтелствоыс, нѣнѡм вѡлі меным ськѡѡ гор-
нѣтны. Кучерјас кѡрталѣсны прѣказѣкѡс коласка кѡзла дѣ-
нѡ—сѡмсѡ азѣсны; генерал ме ордын ѡбедајтѣс, сѣсса пыр-
жѡ муніс да нуѣс аскѡдыс прѣказѣкѡс. Менсым прѣказѣ-

1) Кульнев І. П. (1763—1812 војас)—рѡч генерал, кодѣ вѡчѣс гырыс
победајас шведскѡј војна дѡрјѣ (1808—1809 војас). Вѣсны 1812 воєа вој-
на дѡрјѣ.

кѡс мѡд луннас азѣсны вѡрыс, дуб бердѡ кѡрталѡмѡн да зѣкѡз куштѡмѡн.

Ставѡн лаптѡмѡн кывзѣсны Анна Савѣшналыс вѣстало-мѡсѡ, торжа-нын барышняјас. Унаѡн на пыс гусѡн ошкѣсны дубровскѣјѡс, сыын азѣсны романѣческѡј геројѡс—торжа-нын Марја Кѣрѣловна, ыжыд мечтательница, кодѣ вѡлі тыр Радкѣлѣф ¹⁾ таѣнственнѡј ужасјасѡн.

— І те, Анна Савѣшна, чајтан, мыј те ордын вѡлі ачыс дубровскѣј?—јуалѣс Кѣрѣла Петровѣч.—Јона-жѡ те ылалѣн. Ог тѡд, код вѡлі те ордын гѡстѡн, а сѡмын ез дубровскѣј.

— Кызѣ, баѡушка, ез дубровскѣј? да код-нѡ, сыыс кынзѣ, петас туж вылѡ да мѡдас сувтѡдавын ветлыс-мунысѡс да вѣдлавын најѡс?

— Ог тѡд, а зѣк-нын ез дубровскѣј. Ме тѡда сѣјѡс кагаѡн, ог тѡд, сѡдѡдѣсны-ѡ сылѡн јурѣјасыс, а секи сѣјѡ вѡлі кудрѣтчан јурѣја жежыд ѡетѣнка, но тѡда бура, мыј дубровскѣј вѣт арѡсѡн ыжыджык менам Машаыс да мыј, сѣзкѡ, сылы абу комын вѣт арѡс, а кыз кујѣм гѡгѡр.

— Зѣк сѣз, ваше превосходѣтельство,—јуѡртѣс ѣсправник,—менам зѣптын Владѣмѣр дубровскѣјлѡн прѣметајасыс. Сенѣ стѡча шуѡма, мыј сылы чужѡмсаыс кыз којмѡд арѡс.

— А!—шуѣс Кѣрѣла Петровѣч,—бурещ: лыдѡѡј вај, а мѣ кывзам, абу омѡл тѡдны мѣжанлы сылыс прѣметајасѡс, гашкѡ вѣн улѡ сурас, мед оз пышјы.

ѣсправник кыкѣс зѣпсыс јона марајтѡм бумага лѣст, паскѡдѣс сѣјѡс важнѡја да мѡдѣс лыдѡыны нужѡдлѡмѡн:

„Владѣмѣр дубровскѣјлѡн прѣметајасыс, кодјасѡс тѡд-малѡма сылѡн вѡвлѡм дворовѡј јѡз вѣставлѡм сертѣ.

„Чужѡмсаыс 23 арѡс, тушаыс шѡркоѡ, чужѡмыс сѡс-тѡм, тошсѡ брѣтѡ, јурѣыс русѡј, сѣнјасыс карѡјѡс, нырыс вескыд. Торја прѣметајас: сещѡмјасыс абуѡс“.

— І сѡмын,—шуѣс Кѣрѣла Петровѣч.

— Сѡмын,—вочавѣзѣс ѣсправник, бумагасѡ куснѡдлѣг моз.

— Поздрављајта, г-н ѣсправник. Ај да бумага! Тајѡ прѣ-

¹⁾ Радкѣлѣф (1764—1823)—англѣјскѡј писательница, гѣжлывлѣс аслыс ѣкас романјас „ужасјас“ јылыс.

метајас сертыс тіянлы оз ло ебкыд дубровскіјтб корсны да кодї-нб абу шбр тушаа, кодлбн јурсыс абу русбј, вырыс абу вескыд да сїнјасыс абу карејбс. Заклад варта, кујїм час помса кутан сорнїтны аскбдыс дубровскїјскбд, а он гбгбрво, кодкбд тенб јенмыс бтлабдїс. Нїнбм шуны, гус јурабс прїказнбјјасыд!

їсправнїк лбна пуктїс ассыс бумагасб чептас да лантбмбн кутчысїс капустаа гус дїнб; сек костї слугајас удїтїсны-нїн кымынкб пбв кыщовтны гбстјасбс, быдбнлы сылыс румкасб тыртбмбн. Кымынкб суліа горскбј да цїмланскбј вїна гораа востїсны да бурыс прїмїтїсны шампанскбј нїм улын, чужбмјас заводїтїсны лбставны, сорнїјас лоїны горажыкбс, јїтбдтбмжык да гажажык.

— Оз,—вобб нубдїс Кїрїла Петровїч,—не азывны-нїн мїјанлы сещбм їсправнїкбс, кущбм вблї покојнїк Тарас Алексеевїч! Сїјб вблї гус, нырїса. Жал, мыј сотїсны молодечбс, а то ескб сыыс ез мун нїбтїк морт став шажкагыс. Сїјб ескб ставнысб бтїтбг куталїс—да і ачыс дубровскїјыс ескб ез мын да ез мездыс. Тарас Алексеевїч ескб сбмтб сылыс бостнытб бостїс, да і асбс ез лез. Тащбм вблї обычајыс покојнїклбн. Вбчнысб нїнбм, тыдалб, меным колб кутчыслыны тајб делбас, да ветлыны рбзбојнїкјас вылб аслам јбзбн. Первојсб мбдбда морт кызбс, најб і весаласны вбровскбј расбс; јбзыс абу полыс, быдбн бткбн ош вылб ветлб—рбзбојнїкјассыд оз ббрынтчыны.

— Збнвїра-б тіјан ошкыд, батушка Кїрїла Петровїч?—шуїс Антон Пафнутїјч, тајб кывјас дырјїыс аслас куз гбна тбдса јылыс да бткымын шуткајас јылыс, кодјаслбн і сїјб вблї жертвабн, дум вылас казтыштлбмбн.

— Мїша щбктїс дыровны,—вочавїїс Кїрїла Петровїч,—кулїс славнбј смертбн, непрїјател кїсан. Со сылбн вермыгыс,—Кїрїла Петровїч їндїс дефорж вылб;—веж менам французлыс образбс. Сїјб воабс бостїс те пыбдї... сїз шуны... помнїтан?

— Кыз ог помнїт,—шуїс Антон Пафнутїјч гыжјасїгтыр,—зев помнїта. Сїзкб Мїша кулїс,—жал Мїшабс, јеј-богу жал! кущбм теш вбчыс вблї! Кущбм вежбра! Сещбм оштб мбдбс он азны. Да мыла мусјеыс вїїс сїјбс?

Кїрїла Петровїч окота пырыс кутїс вїставны аслас,

французлыг подвігсѳ, сы вѳсна, мыј кужліс ошјысны быд торјѳн, мыј сѳмын кыщавліс сїјѳс. Гѳстјас суга кывзїсны Міша кувсѳм јылыг повесѳсѳ да шенѳѳмѳн вїѳѳдавлісны дефорж вылѳ, кодї ез тѳѳ, мыј сорныс мунѳ сїјѳ збојлун јылыг да вескоѳа пукаліс аслас местаын да вѳчалїс нравственнѳј індѳѳјас аслас вїлыш воспїтаннїклы.

Ѳбед, кодї кысгїс час кујїм гѳгѳр, помагїс; кѳѳаїн пуктїс салфеткасѳ пызан вылѳ—ставѳн сувтїсны да мунїсны гѳѳтїнѳјѳ, кѳнї најѳс вїччыгїс кофеј, картї да воѳѳ јуѳм, кодї сещѳм бура заводїтчїс столѳвѳјын.

д А С Ѳ д Г Л А В А

Рытнас гїзм час гѳгѳрын ѳткымын гѳстјас кѳсїсны мунны, но пуншыг гажмѳм кѳѳаїн щѳктїс јїгнавны воротајасѳ да вїсталїс, мыј мѳѳ лун асылѳѳ дворыг некѳѳѳс оз лез. Регод грымкнїтїс музыка, зал ѳѳѳсјас вѳссїсны, і бал заводїтчїс. Кѳѳаїн да сылѳн матысајас пукалісны пельѳсын, јуїсны стѳкан бѳрса стѳкан да нїмкоѳасїсны том јѳз гажѳѳѳѳмѳн. Старушкајас ворсїсны картїѳн. Кавалерјас, кызї і быдлаын, кѳнї оз сулав кущѳмкѳ уланскѳј бригада, вѳліны ещажыкѳн дамајас сертї, да став тујана мужчїнасѳ вѳлі бѳрјѳма. Учїтель став пїас јѳна торјалїс, сїјѳ танцујтїс ставгыс уна, став барышняјас бѳрїсны сїјѳс да аззїсны, мыј сыкѳѳ зев кокнї валсїрујтны. Кымыныскѳ сїјѳ бергалїс Марја Кїрїловнакѳѳ—ї барышняјас серамѳн на бѳрса вїѳѳдїсны. Сырѳн војшѳр гѳгѳрын муѳѳм кѳѳаїн дугѳдїс јѳктѳмсѳ, щѳктїс сетны ујїн, а ачыс мунїс узны.

Кїрїла Петровїчлѳн мунѳмыс обществѳлы сетїс унжык свобѳда да гаж—кавалерјас збојмѳѳчїсны пуксыны дамајас дїнѳ, нывјас сералїсны да щѳпкѳѳчїсны асланыс соседјаскѳѳ; дамајас гѳраа сорнїтїсны пызан вѳмѳн. Мужчїнајас јуїсны, вензїсны да сералїсны—шуны-кѳ, ујїн вѳлі зев гажа—ї колїс ас јывгыс уна бур каѳтылѳмјас.

Сѳмын ѳтїк морт вѳлі бокрын ѳтувја гажгыс. Антон Пафнуѳїч пукаліс аслас местаын зумыш да лаѳтѳмѳн, сојїс мырдысѳн моз да кажїтчїс зев тѳждыгысѳн. Рѳзбојнїкјас јылыс сорнїјасыс кыпѳдїсны сылыс полѳм. Мі регод азѳам, мыј сылѳн вѳлі тырмымѳнја помка наыс повны.

Кор Антон Пафнутјіч коріс господѣс свідетелѣ сыны, мыј гѣрд шкатулкаыс сымѣн вѣлі тыртѣм, ез пѣрјас дај ез грешіт — гѣрд шкатулкаыс збыл вѣлі тыртѣм, коркѣ сені віѣзан сѣмыс вужіс кучік сумаѣ, кодѣс сіјѣ новлѣдліс дѣрѣм улас морѣс бердас. Сѣмын тајѣ віччысѣмнас сіјѣ лѣнѣдіс ассыс быдѣн дінѣ ескытѣмсѣ да пырса полѣмсѣ. Јѣз керкаын уѣны быт колччыны лѣм вѣсна, сіјѣ поліс, мед ез торјѣдны сылы уѣанінсѣ кытчѣкѣ боковыс ѣтка комнатаѣ, кытчѣ кокніа вермісны пырны вѣрјас, сіјѣ корсіс сінјаснас надежнѣј жортѣс да дырѣн бѣрјіс дефоржѣс. Сылѣн чужѣмыс, коді петкѣдліс вын, а нѣшта јонжыка — повтѣмлун, кодѣс сіјѣ петкѣдлѣма ошкѣд паныдасігѣн, код јылыс конѣр Антон Пафнутјіч ез вермы каѣтыштлыны дѣрѣгмунтѣг, решітісны сылыс бѣрјѣмсѣ. Кор чеччісны пызан сајыс, Антон Пафнутјіч кутіс бергавны том француз гѣгѣр, кутіс щѣкјавны да кызыштавны, і дырѣн шыасіс сы дінѣ јуалѣмѣн — Гм, гм, оз-ѣ поз, мусје, меным уѣны тіјан конуркаын, сы вѣсна, мыј тѣддд-кѣ... — *Que désire monsieur*¹⁾, — јуаліс дефорж, сылы мічаа копыртчылѣмѣн.

— Ек, лок, те, мусје, рѣчѣн ен-на велав. Же ве, муа, ше ву куше²⁾, гѣгѣрвоан-ѣ?

— *Monsieur, très volontiers*, — вочавізіс дефорж, — *veuillez donner des ordres en conséquence*³⁾.

Антон Пафнутјіч колі зев дѣвѣлнѣј французскѣј кывсѣ аслас тѣддѣмѣн да пыр-жѣ муніс распѣражајтчыны.

Гѣстјас кутісны прѣшцајтчыны ас костаныс, і быдѣн мунісны сылы індѣм комнатаѣ. А Антон Пафнутјіч учітелкѣд муніс флігелѣ. Војыс вѣлі пемыд. дефорж југдѣдіс тујсѣ пѣнарѣн, Антон Пафнутјіч сы бѣрса муніс јона збѣдѣра, кор-сурѣ морѣс бердас топѣдлывліс гуаа сумасѣ, мед тѣдны, мыј сымѣн сѣмыс ас ордас-на.

Флігелѣ воѣм мыстѣ учітел ѣзтіс сіс, і кыкнаныс кутісны пѣрччысны; сек коста Антон Пафнутјіч ветлѣдліс комната куѣа, відлаліс томанјас да ѣшінјас — і катлѣдліс јурнас тајѣ гажтѣм відлалігас. Ѡѣдсјас јігнассісны ѣві јіганѣн,

1) Мыј тајѣ лѣб, судар, мыј тајѣ лѣб.

2) Ме кѣсја, ме, тіјан орѣын уѣны.

3) Зев бур, судар, сѣтѣј колана распѣраженіјас.

дшинјасын ез-на вѡвны мѡд пѡвса рамајас. Сіјѡ ескѡ заводітліс норасны та вылѡ дефоржлы, но французскѡј кыв тѡдѡмыс сылѡн вѡлі вывті омѡл тащѡм гырыс вѡсталѡм вылас — француз сіјѡс ез гѡгѡрво, і Антон Пафнутјічлы лоіс еновтны асгыс норасѡмјассѡ. Налѡн вѡлпасјасныс су-лалісны паныдѡн, кыкнаныс водісны, і учітелъ кусѡдіс сіссѡ.

— Пуркуа ву туше, пуркуа ву туше¹⁾? — горѡдіс Антон Пафнутјіч, кызкѡ-мыжкѡ роч глагол тушу французскѡј лад вылѡ спрагајтѡмѡн. — Ме ог вермы dormir ²⁾ пемыдын. дефорж ез гѡгѡрво сылыс горѡдѡмсѡ да сііс сылы бур вој.

— Проклатѡј басурман, — броткіс Спіцын, одејалѡ пыщкѡ гартчіг моз, — колѡ вѡлі сылы сіссѡ кусѡдны. Сылыжѡ локжык. Ме узны бітѡгыс ог вермы. — Мусје, мусје, — возѡ нѡѡдіс сіјѡ, — же ве авек ву парле ³⁾. — Но француз ез вочавізі, да регыд унмовсіс.

„Шкоргѡ бес французыд, — думыштіс Антон Пафнутјіч, — а меным узѡмыд і мѡвпѡ оз во — сіјѡ і візѡд вѡрјас пырасны восса ѡзѡсѡдыс лібѡ кыссасны ѡшінѡд — а сіјѡс, бесѡс, і пушкаѡн он саѡмѡд“.

— Мусје! а, мусје! — ѡавѡл тенѡ бост. —

Антон Пафнутјіч лаңтіс — музыс да кодјурыс нѡжјѡнік венісны сылыс полѡмсѡ — сіјѡ кутіс вугравны, і регыд сѡкыд ун лічкіс сіјѡс зікѡз.

Тешкоѡ саѡмѡм сылы лѡсѡдчіс. Сіјѡ уңывгыс кыліс, мыј кодкѡ нѡжјѡнік њещкіс сіјѡс дѡрѡм воротѡдыс. Антон Пафнутјіч востіс сіңјассѡ — і арса асыв блед југыд пыр аззіс ас возгыс дефоржѡс: француз ѡтік кіас кутіс карманнѡј пістољет, а мѡднас разіс заветнѡј сумасѡ. Антон Пафнутјіч кынміс.

— Кес ке се, мусје, кес ке се ⁴⁾? — шуіс сіјѡ тіралан гѡлѡсѡн.

— Нѡжјѡжык, чѡв ов, — вочавізіс учітелъ чістѡј роч кывјѡн, — чѡв ов лібѡ ті вошід. Ме — дубровскіј.

1) Мыла ті кусѡdad, мыла ті кусѡdad?

2) Узны

3) Ме кѡсја тіјанкѡд сорнітны.

4) Мыј тајѡ лѡб, судар, мыј тајѡ лѡб?

Оні лыдфыгѡс корѡм лезны востыны мїжан повестыи бѡржа лѡмторјасѡ воѡзажыкјасѡн, кодјасѡс мї ег-на удїтѡ вїставны.

** станціаын, смотрїтелъ керкаын, код жылыс мї казтылїм-нын, пелѡсын пукалїс ветлыс-муныс лѡн да терпїтан чужѡмѡн, кодї петкѡдлїс разночїнецѡс лѡбѡ иностранецѡс, мѡд ногѡн-кѡ—мортѡс, кодлѡн ез вѡв гѡлѡс поштѡвѡј тракт вылын. Брїчкаыс сылѡн сулалїс дворын, вїччысїс мавтѡм. Сенї кујлїс ічѡѡїк чемодан, сылыс ічѡѡїк озырлунсѡ бур петкѡдлыс. Мунысыс ез кор аслыс нї чай, нї кофе, сѡмын вїѡѡдавлїс ѡшїнѡ да шуѡлалїс, дѡзмѡдїс перегорѡдка сајын пукалыс смотрїтельшаѡс.

— Вот јен ыстїс шуѡлалысѡс,— шуалїс сїѡ нѡжјѡнык,— есѡѡма шуѡлалѡ — мед сїѡ потѡ, ѡкајаннѡј басурман.

— А мыј?— шуїс смотрїтелъ,— кушѡм сыыс лок, мед аслыс шуѡлалѡ.

— Кушѡм лок?— паныд сувтїс скѡр гѡтырыс,— а он ѡмѡј тѡд прїметасѡ?

— Кушѡм прїмета? Мыј шуѡлалѡмыд сѡм вѡтлѡ. І! Пахомовна, мїжан кѡѡ шуѡлав, кѡѡ ен: а сѡмыд пыр абу да абу.

— да лез те сїѡс, Сїдорыч. Окота теныд сїѡс кутны. Сет сылы вѡвјасѡс, да мед весасас сїѡ чѡртыс дїнѡ.

— Вїччысыштас, Пахомовна; конушнѡын ставыс кујїм тројка, нѡлѡдыс шојччѡ. Сїѡ і вїѡѡд, воасны бур муныс-јас; ог кѡсјы аслам сылїѡн кывкутны кушѡмкѡ француз вѡсна. Кылан, сїзі і ем! Со гѡнїтѡны. Еге-ге, да кушѡм ѡдјѡ; абу-ѡ-нын генерал?

Коласка сувтїс кїлчѡ дорѡ. Слуга чеччыштїс кѡзла вывыс — востїс ѡѡссѡ, і мїнут мыстї војеннѡј шыњела да јежыд картуза том морт пырїс смотрїтелъ дїнѡ — сы бѡреа слуга пыртїс шкатулка да пуктїс сїѡс ѡшїнѡ вылѡ.

— Вѡвјас,— шуїс офїцер шѡктан гѡлѡсѡн.

— Пырыстѡм-пыр,— вочавїзїс смотрїтелъ.— Вајлѡј подорожнїѡјтѡ.

— Менам подорожнёўс абу. Ме муна бокд... Те ёмб мевё он тёд?

Смотрітел кутіс ноксыны да ускёдчіс термёдлыны јамщікјасёс. Том морт кутіс ветлёдлыны ётарё-мёдарё комната куза, пыріс перегородка саяё да нёжјёнык јуаліс смотрітелшалыс: коді ташём мунысыс.

— Јенмыс сіјёс тёдас, — вочавізіс смотрітелша, — кушёмкё-тај француз. Со-нын віт час віччысё вёвјасёс да шуғлалё. дёзмёдіс, проклатёјыд.

Том морт заводітіс сорнітны муныскёд французскёј кыв вылын.

— Кытчё ті изволітад мунны? — јуаліс сіјё сылыс.

— Матыса карё, — вочавізіс француз, — сесањ мёдёдча ёті помешщік ордё, коді медаліс менё сін саяын учітелё. Ме кёсјі талун-нын лоны места вылын, но г-н смотрітел, тыдалё, шуіс мёд ног — тајё муад ёкыд сузёдны вёвјасёс, г-н офіцер.

— А код ордё татчёс помешщікјас ордас ті вескёдчід? — јуаліс офіцер.

— Г-н Тројекуров ордё, — вочавізіс француз.

— Тројекуров ордё? Код сецём Тројекуровыс?

— Ma foi, monsieur ¹⁾... ме еща кывлі сы јылыс бурсё. Вісталёны, мыј сіјё барін гордёј да асныра, аслас гортсаяскёд скёр, мыј некод оз вермы ськёд овны, мыј быдён тіралёны сы німыс, мыј учітелјаскёд (avec les outchitels) сіјё оз черемонітчы, і кыкёс-нын нёјтіс кувтёзныс.

— Помілујт! і ті шуід мунны ташём чудовішце ордас.

— Мыј-нё вёчны, г-н офіцер. Сіјё вёзјё меным бур жалёваніе — 3000 шайтён во дај ставыс дас. Гашкё, ме лоа шудажык мукёдјасыс. Менам пёрыс мам, жалёваніелыс жынсё кута ыстыны сылы, кольём сёмсыс віт воён верма чёжны ічётік капітал, коді меным тырмымён лоас незавісімогт вылё — і секі bonsoir ²⁾, муна Паріжё да кутчыса коммерческёј оборотјасё.

— Тёдё-ё кодкё тіјанёс Тројекуров керкаын? — јуаліс сіјё.

1) Збылыс, судар...

2) Аззыглытёз.

— Некод,— вочавізіс учітель,— менѳ сїѳ сүзѳдіс Мос-
кваыс аслас ѳті прїјател пыр, кодлѳн пѳварыс, менам со-
отечественнык, менѳ рекоментујтіс. Колѳ тїјанлы тѳдны,
мыј ме лѳсѳдчылі ег учітельѳ, а конфітерѳ — но меным
шуїсны, мыј тїјан муын учітельскѳј званїеыс јона выгѳд-
нѳјжык...

Офіцер думыштчіс.

— Кывзѳј,— торкіс сїѳ, француз дїнѳ шыѳдчѳмѳн,—
мыј ескѳ тајѳ будушщност пырдыс-кѳ тїјанлы вѳзїсны
10.000 чїстѳј сѳмѳн, сїз, мед пыр-жѳ бѳр мѳдѳдчїд Парїжѳ.

Француз вїзѳдліс офіцер вылѳ шензѳмѳн, нуммуніс * да
довкнїтліс јурнас.

— Вѳвјас дагѳс,— шуїс пырыс смотрїтель.

Слуга вїсталїс сїѳс-жѳ.

— Зїк пыр,— вочавізіс офіцер,— петалѳј здук кежлѳ.—
Смотрїтель да слуга петїсны.— „Ме ог шуїт,— возѳ нуѳ-
діс сїѳ французскѳј кыв вылын,— 10.000 ме верма тїјанлы
сетны, меным колѳ сѳмын, мед ті ен вѳлѳј тани да тїјан
бумагајасныд“.

Тајѳ кывјас дырјыс сїѳ востїс шкатулкасѳ да кыскїс
кымынкѳ чукѳр ассїгнаціјајас.

Француз паскѳдіс сїнјассѳ. Сїѳ ез тѳд, мыј і думажтны.

— Мед ме ег вѳв... менам бумагајас,— шуалїс сїѳ шен-
зѳмѳн...— со менам бумагајас... но ті шмонїтад: мыјла тї-
јанлы менам бумагајасыс?

— Тїјанлы сетчѳз фелѳыс абу. Јуала, сѳгласенѳс-ѳ ті
алї абу?

Француз аслас пелјасыслы пыр-на ескытѳг, нуждїс
ассыс бумагајассѳ том офіцерлы, кодї најѳс ѳдјѳ вїдлалїс.

— Тїјан пашпорт... бур—рекоментателнѳј пїсмѳ, вїзѳд-
лам—чужѳм јылыс свїдетелство, зев бур. Но вот-жѳ тї-
јанлы асланыд сѳмныд, мѳдѳдчѳј бѳр. Прѳшщажтѳј...

Француз сулалїс зїк кынмѳмѳн.

Офіцер бергѳдчіс.

— Ме вунѳді медса важнѳјсѳ: сетѳј меным честнѳј
кыв, мыј ставыс тајѳ колѳ мїјан костын—ассыныд чест-
нѳј кыв.

— Ассым честнѳј кыв,— вочавізіс француз.— Но менам
бумагајасѳј, мыј меным вѳчны натѳг?

— Первој карас јубртџ, мыј тијанџс грабитџс дубровскџ. Тијанлы ескасны да сетасны колана свџдетелствојас. Прџшцајтлџ, јен мед отсалас тијанлы регыджык вони Парџжџ да азыны мамнытџ зонџвџзаџн.

дубровскџ петџс комнатагыс, пукџс коласкаџ да гџнџтџс.

Смотрџтел вџжџдлџс џшџнџ, џ кор коласка мунџс, шыасџс гџтырыс дџнас:

— Пахомовна, тџдан-џ те мыј? тајџ-џд вџлі дубровскџ.

Смотрџтелша ускџдџчџс џшџнџ дџнџ, но вџлі сор-нын— дубровскџ вџлі ылын-нын. Сџжџ заводџтџс вџдны верџссџ:

— Јенмыс те он пов, Сџдорыч, мыјла те меным тајџс возжык ен вџстав, ме кџт ескџ вџжџдлџ дубровскџыс вылџ, а џнџ вџччыс, мед сџжџ бара кежалас. Јандыстџм те, зџк збыл, јандыстџм!

Француз сулалџс падмџмџн. Офџцеркџд договор, сџм, ставыс сылы кажџтџс вџтџн. Но асџгнаџџа чукџр вџлі сылџн жептас да бура вџсталџс сылы тешкоџ лоџм торџыслыс збыльлунсџ...

Сџжџ шуџс медавны вџвјасџс карџз. Јамшџџк нуџс сџжџс вџслџн, џ војнас сџжџ воџс карџз.

Застава дџрџ вџтџз, код дџнын часџвџжџ пыџдџ сулалџс кџссџм будка, француз шџкџтџс сувтны,— петџс брџчкасыс да мџдџдџчџс подџн, јамшџџклы кџјаснас вџсталџмџн, мыј брџчкасџ да чемодансџ пџдарџтџ сылы вџна вылџ. Јамшџџк вџлі сешџм-жџ шемџсын сџжџ лышкыџдлуныс, кыџџ џ ачыс французыс дубровскџ вџзџмыс. Но чајтџмџн, мыј џемецџыс јџјмџс, јамшџџк атџџалџс сџжџс сџлџмгаыс копыртчы-лџмџн да, карџ пырны весшџрџ лыџдџџмџн, мџдџдџчџс сылы тџдса гажџдчан учрежџенџеџ, кодлџн кџжаиныс сылы вџлі зев тџдса. Сџнџ сџжџ коллалџс зонџ вој, а мџд лун асывнас тыртџм трџжаџн мџдџдџчџс гортас — брџчкатџг да чемодантџг, пыктџм чужџмџн да гџрд сџнјасџн.

дубровскџ бостџс французлыс бумагајассџ да повтџг воџс, кыџ мџ азылым-нын, Тројекуров орџд да овмџдџчџс сџжџ керкаын. Кџт кушџмџс ез вџвны сылџн гуса кџсјџмјасыс (мџ најџс тџдмалам бџрынжык), но сџжџ повеџенџеын нџнџм ез вџв дџвџтанаыс. Збыл, сџжџ омџла занџмајтџчџс џџџтџк Сашаџс велџдџмџн, сетџс сылы тыр вџла шлонјавны да ез

стрѡга корльв урокјассыс, кодјасѡс сетліс сѡмын форма вылас — зато суса віѡдіс аслас ученица музыкальнѡј у-пехјас бѡрса да унаыс зѡн часјасѡн пукавліс ськѡд фор-тепјано сажын. Ставѡн раѡейтисны том учітелѡс — Кіріла Петровіч кьјсїгѡн сїѡ збој повтѡмлуныс, Марја Кіріловна повтѡм зілѡмлуныс вѡсна да ыжыд внімательностыс вѡсна, Саша — сїѡ дурѡмјас вылѡ бура віѡдѡмыс вѡсна, гортса-јас бурлуныс да прѡстлуныс вѡсна, кодї, тыдалѡ, ез лѡ-сав сїѡ озырлунлы. Ачыс сїѡ, кажїтчіс, вѡлі кѡртагѡма став семја дінас да лыддїс-нын ассѡ сенї шленѡн.

Колїс тѡлыс кымын учітелѡ сьѡн пырѡмсањ тајѡ праз-нікѡзыс, некод ез думајт, мыј скромнѡј том французын зѡбсасїс лок рѡзбојнік, кодлѡн нїмыс повзѡдліс матї гѡ-гѡрса став владелецјассѡ. Став тајѡ каднас дубровскїј ез петавлы Покровскїјыс, но сїѡ рѡзбојјас јылыс јубрыс ез лѡнлы сїктса олысјас бур воображенїе вѡсна, но верміс лоны і сїѡ, мыј сьлѡн шајкаыс нуѡдіс воѡд ассыс ужјас-сѡ і началніктѡгыс.

Сещѡм морткѡд ѡтї комнатаын узїгѡн, кодѡс сїѡ вер-міс лыдфыны аслас врагѡн да аслас лока олѡмын ѡтїк медса ыжыд мыжаѡн, — дубровскї ез вермы кутчысны іскушенїесыс. Сїѡ тѡдіс сума јылыс да шуїс сїѡс мырд-фыны. Мї аззылім, кьзі повзѡдіс сїѡ коњѡр Антон Пафнутїчѡс учітелыс рѡзбојнікѡ аслас віччыстѡм вежсѡмнас.

Ќкмыс час асылын Покровскѡјын узыс гѡстјас ѡтї бѡр-са мѡд чукѡртчісны гѡстїнѡјѡ, кѡні пуїс-нын самѡвар, код возын асја платѡѡн пукаліс Марја Кіріловна, — а Кіріла Петровіч, бајкѡвѡј сертукын да туфліа, јуїс аслас мысган доз коѡ паскыд чашкаыс. Медбѡрын воїс Антон Пафнутїч; сїѡ вѡлі сещѡм блед да кажїтчіс сещѡм шогѡн, мыј сь-лѡн чужѡмыс ставнысѡ шемѡсмѡдіс, да весїг Кіріла Пет-ровіч јуалїс сїѡ зѡнвіѡзалун јылыс. Спїцын вочавїзіс зік гѡгѡрвотѡма да полѡмѡн віѡдавлїс учітел вылѡ, кодї пу-каліс сенї-жѡ, бытѡ нїнѡм ез і вѡв. Кымынкѡ мїнут мысѡтї пыріс слуга да вісталїс Спїцынны, мыј сьлѡн коласкаыс дас. Антон Пафнутїч термасїс копрасны да, кѡзаїн кол-ѡдѡм вылѡ віѡдѡтѡг, терыба петїс комнатасыс да пыр-жѡ мунїс. Ез гѡгѡрвоны, мыј ськѡд лої, і Кіріла Петровіч решїтїс, мыј сїѡ вывтї сојїс. Чај да прѡшщальнѡј завтрак

бѳрын мукѳд гѳстјас кутісны разѳдчавны, регыд Покровскѳј тыртѳмміс, і ставыс пыріс быдлунса пѳрадокѳ.

д А С К К Ъ д Г Л А В А

Коліс кымынкѳ лун, і нінѳм ез ло тѳдчанажыкыс. Покровскѳјса олыејаслѳн олѳмыс вѳлі ѳтсама. Кіріла Петровіч быд лун петавліс кыјсыны; Марја Кіріловна лыддысіс, гулајтіс да босталіс музыкалнѳј урокјас—торја-нын музыкалнѳј урокјасыс занімајтісны сіјѳс. Сіјѳ заводітіс гѳгѳрвоны ассыс сѳлѳмсѳ да јона дѳзмѳмѳн казалис, мыј сіјѳ ез вѳв вескодѳ том француз бурлунјас вылѳ. Сіјѳ ассааныс ез петавлы ассѳ бура да стрѳга кутѳмыс, да сіјѳн лѳнѳдліс сылыс гордоетсѳ да полан чајтѳмјассѳ. Сіјѳ јонжыка да јонжыка ескѳмѳн сетчывліс кыскан прівычкаыслы. Сіјѳ тајтѳмчіс дефоржтѳг, сы дырјі быд здук сорнітіс сыкѳд, быд тор јылыс кѳсјіс тѳдны сылыс мѳвпсѳ да пыр сыкѳд вѳлі ѳті кывјын. Гашкѳ, сіјѳ ез-на радејт сіјѳс, но медвоzza случајнѳј пыкѳд лѳбѳ вічыстѳм тор дырјі страстлѳн біыс колѳ вѳлі ыпнітны сіјѳ сѳлѳмын.

Ѳтчыд, залѳ воѳм бѳрын, кѳні сіјѳс вічысіс учітельыс, Марја Кіріловна шензѳмѳн казалис сіјѳ блед чужѳм зылыс јандысѳм. Сіјѳ востіс фортепјано, сыліс кымынкѳ нота, но јур вісѳм вылѳ ыстысѳмѳн дубровскіј звінітчіс, ѳрдіс уроксѳ да, нотајассѳ пѳдлалігѳн, гусѳнік сетіс сылы гіжѳдтор. Марја Кіріловна ез удіт мѳвпыштны, бостіс сіјѳс да сіјѳ-жѳ здукас відіс ассѳ сыыс, но дубровскіј залын ез-нын вѳв. Марја Кіріловна муніс аслас комнатаѳ, наскѳдіс гіжѳдсѳ да лыддіс ташѳм тор:

„Лоѳј талун сізім часын шор дінса беседкаын. Меным колѳ тіјанкѳд сорнітны“.

Сылѳн лубопытствоыс јона кыптіс. Сіјѳ важѳн вічысіс сорні, кѳсјіс дај поліс сыыс. Сылы ескѳ лѳгыд вѳлі кывны кыв сіјѳс вынсѳдѳм вылѳ, мыј јылыс сіјѳ гѳгѳрволіс, но сіјѳ кыліс, мыј сылы ескѳ ез вѳв лѳгыд кывзыны ташѳм вісталѳмсѳ мортсањ, коді аслас состојаніје сертіыс ез вермы надејтчыны коркѳ-лѳбѳ бостны сылыс кісѳ. Сіјѳ шуіс мунны свіданіје вылас, но поліс ѳтік торјын: кушѳм ногѳн сіјѳ прімітас учітельыс вісталѳмсѳ, арістократіческѳј скѳр-

мөмөн-ө, дружитны кѳсјөмөн-ө, гажа шмонён-ө, либѳ кыв-
шутѳг сетны тѳдны, мыј жалитѳ сјјѳс. Сы кості сјјѳ быѳ
здукын виѳѳдавліс часі вылѳ. Пемдіс, сетісны сісјас, Кірі-
ла Петровіч пуккіс ворсны бостон воыс согедјаскѳд; сто-
лѳвѳјса часі кучкаліс сізімѳд час вылѳ којмѳд четвѳрт—і
Марја Кіріловна ѳжјѳнїк петіс кїльчѳ вылѳ—гѳгѳр виѳѳд-
ліс да котѳртіс садјѳ.

Војыс вѳлі пемыд, јенежыс вевттысѳма кымѳрјасѳн—
ассањыд кык восков сајыс ѳнѳм оз поѳ азыны, но Марја
Кіріловна муніс пемыдас тѳдса тужјасѳд да ѳтї здук мыстї
лоіс бегедка дінын; сені сјјѳ сувтїс, мед лолыштны да
дефорж воѳѳ воны лѳнѳн да вескодѳн. Но дефорж сула-
ліс-ѳн сы возын.

— Благодарїта тїјанѳс,—шуїс сјјѳ сылы лѳн да шог-
гѳлѳсѳн,—мыј тї енѳ ѳткажітѳј менам корѳмлы. Ме ескѳ-
јона шудтѳм вѳлі, тї-кѳ сы вылѳ ен сѳгласїтѳј.

Марја Кіріловна вочавїзіс дастѳм кывјасѳн:

— Надејтча, мыј тї он шѳктѳј менѳ кайтчыны аслам
небыд сѳлѳмыс.

Сїјѳ чѳв олїс да, кажітчіс, чукѳртїс вынјассѳ.

— Обстојателствојас корѳны... меным колѳ тїјанѳс
енѳвтны,—шуїс сїјѳ дырѳн,—тї, гашкѳ, регыд кывлад... Но
торјѳдѳм воѳзылын меным колѳ тїјанлы ставсѳ віставны.

Марја Кіріловна ѳнѳм ез вочавїз. Тајѳ кывјасас сїјѳ
аззіс віччысан вісталѳмыслы вочакыв.

— Ме абу сїјѳ, кодѳс тї думайтад,—воѳѳ нуѳдіс сїјѳ,
јурсѳ леѳѳмѳн,—ме абу француз дефорж, ме дубровскїј.

Марја Кіріловна горѳдіс.

— Ен полѳј, раѳї бога, тїјанлы оз ков повны менам
ѳмыс. да, ме сїјѳ шудтѳм мортыс, кодѳс тїјан батныд
лїшітїс ѳањ кусѳкыс, вѳтліс бат керкаыс да мѳдѳдіс гра-
бітны паскыд тужјас вылѳ. Но тїјанлы оз ков повны меыс
—ні ас вѳснаыд, ні сы вѳсна. Ставыс помасїс. Ме сылы
прѳстїтї. Кывзѳј, тї спасїтїд сїјѳс. Менам медвоѳза віра
подвіг колї лоны сы вылын. Ме ветлѳдлі сїјѳ керка гѳгѳр,
бѳрјї, кысањ колѳ ыпнїтны пѳжарыслы, кысањ пырны сїјѳ
спальнаѳ, кызі орѳдны сылыс став пышјан тужсѳ—сїјѳ зду-
кас тї мунїд ме дінтї, кызі јенежса віѳенїје, і сѳлѳмѳј ме-
нам лѳніс,—ме гѳгѳрвої, мыј керка, кѳні олад тї, свја-

щенидј, мыј ниді морт, код ітчѡма тїанкѡд вїрѡн, оз
ло менам проклатїе улын. Ме ѡткаїтчі вождс бостѡмыс,
кызі јѡјлуныс. Зѡн лунјасѡн ме шѡјтї Покровскѡј садјас
гѡгѡр, нафејтчі кѡѣ ылысаъ азъывны тїанлыс жежыд плат-
тѡтѡ. Тїан вїччыстѡм прогулкајасад ме вѡтлыгі ті бѡрса
кустеаъ-кустѡ садјасѡмѡн, шудаѡн сїјѡ мѡвпысыс, мыј вїза
тїанѡс, мыј тїанлы абу ѡпаснѡ сенї, кѡні ме матын гусѡн
ветла. Сырѡн сурїс случај. Ме овмѡдчі тїан керкаын. Тајѡ
кујїм вежоныс меным вѡліны шуда лунјасѡн—најѡс казты-
лѡмыс лоас менам гажтѡм олѡмын гажѡн... Талун меным
воїс јуѡр, код бѡрын меным сесеа оз поз татчѡ колччы-
ны. Ме торјѡдча тїанкѡд талун... тајѡ-жѡ часас... Не во-
жык меным вѡлі колѡ вїставны тїанлы, мед ті енѡ прок-
линајтѡј менѡ, енѡ мустѡмтѡј. Мѡвпыштлиј кор-сурѡ дуб-
ровскїј жылыс. Тѡдѡј, мыј сїјѡ вѡлі чужлѡма мѡд тор вылѡ,
мыј сылѡн сѡлѡмыс кужліс тїанѡс рафејтны, мыј некѡр...

Секї кыліс кокнїфїк шуѡвѡтѡм—ї дубровскїј лантїс...
Сїјѡ квафїтїс сылыс кїсѡ да топѡдїс ыпјалан парјас бердас.
Кодкѡ мѡдыс шуѡвѡтїс.

— Прѡстїтѡј,—шуїс дубровскїј,—менѡ корѡны, мїнута
вермас пѡгубїтны менѡ.

Сїјѡ вешїс, Марја Кїрїловна сулалїс вѡрзъывтѡг—дуб-
ровскїј бергѡдчїс да вылыс богтїс сїјѡс кїддыс.

— Коркѡ-кѡ,—шуїс сїјѡ мелї да тїралан гѡлѡсѡн,—кор-
кѡ-кѡ некчасѡ суас тїанѡс да ті некѡдсаъ онѡ мѡдѡј вїч-
чысны нї ѡтсѡг, нї дорјѡм, кѡсјысад-ѡ ті секї шыѡдчыны
ме дїнѡ, корны месаъ ставсѡ—тїанѡс спасїтѡм вылѡ? Кѡс-
јысад-ѡ ті не вунѡдны менсым преданносѡсѡ?

Марја Кїрїловна лантѡмѡн бѡрдїс. Шуѡвѡтѡм кыліс
којмѡдыс.

— Тї менѡ губїтад!—горѡдїс дубровскїј.—Ме ог кол
тїанѡс, кытчѡз он сетѡј вѡчакыв—кѡсјысад ті алї онѡј?

— Кѡсјыса,—шѡпнїтїс коњѡр красавїца.

дубровскїјкѡд азъыслѡмыс волнужтѡмѡн Марја Кїрїлов-
на воїс садјыс. Сылы кажїтчіс, мыј став јѡзыс котралїсны
—керкаын ставыс термасїсны, двѡрын вѡліны уна јѡз, кїл-
чѡ дѡрын сулалїс трѡјка—ылысаъ сїјѡ кыліс Кїрїла Петро-
вїчлыс гѡлѡссѡ—ї термасїс пырны комнатајасѡ, полїс, мед
ез казавны сылыс вѡвтѡмсѡ. Залын сылы паныдасїс Кїрї-

ла Петровіч, гөстјас кышалдмабс ісправнікбс, міянлы төдсабс да тыртисны сіјбс јуасбмјасбн. Ісправнік, тужывса паскбма, коксаыс јурбзыс вооружітчбм, вочавізаліс налы гусбн да термасбмбн.

— Кбні те вблін, Маша?—јуаліс Кіріла Петровіч,—енб те аззыв дефоржбс?

Маша бдва верміс вочавічны, мыј ез.

— Сумышт,—возб нубдіс Кіріла Петровіч,—ісправнік воіс сіјбс кутны да шуб меным, мыј сіјб ачыс дубровскіј.

— Став пріметаыс, ваше превосходітелство,—почтітелнбја шуіс ісправнік.

— Ек, вокб,—торкіс Кіріла Петровіч,—весае, тбдан кытчб, аслад пріметајаснад. Ме теныд асым французбс ог сет, кытчбз ачым ог тбдмав делбсб. Кызі позб ескыны Антон Пафнутјічлы кыв ылб, труслы да ылбдчылы: сылы кажітчіс, мыј учітел кбсјіс грабітны сіјбс. Мыјла сіјб-жб асылас сіјб ез вібстав меным сы јылыс нібті кыв.

— Француз повзбдіс сіјбс, ваше превосходітелство,—вочавізіс ісправнік,—да бостіс сылыс клатва чбв овны...

— Сбрбм,—шуіс Кіріла Петровіч,—бні ме ставсб бура тбдмала. Кбн-нб учітелыс?—јуаліс сіјб пырыс слугалыс.

— Нбкыс оз аззыны,—вочавізіс слуга.

— Сіқкб корсны сіјбс!—горбдіс Тројекуров, коді мбдіс-нін сомневајтчыны.—Петкбдлы меным асыд ошјысан пріметајастб,—шуіс сіјб ісправнікы, коді пыр-жб сетіс сылы бумагасб.

— Гм-гм, кыз кык арбс, тушаыс шбр, чужбмыс чістбј, тошсб брібтб, сінјасыс карбјбс, јурсіјасыс руд, нырыс вескыд. Торја пріметајас: сещбмјасыс абубс. Тајб сіз, да тајб нінбм-на нбшта оз вібстав. Мыј-нб учітелыс?

— Оз аззыны,—бара вблі вочакыв.

Кіріла Петровіч заводітіс беспокоітчыны. Марја Кіріловна вблі кулбма нібсб ловја.

— Те блед, Маша,—індіс сылы багыс,—тенб повзб-дісны.

— Ез, папенка,—вочавізіс Маша,—менам јурбј вібсб.

— Мун, Маша, аслад комнатаб да ен тбждыс.—Маша оқыштіс сылыс кісб да бдјбжык муніс аслас комнатаб, сені сіјб шыбытчіс волпас вылас да сыркјалбмбн ббрдзіс.

Служанкајас котѳртисны, муртса сїѳс пѳрчѳѳісісны, ѳдва вермісны лѳнѳдны кѳзыд ваѳн да быд сїкас сїртјасѳн— сїѳс водѳѳісісны, і сїѳ унмовсі.

А французѳс пыр ез азыны. Кїрїла Петровїч ветлѳѳліс ѳтарѳ-мѳдарѳ зал куза да лѳкыс боргіс вомгорулас Гром победы раздавајса. Гѳстјас шѳпкѳѳісісны ас костаныс, ісправнїк кажїтчіс дуракѳн—французѳс ез азыны. Тыдалѳ, сїѳ уѳїтїс ѳѳбсыны, сылы јуѳртїсны. Но кодї да кызі? тајѳс некод ез тѳд.

Кучкаліс дасѳтїкѳс, і некод ез думајт узым јылыс. дырѳн Кїрїла Петровїч скѳрыс шуїс ісправнїкы:

— Но мыј? ѳд не југыѳѳѳ-жѳ теныд татѳѳ колччыны, керкаыс менам абу харчевна, не тенад пельклунѳн, вокѳ, кыјны дубровскїјтѳ, сїѳ-кѳ-нїн дубровскїј. Мѳѳѳѳчы-жѳ гортад да воѳѳ ло терыбжык. да і тїжанлы кад гортјасѳ, —воѳѳ нуѳѳіс сїѳ, гѳстјас дїнѳ шыѳѳѳѳѳѳн.—Щѳктѳј доѳѳасны—а ме кѳсја узыны.

Тазі лѳкыс торјѳѳчіс Тројекуров аслас гѳстјаскѳѳ!—

ДАСКОЈМѳѳ ГЛАВА

Колыс недыр кад кушѳмкѳ тѳѳчанажык тор лотѳг. Нѳ мѳѳ гѳжѳм заводїтчігас лоїны уна вежсѳмјас Кїрїла Петровїч семејнѳј олѳмын.

Сысањ комын верст сајын вѳлі княз Верејскїјлѳн озыр поместје. Княз дыр ветліс јѳз мујасын—сїѳѳ став іменїеѳн вескѳѳліс ѳставнѳј мајор, і Покровскѳј да Арбатов кастын некушѳм вольсѳмјас ез вѳвны. Но мај тѳлыс помын княз воїс заграңцаыс да локтїс аслас сїктѳ, кодѳс чужѳмсаңыс нѳшта ез-на азыыв. Гажаа овны велалѳм, сїѳѳ ез вермы терпїтны ѳткѳн олѳмсѳ да воѳм бѳрас кѳјмѳѳ луннас мѳѳѳѳчіс ѳбедајтны Тројекуров ѳрдѳ, кодкѳѳ коркѳ вѳлі тѳдса.

Княз вѳлі ветымын гѳгѳр арѳса, но сїѳѳ кажїтчіс јона пѳрысжыкѳн. Вывтї лышкыда олѳмыс омѳлтѳѳіс сылыс зѳнвїзалунсѳ да пуктїс сы вылѳ ассыс шылѳѳны пѳѳтѳм пас. Сылы пыр вѳлі колѳ гаж да пыр гажтѳмчіс. Сы вылѳ вїѳѳѳтѳг, чужѳмыс сылѳн вѳлі мїча, лѳсыд, а обществоын пыр лоны велалѳмыс сылы сетїс кушѳмкѳ лубезностѳ, торја-нїн нывбабајаскѳѳ. Кїрїла Петровїч вѳлі зев

дөвөлән сижә воләмөн и бостис сижәс свет төдыс мортган уваженіе петкөдлөмөн; сижә пырса моз мөдіс гөститөдны сижәс ассыс заведеңіејассө петкөдлөмөн да нуис сижәс понјас оланінө. Но кнаҗ муртса ез пөд лок сынөдас да термасис петны ортсө, духиөн пызјөм носөвөј чышјанө нырсө топөдөмөн. Важ садјыс сылөн шөщөдөм липајаснас, нол пелөса пруднас да вескыд аллејаснас сылы ез кажитчы; сижә радејтис англискөј садјас да сижә шусана пріродаөс, но ошкіс да дивујтчіс; слуга воис виставны, мыј сојан да. Најө мунисны өбедаетны. Кнаҗ чотис аслас прогулкасыс музөмла да кайтчіс-һин аслас волөмгыс.

Но залын налы паныд петис Марја Кіріловна, і пөрыс волокіта шемөсмис сижә мичлуныс. Тројекуров пуксөдіс гөстөс сы дінө. Кнаҗ вөлі сы дінын гажа да кымыныскө удітис бостны сылыс выманіјесө аслас тешкөд висталөмјасөн. Обед бөрын Кіріла Петровіч вөзјис мунны верөдөмөн, но кнаҗ извінітчіс, аслас бархатнөј сапөгјас вылө ыстысөмөн да аслас подагра вылын шмонитөмөн; сижә буржыкөн лыддіс лінејкаын гулајтөм, мед не торјавны аслас мича соседкаыскөд. Лінејка лөсөдісны. Старікјас да красавіца пуксисны кујимөн да мөдөдчисны. Горні ез орлыс. Марја Кіріловна рад пырыс кывзис светскөј мортлыс лестітчан да гажа виставлөмјассө, кыҗі друг Верејскіј, Кіріла Петровіч дінө шыдчөмөн, јуалис сылыс, кушөм тајө сотчөм стрөјба да сылөн-ө сижә?.. Кіріла Петровіч зумыштчіс; сотчөм усадбаөн сыын кыпөдөм каҗтылөмјасыс вөліны сылы ез лөсыдөс. Сижә вочавізіс, мыј муыс өні сылөн да мыј воҗжык сижә вөвли дубровскіјлөн.

— дубровскіјлөн,—јуалис Верејскіј,—кыҗ, есјө славнөј рөзбојныкыслөн?

— Сижә батлөн,—вочавізіс Тројекуров,—да і батыссө вөлі ыжыд рөзбојнык.

— Кытчө-жө воші міјан Ринальдоыс? ¹⁾ ловја-ө сижә, кутисны-ө сижәс?

— І ловја, і вөла вылын—і кытчөҗ міјан ісправнікјас лөасны өтвылыс вөрјаскөд, сетчөҗ сижәс оз ло кутөма; да,

¹⁾ Ринальдо—немецкөј писатель Вульпис (1762—1827) романыс герој, рөзбојныкјаслөн атаман.

пöлино, княз, дубровскііис-öд вöлöма тенад Арбатовын?

— да, колöм во сійö, кажітчö, мыјкö сотöма либö гра-
бітöма... Збыл-öд, Марја Кіріловна, вöлі ескö інтeреснö
матöжык тöдмасны таяö романтiчeскöј геројыскöд?

— Мыј інтeреснöјыс!—шуіс Тројекуров,—сійö тöдса
сыкöд—зoн кујім вежон сійö велöдіс сійöс музыкаö, да
слава богу нiнöм ез бост урокјассыс.

І Кіріла Петровіч заводітiс вiставны повесть аслас фран-
цуз-учітелъ жылыс. Марја Кіріловна пукаліс јемјас жылы
моз, Верејскіј кывзіс ыжыд вніманіеöн, ставсö таяö азгіс
јона тешкофöн да вежіс сорнісö. Воöм мыгті сійö шöктiс
сетны ассыс каретасö да, Кіріла Петровіч узны колччыны
јона корöм вылö віöдтöг, пыр-жö муніс чај бöрын. Но
возжык коріс Кіріла Петровічöс гöстiтны Марја Кірілов-
накöд—і гордöј Тројекуров кöсјысіс, öд княжескöј до-
стоінствосö, кык звездасö да 3000 душаа родöвöј імеңіјесö
тöдвылö бостöмöн, сійö кущöмакö лыддіс княз Верејскіј-
öс аскöдыс öткофöн.

Таяö волöм бöрас кык лун мыгті Кіріла Петровіч аслас
нылыскöд мöдöдчiс гöстiтны княз Верејскіј ordö. Арбатов-
дiнö матыстчiгöн сійö ез вермы не лубујтчыны крестана-
лöн чiстöј да гажа керкајас вылас да каменнöј господскöј
керка вылö, кодöс стрöйтöма англiјскöј замок ногöн. Кер-
ка возвылын вöлі паскыд луг, көні јіргісны швейцарскöј
мöсјас, тiнöдчiсны асланыс көлөкөлчiкјасöн. Паскыд парк
кыщалис керкасö быд боксаң. Кöзaiн петіс паныд гöстјас-
лы кілчö дорöз да сетіс кісö том красавіцалы; најö пы-
рісны гажа залö, көні пызансö вöлі вевтöма кујім пiбор-
вылö. Княз гöстјасöс вайöдіс öшің дорö, і налы воссіс мiча
серпас. Волга візувтiс öшің дортi, сы куза мунісны грузi-
тöм баркајас зевтчöм парусјасöн да візјалісны чері кыжы-
јаслöн пыжјас, кодјасöс сещöм бура шуöны душегубкајас-
сöн. Ју сајын паскалісны рöчјас да мујас, кымынкö сiкт
ловзöдісны маті гöгöрсö. Сесса најö кутісны відлавны јöз
мујасыс князöн нöбалöм картiнајаслыс галлереја. Княз
вiставліс Марја Кіріловналы налыс бурлунјассö, живопісец-
јаслыс історіјасö, індаліс тырмытöм торјас вылас; сійö
картiнајас јывсыс сорнітiс ез педантiчeскöј знаток гöгöр-
вотöм кыв вылын, но сöлöмсаңыс да бура. Марја Кірілов-

на кывзіс сіѳс окота пырыс. Мунісны пызан саѳ. Тројекуров сетіс бур донѳалѳм аслас Амѳітріон ¹⁾ вінаѳаслы да сылѳн пѳвар іскусстволы, а Марѳа Кіріловна ез кыв некушѳм јандысѳм да полѳм аслас немын мѳдыс аѳзыслан морткѳд сорнын. Ѳбед бѳрын кѳѳаін вѳзјіс гѳстјаслы мунны садјѳ. Најѳ беседкаын, уна діјаса паскыд ты берег дорын, јуісны кофеј. друг кыліс духѳвѳј музыка, і квајт пелыса пыж сувтіс зік беседка дінѳ. Најѳ мѳдѳдѳчісны ты куѳа, діјас дінті; мукѳдјас вылас чеччывлісны; ѳтік ді вылыс аѳзылісны мраморнѳј статуја, мѳд вылыс ѳтка пешщера, којмѳдыс памјатнік гѳгѳрвотѳм гіжѳдѳн, коді Марѳа Кіріловналыс кыпѳдліс ыжыд лубопытство,—кадыс колі тѳдлытѳг—заводітіс пемдыны. Кѳѳыд да лысва вылѳ ыстысѳмѳн кнѳѳ термасіс воны гортѳ—најѳс віччысіс самѳвар. Кнѳѳ коріс Марѳа Кіріловнаѳс кѳѳајнічјатны пѳрыс холостѳк керкаын. Сіѳ кісталіс чај—кывзіс помаслытѳм віставлѳмјас лубезнѳј кѳѳаінлыс, друг кыліс лыјѳм—і ракета југдѳдіс сынѳдсѳ. Кнѳѳ сетіс Марѳа Кіріловналы шал да коріс сіѳс да Тројекуровѳс балкон вылѳ. Керка воѳын пемыдас ыпјалісны уна рѳма біјас, гартчісны, кыпалісны вывлаѳ шепјасѳн, пальмајасѳн, фонтанјасѳн, кіссісны зерѳн, коѳувјасѳн, кусліны да вылыс ѳзјылісны. Марѳа Кіріловна гажѳдѳчіс челаѳ моз. Кнѳѳ Верејскіј радліс сіѳ німкоѳлунлы,—а Тројекуров сыѳн вѳлі вывті дѳвѳлен сы вѳсна, мыј кнѳѳлыс tous les frais ²⁾—сѳ бостіс, кызі уважајтѳм петкѳдлѳм да сылы угодітны кѳсјѳм.

Ујін аслас бурлунѳн нінѳмѳн ез сетчы ѳбедлы. Гѳстјас мѳдѳдѳчісны комнатајасѳ, кодјасѳс вѳлі налы торјѳдѳма, і мѳд лун асылѳ торјѳдѳчісны бур кѳѳаінкѳд, ѳті-мѳдлы регыд бара аѳзыслыны кѳсјысѳм сетѳмѳн.

ДАСНОЛѳД ГЛАВА

Марѳа Кіріловна пукаліс аслас комнатаын, восса ѳшін воѳын, вышівајтіс пјалцы вылын. Сіѳ ез сорлас шѳвкјасѳн,

¹⁾ Амѳітріон—бур кѳѳаін; таѳі шусѳны важса рімскѳј пісател Плавт да французскѳј драматург Мольер (1622—1673) комедіјасын геројјасыс.

²⁾ Став рѳскодјасѳсѳ.

кыңи Конрадлөн ¹⁾ лубовница, кодi радејтомнас ыладема
розасе вышивајте турунвиж шевкөн. Сиде жеи улыи канва-
ыс лучкиа вочалис подлинныклыс узорјассе, коте и сыдеи
мобвјасыс ез вевны уж динас, најде вдеины ылыне.

Друг ошинеде нежедеиик мыччыслис ки—пјалцы виле кодке
пукте писме да сајали, Марја Киреловна ез удит весиг мыјке
гегорвоны. Тајде здукас сы дине пырис слуга да корис сиде
Кирела Петрович дине. Сиде тираломеи зебис писмеде чышјан
сајас да термасис батыс дине, кабинетде.

Кирела Петрович ез вев отнас. Кназе Верејскиј пукалис
сы ордын. Марја Киреловна воде мысте кназе сувте да кыв
шутде копиртчылис, чужде вылас сыдеи овлитеи падемеи.

— Матыстчы татде, Маша,—шуйс Кирела Петрович,—
вистала теныд виле тор, коди, надејтча, теде гажеде. Вот
теныд жеиик, кназе теде корале.

Маша кынмис, чужеиыс сыдеи экеде келдеде. Сиде чеи
олис. Кназе матыстчис сы дине, бостис сиде кидыс да се-
лемеиыс јуалис: сдегласна-е сиде вочны сылы шуд. Маша
чеи олис.

— Сдегласна, дерт, сдегласна,—шуйс Кирела Петрович,—
но тедан, кназе: нывлы секид шуны тајде кывсе. Но, челаде,
окиштчеј да леје шудаде.

Маша сулалис вевывтеде, пөрыс кназе окиштеи сылыс
кисе, Машалеи друг сиваыс петис бледе чужеи вылас. Кназе
кокныдека зумыштчис.

— Мун, мун, мун,—шуйс Кирела Петрович,—косты ассыд
сивате да бөр лок мијан дине гажадеи. Најде пыр бөрдөи
корасигад,—воде нудеи сиде, Верејскиј дине шыдечеи, —
тајде-нин надеи сиз ледедема... Ои, кназе, сорныштам делде
јывсыс—меде ногөи-ке—пиданөј јылыс.

Марја Киреловна өдејде петис. Сиде котөртеи аслас комна-
таде, јигнасис да сетис вөла аслас сиваыслы, асе пөрыс
кназеыс гөтырөи аздемеи; сиде друг сылы кајитчис зывө-
көи да мустөмеи... верөс сајде мунөиыс повөделис сиде
кыңи плаха ²⁾, кыңи гу... „Ог, ог,—шуйалис сиде лекис,—бур-

1) Конрад—полскеј поет Адам Мицкевич (1798—1885) „Конрад Валленрод“ поемаыс герој.

2) Плаха—пу пос, код вылыи керавлисны јурјассе смертеј кази
виле судитөијаслыс.

жык кувны, буржык манастырõ, буржык муна дубровскіј сажõ. Секі сылы дум вылас усі пісмõыс да горша угкõд-чіс сіјõс лыдфыны, возыв гõгõрвоõмõн, мыј сіјõ вõлі сы-бан. Збылыс, сіјõс вõлі гижõма сын—і сені вõліны сõмын ташõм кывјас:

„Рытнас дасын, возза местаын“.

ДАСВІТÕД ГЛАВА

Тõлыс југјаліс; јул тõлысга вој вõлі лõн; кор-сурõ кыпавліс тõв ру, і кокныдк шы котõртліс став сад пага.

Кыгі кокныдк вужõр, том красавіца матыстчіс індõм местаõ. Нõшта некõд-на ез тыдав, друг беседка сажыс сы возõ петіс дубровскіј.

— Ме ставсõ тõда,—шуіс сіјõ сылы лõн да шог гõлõ-сõн.—Казыштлõј ассыныд кõсјысõмнытõ.

— Ті вõзјад меным ассыныд дорјõм,—вочавізіс Маша,—но енõ скõрмõ: сіјõ повзõдлõ менõ. Кушõм ногõн ті сетад меным отсõг?

— Ме вермі ескõ тїјанõс мездыны мустõм мортғыс.

— Јен могус, ен вõрзõдõј сіјõс, ен лытõј сіјõс вõрзõдны, менõ-кõ ті рафејтад—ме ог кõсјы лоны кушõмкõ лок торјыс мыжаõн...

— Ме ог вõрзõд сіјõс, тїјан кõсјõмныд меным свјашчен-нõј. Тїјанлы објазан сіјõ аслас олõмыс. Некор лок тор оз ло вõчõма тїјан нїм куза. Тїјанлы колõ лоны чїстõјõн весіг і менам мыжјасын. Но кыз-нõ мезда тїјанõс лок батғыныд?

— Ем-на нафеја. Ме кõсја вõрзõдны сіјõс аслам гінваõн да шогõн. Сїјõ чорыд, но сіјõ сешõма рафејтõ менõ.

— Ен нафејтчõј весшõрõ: тїјан гінваыс сіјõ аззас сõмын прõстõј полõм да мустõмтõм, кодї овлõ быд том нывлõн, кор најõ мунõны верõс сажõ оз рафејтõм куза, а бур артыштõмыс; мыј, бостас-кõ сіјõ јурас мõвп—вõчны тїјанлыс шуд асланыд кõсјõмлы паныд; нуасны-кõ тїјанõс мырдõн венеч улõ, мед нем кежлад сетны тїјанлыс судбанытõ пõрыс мужік власт улõ...

— Секі, секі вõчны нїндõм, локтõј мела—ме лõа тїјан гõтырõн.

дубровскіј кутіс сырмыны; блед чужõмыс вевтғысіс бі

код гөрдөн, і сіјө-жө здукас лоі воґзасыс бледжык. Сіјө дыр чөв оліс јурсө өшөдөмөн.

— Чукөртчөј став выннаныд, корөј батнытө, шыбыт-чөј сылы кок улас: петкөдлөј сылы воґд лоан олөмыслыс став ужассө, асыныд томлуннытө, коді кусө омөл да развратнөј старік дінын; муној чорыд сорні вылө: вісталөј, мыј сіјө-кө оз кывзыс, то... то ті азґад ужаснөј отсөг... вісталөј, мыј озырлуныс оз сет тіјанлы і өтік здук кежлө шуд; озырлуныд гажөдө сөмын гөлјасөс дај сіјө велавтөг, өті суц кежлө; енө еновтчөј сыыс, ен повзөј ні сіјө локлуныс, ні скөрлуныс—кытчөз колас наґејалөн көт өті вужөр, јенмогыс, енө еновтчөј. Оз-кө-һин ло мөд туј...

Тані дубровскіј тупкіс чужөмсө кіјаснас; сіјө, кажітчіс, пөдіс. Маша бөрдіс...

— Шудтөм, шудтөм менам олөм,—шуіс сіјө, курыда ышловзөмөн.—Ті вөсна ескө ме сеті олөмөс, азґывны тіјанөс ылысан, інмөдчыны тіјан кі дөрө вөлі ескө меным гажөн. І кор меным воґсө позанлун топөдны тіјанөс ыпјалан сөлөм бердө да шуны: Ангел, кулам!—конөр, меным лоө повны шудыс, меным лоө ылыстны сіјөс став вынөн... Ме ог лыст ускөдчыны тіјан кок улө, атғөавны јенежсө төгөрвотөм, заслужіттөм наградагыс. О, кызі колө меным мустөмтны сіјөс... но кыла—өні менам сөлөмын абу лөглунлы местаыс.

Сіјө наґөнік сывјыштіс сіјөс да топөдіс ас сөлөм бердас. Сіјө ескөмөн копыртіс јурсө том рөзбојнік пөлпом вылө. Кыкнаныс чөв олісны.

Кадыс лебзіс.

— Кад,—дырөн шуіс Маша. дубровскіј бытө садміс уґөмыс. Сіјө бөстіс сылыс кісө да чуң вылас пунктіс чуңкыш.

— Решітчад-кө шыөдчыны ме дінө,—шуіс сіјө,—то вәјөј чуңкышсө татчө, пунктөј сіјөс тајө дуб дуплоас—ме кута төдны, мыј вөчны.

дубровскіј оқыштіс сылыс кісө да сајалі пујас көстө.

д АСКВАЈТӨ д ГЛАВА

Кнаґ Верејскіјлөн корасөмыс ез-һин вөв гуса тор соґедјасыслы—Кіріла Петровіч прінімајтіс чолөмалөмјас,

свадба лөгөдөс. Маша луныг-луно̄ нуждөдс кывсө. А
пöрыс жөнүккөд сiжө вöлi кöзүд. Кнaз сы жылыс ез тöж-
ыс. Сiжө радейтöмсö ез корс, сöлöмыс вöлi тыр кыв
шутöм сöгласiјенас.

Но кадыс мунис. Маша дырöн шуис дејствуйтны—i гi-
жис пiсмö кнaз Верејскiјлы; Маша көсјис сiжө сöлöмын
кыпöдны бурлунсö, вескыда вiсталис, мыј сы дiнö ез вöв
некушöм радейтöм, корис сiжөс öтказитчыны сы кыс да
аслыс мездыны сiжөс бат властыс. Сiжө гусöник сетис пiс-
мöсö кнaз Верејскiјлы, сiжө лыддiс сiжөс ас кежыс да сö-
лöмыс нöтi ез вöрзы аслас невеста öткровенностöн. Мö-
дарö, сiжө азiс коланаöн термöдлыны свадебасö да сы мо-
гыс лыддiс коланаöн петкөдлыны пiсмöсö лоан тeстлы.

Кiрiла Петровiч скöрмис; öдвa кнaз вермис корны сы-
лыс не петкөдлыны Машалы, мыј сiжө тöдö пiсмö јывгыс.
Кiрiла Петровiч сöгласитчiс та жылыс сылы не вiставны,
но шуис не воштыны кадсö да свадебасö вöчны мöд лун-
нас-жö. Кнaз лыддiс тајöс зев бурöн, мунис аслас невеста
дiнö да вiсталис сылы, мыј пiсмöыс сiжөс јона шогöдiс, но
мыј сiжө надейтчö дырöн заслужитны сылыс радейтöм, мыј
сiжөс воштöм жылыс мөвпыс сылы вывти сöккыд, i мыј сiжө
оз вермы сöгласитчыны аслыс смертнöј приговор вылö.
Сегга сiжө окыштити сылыс кiсö да мунис, Кiрiла Петровiч
шуöм жылыс сылы кыв шутöг.

Но öдвa удити сiжө петны дворыс, кызи батыс пырис
Маша дiнö да вескыда щöктис лоны сылы дасöн аския лун
кежлö. Марја Кiриловна, кнaз Верејскiјкөд сорныыс вол-
нуйтчöмла, бöрдзис сiнваöн да ускöдчiс батыс кок улö.

— Папeнька,—горöдiс сiжө нор гөлöсöн,—папeнька, енö
виöј менö, ме ог радейт кнaзöс, ме ог көсјы лоны сылöн
гöтырöн...

— Тајö мыј лöб?—скöра шуис Кiрiла Петровiч,—öнöз
те чöv олин да вöлин сöглас, а öнi, кор ставсö-нин вö-
чöма, те лöсöдчан ышнaсны да асныравны. Ен јöјтав; та-
јöн те менсым нiнöм он бост.

— Ен виöј менö,—мöдыс шуис коңöр Маша,—мыјла
вöтлад менö ас дiнсыд да сетад радейтöм мортлы? ме
öмöј тiјанöс дöзмöдi? Ме көсја колчыны тiјанкөд важ
мозыс. Папeнька, тiјанлы метöг лоас гажтöм, нöшта гаж-

төмжык, кор мөвпыштад, мыј ме шудтөм; папёнка, ен мырдөн щөктөј менө, ме ог көсјы верөс саяө...

Кіріла Петровічлөн сөлөмыс норміс; но зөбіс ассыс норлуңс да, нывсө тојыштөмөн, скөрыс шуіс:

— Ставыс тајө сөрөм, кылан-ө. Ме те дорыс буржыка төда, мыј колө тенад шуд вылө. Сінваыд тенад оз отсав, аскомыс лоас тенад сваџба.

— Аскомыс,—горөдіс Маша,—јенмөј менам! Оз, оз, оз вермы лоны, тајө оз ло. Папёнка, кывзөј, ті-кө-нін шуід пөгубітны менө, то ме аҗаа дорјысөс, код јылыс ті он і чајтө, ті аҗаад, ті повҗад, мыјөз ті менө вајөдід.

— Мыј? мыј?—шуіс Тројекуров,—повҗөдлыны менө, повҗөдлыны—лок ныв!—да төдан-ө те, мыј ме текөд вөча сјјө, мыј те он і чајт. Те лыстан менө повҗөдлыны дорјысөн. Візөдлам, коді лоас сјјөс дорјысыс.

— Владімір дубровскіј,—вочавізіс Маша.

Кіріла Петровіч чајтіс, мыј нылыс јөјмөма, да візөдіс сы вылө шемөс.

— Бур,—шуіс сјјө һөдыр чөв олөм бөрын,—віччыс аслыд кодөс колө, а өні пукав тајө комнатаас, те таг он пет сваџбаџыд.—Тајө кывјаснас Кіріла Петровіч петіс да ас бөрсаыс томналіс өзөссө.

дыр бөрдіс көнөр ныв, пыр мөвпаліс, мыј віччысө сјјөс, но тајө сорныс кокнөдіс сылыс сөлөмсө, і сјјө лөңжыка-нін верміс мөвпавны аслас олөм јылыс да сы јылыс, мыј колө сылы вөчны. Медса ыжыдыс сылы вөлі: мездөдчыны мустөм верөсыс; рөзбојнік гөтырлөн олөмыс сылы кажітчіс рајөн сылы лөсөдөм шуд дінын. Сјјө візөдліс чункыщ вылө, кодөс колліс сылы дубровскіј. Јона көсјіс сјјө аҗыслыны ськөд ас кежын да бөрја кыв шутөз нөшта өтчыд бура сорнітны. Сөлөмыс вісталіс сылы, мыј рытнас сјјө аҗас дубровскіјөс садјыс бесеџка діныс; сјјө шуіс мунны віччысны сјјөс сені, кыз сөмын мөдас пемдыны. Пемдіс. Маша лөсөдчіс—но өзөсыс сьлөн јігналөма клучөн. Горнічнөј вісталіс сылы өзөс саясаң, мыј Кіріла Петровіч ез щөкты сјјөс лөзны. Сјјө вөлі арестын. Јона скөрмөмөн сјјө пуксіс өшің дорө да пемыд вөјөзыс пукаліс пөрччыстөг, вөрҗывтөг візөдіс пемыд јенеж вылө.

Југдиғас сiјѳ вугыртлiс, но сылѳн кокны унмыс вѳли тыр шог вѳтјасѳн, i кыптыс шондiлѳн југѳрјасыс-нын сакмѳдiс-ны сiјѳс.

ԺԱՏԿԻ ՅԻՄՕԺ ԳԼԱՎԱ

Маша сакмiс, i медвоз сылы сувтiс аслас олѳмлѳн став ужасыс. Сiјѳс звѳнiтiс, ныв пырiс да Маша јуасѳмјас вылѳ вочавiғiс, мыј Кiрiла Петровiч рытнас ветлiс Арбатовѳ, воiс сорѳн да сетiс чорыд приказ ѳе лезны сiјѳс аслас комнатаыс да виѳѳдны, мед сыкѳд ѳекѳд ез сорнiт; мыј оз тыдав сваѳба кежлѳ ѳекущѳм торја лѳсѳдчѳм, сыыс кынзi, мыј щѳктѳма вѳли поплы ѳекущѳм ногѳн ѳе мунны кытчѳкѳ сiктыс. Тајѳ јубѳрјас бѳрас ныв колiс Марја Кiрiловнаѳс да бара јiғналіс ѳзѳссѳ.

Сылѳн кывјасыс скѳрмѳдiсны том затворнiцаѳс; јурыс сылѳн пуiс—вiрыс ворсiс; сiјѳ шуiс сетны тѳдны став јывыс дубровскiјлы да кутiс корсны туж, кызi ескѳ мѳдѳдны чунькыщѳ заветнѳј дуб роѳѳ. Тајѳ кадас iчѳтiк iз iнмiс сiјѳ ѳшiнѳ, стеклѳ зiлкнiтiс—i Марја Кiрiловна виѳѳдлiс ѳшiнулас да аззiс iчѳтiк Сашаѳс, кодi вѳчалiс сылы гуса пасјас. Сiјѳ тѳдiс сылыс бурлунсѳ да лоi рад сы вылѳ. Маша востiс ѳшiнѳс.

—Здравствуј, Саша,—шуiс сiјѳ,—мыјла те менѳ чуксалан?

— Ме локтi, чојѳ, тѳдмавны тiјанлыс, оз-ѳ ков мыјкѳ тiјанлы. Папењка скѳр да ѳекѳдлы ез щѳкты тенсыд кывзысны, но щѳктѳј вѳчны меным мыј тiјанлы колѳ, i тiјанлы ме ставсѳ вѳча.

— Атѳѳ, менам дона Сашењка, кывзы: те тѳдан роѳа пѳрыс дубсѳ, кодi беседка дiнын?

— Тѳда, чојѳ.

— Те-кѳ менѳ раѳејтан, котѳртлы сетчѳ ѳдјѳжык да пукты роѳас со тајѳ чунькыщѳ, да виѳѳд, мед ѳекѳд тенѳ ез аззыв.

Тајѳ кывјаснас Маша шыбытiс сылы чунькыщѳ да пѳдлалiс ѳшiнѳс.

Зонкаыд лептiс чунькыщѳ, мыј вынгыс ускѳдчiс котѳртны—i кујiм минутѳн лоi заветнѳј пу дiнын. Сенi сiјѳ

сүвтiс, кашкѳмѳн гѳгѳр вiздѳліс да пунктiс чуңкыщсѳ ро-
зас. Щѳктѳм торсѳ бура вѳчѳм бѳрын сiјѳ кѳсјiс пыр-жѳ
вiставны сы јылыс Марја Кiрiловналы, кызi друг кiссѳм
паскѳма рыжѳј да кѳсѳј ѳетiнка мыччыгiс беседка сајыс,
ускѳдчiс дуб дiнѳ да сүјiс кiсѳ розас. Саша урыс терыб-
жыка ускѳдчiс сы дiнѳ да кутчыгiс сыѳ кыкнан кiнас.

— Мыј те тани вѳчан?—шуiс сiјѳ скѳра.

— Теныд кушѳм ѳелѳ?—вочавiзiс зонкаыд, сыыс мын-
тѳдчыны зiлѳмѳн.

— Колъ тајѳ чуңкыщсѳ, рыжѳј кѳч!—горзiс Саша,—
лiбѳ ме велѳда тенѳ ас ногѳн.

Вочакыв пыѳдi зонкаыд кучкiс сылы кулакнас чужѳмас,
но Саша сiјѳс ез лез—i горѳдiс мыј вынгыс:

— Вѳрјас, вѳрјас! татчѳ, татчѳ!..

Зонка зiлiс мынтѳдчыны сыыс. Сiјѳ, тыдалѳ, вѳлі ар
кыкѳн ыжыджык Сашаыс да сыыс вынажык, но Саша вѳлі
пелкжык. Најѳ вермасiсны кымынкѳ минут, дырѳн рыжѳј
зонкаыд вермiс. Сiјѳ ускѳдiс Сашаѳс муѳ да кватiтiс сiјѳс
горшѳдыс.

Но секи вына кi кутчыгiс сiјѳ гѳрд да щѳт коѳ јурсiѳ,
i садовник Стѳпан лептыштiс сiјѳс аршын жын вылѳ му-
саыс...

— Ак, те, рыжѳј бес,—шуалис садовник,—кызi те лыс-
тан нѳјтны iчѳт барiнсѳ...

Саша удiтiс чеччыны да вескѳдчыны.

— Те менѳ кватiтiн коскѳд,—шуiс сiјѳ,—а то ескѳм
некор менѳ ен ускѳд. Сет пыр-жѳ чуңкыщсѳ да весас.

— Кыз не сiз,—вочавiзiс рыжѳјыд да, друг ѳтi местаын
бергѳдчѳмѳн, мынтѳдiс ассыс јурсiсѳ Стѳпан кыс.

Секи сiјѳ ускѳдчылис котѳртны, но Саша вѳтѳдiс сiјѳс,
тојыштiс мышкас, i зонкаыд пышјiг косттыс уеi—садов-
ник вылыс кватiтiс сiјѳс да кѳрталiс кушакнас.

— Вај чуңкыщсѳ!—горзiс Саша.

— Вiччыслы, барiн,—шуiс Стѳпан,—ми нуѳдлам сiјѳс
расправа вылѳ приказчик дiнѳ.

Садовник нуѳдiс пльѳникѳс барскѳј дворѳ, а Саша сiјѳс
колѳдiс, полѳмѳн вiздѳвливiс аслас гач вылѳ, кодi вѳлі
косаслѳма да лакѳма турунѳн. Друг кујiмнаныс лоiны Кiрiла
Петровiч возын, кодi мунѳ вѳлі вiдлавны ассыс коңушнасѳ.

— Тајо мыј?—јуалис сїјо Степанос. Степан женика вїсталїс ставсö.

Кїріла Петровїч кывзїс сїјос суса.

— Те, повеса,—шуїс сїјо, Сашалаң бергöдчöмөн,—мы-
яс те ськöд заводїтїн?

— Сїјо дуб рофьс гусалїс чунькыш, папенка, щöктöй
сетны чунькышсö.

— Кушöм чунькыш, кушöм рофьс?

— да меным Марја Кїріловна... да сїјо чунькышыс...

Саша падміс, торксіс. Кїріла Петровїч зумыштчіс— да
шуїс, журнас катлöдлöмөн:

— Танї гартчöма Марја Кїріловна. Вїстав ставсö, а то
ме кула тенö розгаөн, мыј те і ассыд јöзтö он тöд.

— Јеј богу, папенка, ме, папенка... Меным Марја Кїрі-
ловна нїнöм ез ицöктыв, папенка.

— Степан, мун да вунды меным буржык свежöй кыз
пу розга...

— Вїччыслö, папенка—ме ставсö тїянлы вїстала. Ме
талун котралї öшиңувтї, а Марја Кїріловна чојöй востїс
öшиңсö—і ме котöртї сы дїнö—да чојöй ненарошнö ускö-
дїс чунькышсö, а ме сїјос фєбї дуб рофас, а-а... тајö рыжöй
фєтїнаыс кöсїс гусавны чунькышсö.

— Ненарошнö ускöдїс, а те кöсїн фєбны... Степан,
мун ветлы розгала.

— Папенка, вїччыслöй, ме ставсö вїстала. Марја Кїрі-
ловна чојöй щöктїс меным котöртлыны дуб дїнас да пук-
тыны чунькышсö рофас; ме і котöртлї да пуктї чунькышсö
—а тајö лок зонкаыс...

Кїріла Петровїч бергöдчїс лок зонкаыс дїнö—да јуалис
сїјос скöрыс:

— Те кодлөн?

— Господа дубровскїјаслөн, ме дворöвöй морт Влади-
мир Андрејевїч дубровскїјлөн,—вочавїзїс рыжöй зонкаыд.
Кїріла Петровїчлөн чужöмыс сöдöдїс.

— Те, кажитчö, менö госпофїнөн он лыдфы, бур,—во-
чавїзїс сїјö.—А мыј те вöчїн менам садын?

— Öмїз сојї,—вочавїзїс зонкаыд фїк вескода.

— Ага,—слугајасыс барїныс кодöс-жö, кушöм поп, се-
шöм і прїкод; а öмїзыс öмöй менам быдмö дубјас вылын?

Зонка нінѡм ез вочаві́з.

— Папенка, щѡктѡј сїѡс сетны чунькыщѡ,—шуіс Саша.

— Лант, Александр,—вочаві́з Кіріла Петровіч,—ен вунѡд, мы́ ме текѡд кѡсја бѡрын артасны. Мун аслад комнатаѡ. Те—кѡсѡј—те меным кажітчан пелж мортѡн. Ва́ж чунькыщѡ да мун гортад.

Фетінка паскѡдіс кулакѡ да петкѡдліс, мы́ сїѡ кын нінѡм ез вѡв.

... Те-кѡ меным ставѡ вїсталан, секі ме тенѡ ог нѡјт, нѡшта сета-на віт ура ѡрежкі вылѡ. Он-кѡ, ме текѡд вѡча сїѡс, мы́ те он віччыс. Но!

Зонка ез вочаві́з нїѡті кыв да сулаліс јурсѡ ѡшѡдѡмѡн да ассѡ зік јѡјѡн петкѡдлѡмѡн.

— Бур,—шуіс Кіріла Петровіч,—јїгнавны сїѡс кытчѡкѡ да віѡдны, мед сїѡ ез пышјы—а то быдѡнлыс кусѡ кула ¹⁾.

Стѡпан нуѡдіс зонкаѡс гулу візанінѡ, јїгналіс сїѡс сетчѡ да сувтѡдіс віѡдны сы бѡрса пѡрыс пѡічнїца Агафјаѡс.

— Ѳні мунны карѡ ісправнїкла,—шуіс Кіріла Петровіч, зонкаѡс сїнјаснас коллѡдѡмѡн,—да кыз пѡѡ ѡдјѡжык.

— Тані абу некущѡм сомне́нїе. Сїѡ ѡнѡз кутіс јїтѡд проклатѡј дубровскїјскѡд. Но збыл-ѡмѡј сїѡ коріс сїѡс отсѡг вылѡ?—мѡвпаліс Кіріла Петровіч, комната ку́жа ветлѡдлѡмѡн да Гром пѡ победы скѡрыс шуѡлалѡмѡн.—Гашкѡ, меным сурі сылѡн пѡс слѡдыс, і сїѡ мїјаныс оз пышјы. Мї пѡльзутчам тајѡ случајнас. Чу! кѡлѡкѡлчїк, слава богу, тајѡ ісправнїк.—Геј, вајѡдны татчѡ кутѡм зонкасѡ.

---

¹⁾ Пушкін рукопісы́н ем черкнїтѡм варїант рыжѡј зонкасѡ Кіріла Петровічѡн допросїтѡм јылыс. Варїантыс тајѡ зев інтереснѡј, сы вѡсна, мы́ Пушкін паны́д сувтѡдѡ полыс барчонокѡс, кодї повзїс розгаїн повзѡдлѡмыс да вузаліс бағыслы чојсѡ, да крепостнѡј зонкалыс чорыдлунсѡ, кодї розга улын ез шу нїѡчк кыв. Гетам сїѡ варїантсѡ:

— Бур: слугајасыс барїныс кодѡс-жѡ, кущѡм поп, сещѡм і прїход; а ѡмічыс ѡмѡј дубјас вылас быдмѡ?

— Быдтор овлѡ,—вочаві́з зонкаы́д серамѡн.

— І, дерт, овлѡ, мы́ ті-воксѡ куллѡны розгаїн—кывлін-ѡ те тајѡс? Фетінка нінѡм ез вочаві́з.

— Папенка, щѡктѡј сылы сетны чунькыщѡ,—шуіс Саша.

— Лант, Александр,—вочаві́з Кіріла Петровіч,—ен вунѡд, мы́ ме жѡсја тенѡ бѡрвылас велѡдыштны, Мун аслад комнатаѡ. Те—кѡсѡј—те

Сек кості телега пыріс дворѣ, і міянлы тѣдса ісправнік пыріс комнатаѣ зев бусѣс.

— Бур јуѣр, — вѣсталіс сылы Кіріла Петровіч, — ме куті дубровскіѣс.

— Слава богу, ваше превосходітелство, — шуіс ісправнік радлѣмѣн, — кѣн-нѣ сіѣ?

— Колѣ шуны — ег дубровскіѣс, а ѣткѣс сіѣ шајкаыс. Ѣні сіѣс вадѣдасны. Сіѣ отсалас міянлы кутны ассѣ атамансѣ. Со і вадѣдісны сіѣс.

Ісправнік, коді вѣчыыс скѣр рѣзбојнікѣс, чујміс, кор азѣс даскујім арѣса нерінік зонкаѣс. Сіѣ гѣгѣрвотѣг бергѣдчіс Кіріла Петровічлы да вѣчыыс вѣсталѣм. Кіріла Петровіч сені-жѣ кутіс вѣставлыны асја лѣм торсѣ, Марја Кіріловна јылыс казтывлытѣг.

Ісправнік кывзіс сіѣс суга, быд мінутын вѣѣдавліс іѣткѣ негѣѣај вылѣ, коді, јѣј улѣ леччысѣмѣн, кажітчіс, ез вѣѣд немтор вылѣ, мыј вѣчсіс сы гѣгѣр.

— Лезѣј, ваше превосходітелство, сорнѣтыштны тіянкѣд ас кежын, — шуіс ісправнік дырѣн.

Кіріла Петровіч нудіс сіѣс мѣд комнатаѣ да јігналіс ас бѣрсаыс ѣѣссѣ.

Час жын мысті најѣ бара петісны залѣ, кѣні невѣлнік вѣчыыс ас јывыс шуѣм.

меным кажітчан пѣлк мортѣн — те-кѣ меным вѣсталан, коді тенѣ ыстіс чункыщысла, сек ме тенѣ ог нѣјт, а сѣта нѣшта вѣт ур ѣрежкі вылѣ, а он-кѣ, щѣкта Степанлы кулны тенсыд кыкнян боктѣ — гѣгѣрвоан?

— Зев гѣгѣрвоа.

— Вѣстав-жѣ, коді тенад барыныд, мыјла сіѣ тенѣ ыстіс?

Зонка нѣнѣм ез вѣчавіѣ.

— Бур, еј, јѣз, лезѣј сылыс гачсѣ, водтѣдѣј сіѣс — розга!

Розга вадісны — зонкаѣс кваѣтісны, пѣрчѣдісны да водтѣдісны сарај жоѣ. Зонка чѣв оліс.

— Кѣсјан-ѣ вѣставны? — јуаліс Кіріла Петровіч.

Зонка ез вѣчавіѣ нѣтѣ кыв.

— Он кѣсјы? Нѣјтѣј-жѣ сіѣс. — Розгајас швачкісны. Зонка терпітис лантѣмѣн, кычѣ іѣткѣ спартанец.

— Тырмас, — шуіс Кіріла Петровіч, — ѣні сет чункыщсѣ да мун гортаѣ барін дінад.

Зонка востіс кулакѣс да петкѣдліс, мыј кіас сылѣн нѣнѣм ез вѣв.

— Бур, — шуіс Кіріла Петровіч, — нуны сіѣс гулу вѣѣаніѣ да јігнавны.

— Барін көсјіс,—шуіс сылы ісправнік,—пуксбдны тенё карса острогё, нёјтны плетён да мёдбдны сесса поселе-
ніеб, но ме сувті те дор да корі теныд прёшща,—рағыны сїјёс.

Зонкабс рағысны.

— Атёбав-жё барінтё,—шуіс ісправнік.

Зонка матыстчїс Кїріла Петровїч дїнё да оқыштїс сы-
лыс кїсё.

— Мун аслыд гортад,—шуіс сылы Кїріла Петровїч,—да
возё ен гусавлы ёміз сїз горсјасы!

Зонка петїс, гажаа чеччыштїс кїлчё вывгыс да бёрё
візёддлывтёг мёдбдчїс котёртны мујас вомён Кїсётењевкаё.
Сїктё воём бёрын сїјё сувтіс сїкт помын сулалыс жынвыјё
кїсёём керка дїнё да таркнїтіс ёшїнё. Ёшїныс кыптыштїс,
ї пёрыс пёчё мыччысїс.

— Бабушка, нањ,—шуіс зонка,—ме асывсағыныс нїнём ег
сёјлы, шыгла кула.

— Ак, тајб те, Мїта, да кён-жё те вошлїн, бес пї?—
вочавїзіс старукаыд.

— Бёрын вїстала, бабушка, рағї бога нањ.

— да пыр-жё керкаас.

— Некоп, бабушка,—меным колё-на нёшта котёртлыны
ёті местаё. Нањ, хрїста рағї, нањ.

— Ёд кушём ёшјытём,—мургїс старука,—на, со теныд
шёрём,—ї суйїс ёшїнё сёд нањ шёрём.

Зонка горша сїјёс курччїс да сёјїг мозыс ёдјё мёдбд-
чїс возё.

Заводїтіс пемдыны. Мїта рынышјас да пощёсјас пёлён
мунїс Кїсётењевскёј рошщаё. Рошща воғын стража вылын
моз сулалыс кык пожём дїнё воём мыстї сїјё сувтіс, гё-
гёр вїзёддлїс, шутовтїс јога да орјёдлёмён—ї кутїс кывзы-
ны; кокннїдїк да куз шутовтём кыліс сылы воча, кодкё
петїс рошщасыс да матыстчїс сы дїнё.

дАСКЁКЈАМЫСЁд ГЛАВА

Кїріла Петровїч ветлёддлїс бёрё-возё зал куза, мукбд
дырса серті горажыка асгыс сыланкывсё шуғлалёмён. Став
керкаыс вёлі вёрё—слугајас котралїсны, нывјас термагїс-

ны—сарајын кучерјас додџалісны карета. Ошиң улын тырыс јџз. Барышна уборнџын, рџмпџштан воғын, служанка-јасџн кыщалџм дама пастџдіс вџрзывтџм блед Марја Кіріловнаџс; јурыс сылџн копыртчіс бріліантјас сџкта улын, сіјџ кокныџіка дрџгнџтлывліс, кор віччыстџм кі быщкас сіјџс, но чџв оліс, рџмпџштанџ тџлктџг візџдчџмџн.

— Регыд-џ?—џзџс дінын кыліс Кіріла Петровічлџн гџлџс.

— Зік пыр,—вочавізіс дама,—Марја Кіріловна, сувтџј, візџдлџј; бур-џ?

Марја Кіріловна сувтіс да нінџм ез вочавіз. џзџсјас вџссісны.

— Невеста гџтов,—шуіс дама Кіріла Петровічлы,—щџктџј пуксыны каретаџ.

— Јенмџн,—вочавізіс Кіріла Петровіч, да пызан вылыс џбраз бџстџмџн,—матыстчы ме дінџ, Маша,—шуіс сіјџ нормџм гџлџсџн,—благословіта тенџ...

Коңџр нывка ускџдчіс сылы кок улас да бџрдзіс.

— Папџнька... папџнька...—шүчаліс сіјџ сінва сорџн, і гџлџсыс сылџн тіраліс.

Кіріла Петровіч термасіс сіјџс благословітны—сіјџс кыпџдісны да пџшџі нуісны каретаџ. Сыкџд пукгіс пукгџдџм мам—да џті служанка. Најџ мунісны вічкоџ. Жџнџк сені віччысіс-нџн. Сіјџ петіс невесталы паныд, і јона шензіс сіјџ бледлун вылџ да тешкоџ від вылас. Најџ џтщџщ пырісны кџзыд, тыртџм вічкоџ—на бџрыс јігналісны џзџссџ. Поп петіс алтаргыс да пыр-жџ завоџтіс. Марја Кіріловна нінџм ез азгы, нінџм ез кыв, мџвпаліс џті тор јылыс, зік асывсаңыс сіјџ віччысіс дубровскіјџс, наџџтчџмыс мінут кежлџ ез коҗлы сіјџс, но кор поп шыасіс сы дінџ јуасџмјасџн, сіјџ дрџгмуні да кынмыліс—но нужџдісна, віччысіс-на; поп, сылыс вочавізџм віччыстџг, шуіс бергџдны поғтџм кывјасџсџ.

Ставыс ештіс. Сіјџ кывліс мустџм верџсыслыс кџзыд оқыштџмсџ, сіјџ кыліс гажаа чџлџмалџмјас сені вџлысјаслыс да пыр-на ез вермы ескыны, мыј олџмыс сылџн дорџма нем кежлџ, мыј дубровскіј ез леб сіјџс мездыны. Кнџч шыасіс сы дінџ мелі кывјасџн, сіјџ најџс ез гџгџрво; најџ петісны вічкогыс, паперт вылас вџліны Покровскџгыс крес-

тана. Сінјасыс сълѳн ѳѳѳ кышовтисны најѳс да бара лоіны важ моз кѳзыѳѳ. Том гозја ѳтлаѳ пуксисны каретаѳ да мѳѳѳѳѳисны Арбатовѳ; сетѳ мунис-нин Кіріла Петровіч, меѳ встретітны том гозјаѳ. Том гѳтыркѳд ас кежыс княѳѳ нѳтї ез вѳрѳѳѳ сълѳн кѳзыѳлуныс. Сїѳѳ ез кут дѳзмѳдны сїѳѳс гажа вїставлѳмјасѳн да ѳешкоѳ радлѳмѳн, кывјасыс сълѳн вѳліны прѳстѳѳѳѳ да ез корны вочакыв. Тащѳм ногѳн најѳ мунисны верст дас гѳгѳр, вѳвјас ѳѳѳ нуисны прѳселочнѳѳ туж рѳчјас куѳа, і карета пѳштї ез качјтчы аслас англїјскѳѳ рессорајас вылас. Друг кылїс вѳѳѳѳѳс јѳзлѳн шы, карета сувтїс, вооружїтѳѳм јѳз кышалїсны сїѳѳс, і маскаа морт, сы дїныс ѳѳѳѳѳ востѳмѳн кѳнї пукалїс том княгіна, шуїс сылы.

— Тї свободнѳѳѳс, петѳѳ.

— Мыј тајѳ лоѳ,—горѳѳїс княѳ,—коді те тащѳмыс?..

— Тајѳ дубровскїј,—шуїс княгіна.

Княѳ, нѳтї повѳытѳг, кыскїс бок ѳѳпсыс тужыввса пїстолет да лыїс маскаа рѳзѳѳїклы. Княгіна горѳѳїс да повѳѳмѳн тупкїс чужѳѳсѳ кыкнан кїнас. дубровскїј вѳлі ранїтѳма пѳлпомас, мыччысїс вїр, княѳ, нѳтї мїнут воштытѳг, кыскїс мѳд пїстолет. Но сылы ез сетны кадѳѳ лыныс, ѳѳѳс вѳссїс, і кымынкѳ вына кїјас кыскїсны сїѳѳс каретаыс да ѳещыштїсны сылыс пїстолетсѳ. Сы вестын југнїтїсны пуртјас.

— Ен вѳрѳѳѳ сїѳѳс,—горѳѳїс дубровскїј,—ї сълѳн пѳмыѳ отсасысјасыс бѳрынтїсны.

— Тї свободнѳѳѳс,—воѳѳ нуѳѳїс дубровскїј, блѳд княгіна дїнѳ шыѳѳѳѳмѳн.

— Абу,—вочавїсїс сїѳѳѳ.—Сор—ме венѳајтѳѳма, ме княѳ Верејскїјлѳн гѳтыр.

— Мыј тї шуад!—ѳѳкыс горѳѳїс дубровскїј,—абу тї, абу гѳтыр сълѳн, тїјанѳс мырдѳн щѳктїсны, тї ѳѳкор ен вермѳѳ сѳгласїтчыны...

— Ме сѳгласїтчі, ме сетї клатва,—вочавїсїс сїѳѳѳ чорыда,—княѳ мѳнам верѳс, щѳктѳѳ мѳздыны сїѳѳс да колѳѳ мѳнѳ ськѳѳ. Ме ѳг ылѳѳды. Ме вїччысї тїјанѳс бѳрја здукѳѳыс... но ѳнї, шуа тїјанлы, ѳнї сор. Лѳѳѳѳ мїјанѳс.

Но дубровскїј сїѳѳс ез-нын кыв, ранаыслѳн дојыс да ѳѳлѳмыслѳн јона волнужтѳѳмыс бѳстїсны сылыс вынсѳ.

Сіјѳ угі кѳлѳса дінѳ, рѳзбојнікјас кышалісны сіјѳс. Сіјѳ удітіс шуны налы кымынкѳ кыв, најѳ пуксѳдісны сіјѳс ыерѳмѳн, на пыс кыкѳн сіјѳс кутісны, којмѳд бостіс домповодѳдыс, і ставѳн мѳдѳдчісны бокѳ, каретаѳс туж шѳрѳ колѳмѳн, јѳзјассѳ кѳртавлѳмѳн, вѳвјассѳ леѳалѳмѳн, но ыінѳм грабіттѳг да асланыс атаман вірыс воѳѳс ніѳті војт вір кіттѳг.

ѳАСѳКМЫСѳѳ ГЛАВА

Сѳд вѳр шѳрын, векныѳік кушінын вѳлі муыс вѳчѳм ічѳтік укрепленіје валыс да бѳрѳздаыс, кодјас саяын вѳліны кымынкѳ шалаш да ѳемланка.

Сворас уна јѳз, кодјасѳс уна пѳлѳс паскѳм да ѳткоѳ вооруженіје сертіыс пыр-жѳ поѳѳ вѳлі тѳдны рѳзбојнікјасѳс, ѳбедајтісны, братскѳј пѳрт дінын шапкајастѳг пукалѳмѳн. Вал вылын ічѳтік пушка дінын пукаліс караульнѳј, ас улас кокјассѳ суркыалѳмѳн; сіјѳ вуріс дѳмас аслас паскѳмѳ, јемѳн кужѳмѳн вѳдітчѳмѳн, коді петкѳділіс опытној вурсысѳс, да быд мінут віѳѳдлывліс гѳгѳр.

Кѳѳ кущѳмкѳ кѳш унаыс ветліс кіыс-кіѳ, ѳешкоѳ чѳв олѳмыс ыжыдаліс тајѳ јѳз чукѳрас: рѳзбојнікјас ѳбедајтісны, чеччісны ѳті бѳрса мѳд, јурбітісны, ѳткымынјас разѳдчісны шалашјасѳ, а мукѳдјас паскѳдчісны вѳрѳ лыѳ вѳдісны уѳыштны, рѳч јѳз ногѳн.

Караульщік помаліс ассыс ужсѳ, пыркнітіс ассыс лопѳтсѳ, лубујтчыштіс дѳмаснас, сущкіс соскас јемсѳ—пуксіс пушка вылѳ да горш тырнас горѳдіс сывны важыса нор сыланкыв:

Не шумі, маті ѳелѳнаја дубровушка,

Не мешај мње молодцу думу думаті¹⁾.

Секі ѳті шалашлѳн вѳссіс ѳѳѳс, і жежыд чепеца да мичаа да ѳешкоѳа пастасѳм пѳрыс нывбаба мыччысіс порѳвылын.

— Тырмас теныд, Сѳпка,—шуіс сіјѳ скѳрыс,—барін уѳѳ, а те горзан—абу тіјан ні сѳвест, ні жалітѳм.

¹⁾ Паскыда тѳдса народнѳј рѳзбојнічѳј сыланкыв.

— Мыжа, Јегоровна,—вочавізіс Стэпка,—ладнѳ, возѳ ог кут, мед сіѳ, міян баѳушка, уѳ да јонмѳ.

Старука муніс, а Стэпка мѳдіс ветлѳдлыны вал куѳа.

Шалашын, кытыс петіс старукаыд, вежѳс сајын кујліс ранітчѳм дубровскіј походнѳј крѳват вылын. Сы возын пызан вылын кујлісны сылѳн пістолетјасыс, а сабляыс ѳшаліс јур возас. Землянка вѳлі волсалѳма да ѳшлѳма дона ковѳрјасѳн, пелѳсын сулаліс женскѳј езыс туалет да шкап. дубровскіј кутіс кіас востѳм кнѳга, но сінјасыс сылѳн вѳліны тупкѳсаѳс. І старука, коді віѳѳдльвліс сы вылѳ вежѳс сајсан, ез вермы тѳдны, унмовсіс-ѳ сіѳ али прѳстѳ думажісіс.

Друг дубровскіј дрѳгмуні... укреплєніјеын кыптіс тре-вога, і Стэпка сүјіс сы дінѳ јурсѳ.

— Баѳушка, Владімір Андрејєвіч,—горѳдіс сіѳ, —міян пас сетѳны, міянѳ корсѳны.

дубровскіј чеччыштіс крѳват вывсыс, кватітіс ѳружієсѳ да петіс шалашыс. Рѳзбојнікјас шумѳн чукѳртчісны ыв-лаын, сіѳ петѳм бѳрын лоіс чѳв лѳн.

— Ставѳн-ѳ танѳс?—јуаліс дубровскіј.

— Ставѳн, дозорнѳјјасыс кынзі,—вочавізісны сылы.

— Местајасѳ,—горѳдіс дубровскіј. І рѳзбојнікјас сув-талісны асланыс местајасѳ.

Тажѳ кадас кујім дозорнѳј котѳртчісны ворота дінѳ—дубровскіј муніс налы паныд.

— Мыј сещѳмыс?—јуаліс сіѳ налыс.

— Салдатјас вѳрын,—вочавізісны најѳ,—міянѳ кыща-лѳны.

дубровскіј шѳктіс јігнавы воротајассѳ—да ачыс муніс відлавы пушка. Вѳрын кыліс кымынкѳ гѳлѳс—і мѳдісны матыстчыны; рѳзбојнікјас віччысісны лантѳмѳн, друг кујім лѳбѳ нѳл салдат мыччысісны вѳрыс—і пыр-жѳ сетчісны бѳрвыв, лыјсѳмѳн сетісны пас јортјасныслы.

— Лѳсѳдчѳј косѳ,—шуіс дубровскіј, і рѳзбојнікјас кѳс-тын лоіс вѳрѳм; бара ставыс лѳніс.

Секі кылісны матыстчыс командалыс шы, пујас кѳстын југнітісны ѳружієјас, морт со ветымын кымын салдат пе-тісны вѳрыс да горзѳмѳн ускѳдчісны вал вылѳ. дубровскіј матыстіс фітілсѳ, лыјѳмыс вѳлі бур: ѳтылыс орѳдіс јурсѳ,

кыкӧс ранітис. Салдатјас костын лоіс шӧјвошӧм, но офицер ускӧдчис воӧ, салдатјас вӧччисны сы бӧрса да котӧртисны бӧрӧздаӧ; рӧзбојникјас наӧ лыјисны ружјӧјасыс да пістолетјасыс да черјасӧн кутисны дорјыны валсӧ, код былӧ кајисны ӧвермӧм салдатјас, бӧрӧздаӧ морт кыӧ ранітчӧм јортјасӧс колӧмӧн. Рукопашнӧј коӧ заводітчис; салдатјас вӧліны-нын вал вылын—рӧзбојникјас заводітисны бӧрынтчыны. Но дубровскіј матыгтчис офицер дінӧ, пунктис сылы пістолетсӧ морӧс бердас да лыјис, офицер усі, кымынкӧ салдат бостисны сіјӧс кіјас вылас да термасісны нуны вӧрӧ, мукӧдјасыс, начальниксӧ воштӧмла, сувтисны. Збојмӧм рӧзбојникјас пӧлзутчисны тајӧ шӧјвошӧмнас, топӧдісны најӧс, вӧтлісны бӧрӧздаӧ, осаждајтысјас котӧртисны—рӧзбојникјас горзӧмӧн ускӧдчисны на бӧрса. Вермӧмсӧ вӧлі шедӧдӧма. дубровскіј, ӧпріјател ӧікӧз повӧм былӧ на-дҕертчӧмӧн, сувтӧдіс ассыс јӧзсӧ да јігнаіс крепостӧ, шӧктис чукӧртны раӧеннӧјјасӧс, јонмӧдны караул да ез шӧкты некодлы петны.

Бӧрја лӧмторјасыс правітелствоӧс збылвӧл-нын шӧктисны віӧддыны дубровскіј повтӧм рӧзбојјас былӧ. Чукӧртӧма вӧлі јуӧрјас сіјӧ оланін јылыс. Мӧдӧдӧма рота салдат, меӧ бостны сіјӧс—кулӧмӧс кӧт ловјаӧс. Кутисны кымынкӧ мортӧс сіјӧ шајкаыс да на пыр тӧдмалісны, мыј дубровскіј на пӧвсын ез-нын вӧв. Кымынкӧ лун бӧрын сіјӧ чукӧртис ассыс став отсасысјассӧ, вісталіс налы, мыј кӧсјӧ ӧікӧз најӧс еновтны, сӧветутјіс і налы вежны олас ногнысӧ.

— Ті озырмід менам началство улын, быдӧнлӧн тіјан ем від, кодӧн поӧӧ вескавы кушӧмкӧ ылыса губернаӧ да сени воӧ овны честнӧј ужӧн да озыра. Но ті ставныд мошеӧникјас да, дҕерт, он кӧсјӧ еновтны ассыныд ужнытӧ. Тајӧ вісталӧм бӧрын сіјӧ коліс најӧс, аскӧдыс ӧтік **-ӧс бостӧмӧн. Некод ез тӧд, кытчӧ сіјӧ воші. Первој ез ескыны тајӧ вісталӧмныслы—рӧзбојникјаслӧн атаман дінӧ кӧртасӧмыс вӧлі тӧдса. Чајтисны, мыј најӧ тӧждысисны сіјӧс спасітӧм јылыс, но бӧрја лӧмторјасыс најӧс збылмӧдісны: грознӧј ускӧдчылӧмјас, пӧжарјас да грабітӧмјас быріны—тујјас лоіны свободнӧјӧс. Мукӧд јуӧрјас серті тӧдмалісны, мыј дубровскіј муніс заграӧнцаӧ.

31012

ЈУРИДАЛЫГ

листбок.

ПЕРВОЈ ТОМ

Первојја глава	3
Мѓд глава	10
Којмѓд глава	16
Њолѓд глава	20
Витѓд глава	23
Квајтѓд глава	28
Сізімѓд глава	31
Кѓкјамысѓд глава	33

Мѓд ТОМ

Ќкмысѓд глава	38
ѓасѓд глава	45
ѓасѓтѓкѓд глава	48
ѓаскыкѓд глава	53
ѓаскојмѓд глава	57
ѓасњолѓд глава	60
ѓасвітѓд глава	62
ѓасквајтѓд глава	63
ѓассізімѓд глава	66
ѓаскѓкјамысѓд глава	71
ѓасѓкмысѓд глава	74

~~SSA 006~~

А. С. ПУШКИН
ДУБРОВСКИЙ

на Коми языке

Перевод Г. Торлопова

Редактор И. Из'юров
Техн. редактор М. Шестаков

Уполн. Главлита № 52. Издание № 57
Заказ типогр. 652. Тираж 4000 экз.

Формат бумаги 62X94; 1|16. 5 печ. листов,
2,5 бум. листов. Зн. в бум. листе 68000

Сдано в набор 2|IV-37 год.
Подписано к печати 11|IV-37 год.

Типография УМП, Коми АССР,
гор. Сыктывкар, Дом печати.

донус 1 ш. 80 ур.

45418

1860